

Załącznik nr 1 do uchwały nr
Rady Gminy Kętrzyn z dnia

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KĘTRZYN na lata 2026-2035

Kętrzyn, 2026

Spis treści

I. Wstęp	3
II. Metodologia	5
III. Diagnoza – analiza danych statystycznych	7
1. Charakterystyka ogólna	7
1.1. Położenie geograficzne i uwarunkowania historyczne.....	7
1.2. Uwarunkowania przyrodnicze.....	9
1.3. Potencjał turystyczno-rekreacyjny i funkcje gospodarcze	10
1.4. Infrastruktura i zasoby społeczne.....	10
1.5. Struktura dochodów i wydatków publicznych	14
2. Sytuacja społeczno – demograficzna	17
2.1. Sytuacja demograficzna	17
2.2. Rynek pracy, bezrobocie i przedsiębiorczość	21
2.3. Sytuacja mieszkaniowa	27
3. Sytuacja zdrowotna i społeczna mieszkańców	30
3.1. Zdrowie i funkcjonowanie osób wymagających wsparcia.....	30
3.2. Ubóstwo i wykluczenie społeczne.....	32
3.3. Wsparcie rodzin z dziećmi.....	36
3.4. Przeciwdziałanie przemocy i uzależnieniom	38
IV. Identyfikacja obszarów wymagających wsparcia – analiza badań ilościowych i jakościowych 40	
1. Rodzina i aktywność mieszkańców	41
1.1. Aktywność i samodzielność rodzin	41
1.2. Kapitał społeczny i aktywność mieszkańców	42
1.3. Profilaktyka i zdrowy styl życia.....	45
2. Rynek pracy i aktywizacja zawodowa	46
3. Osoby wymagające wsparcia	48
3.1. Sytuacja osób z niepełnosprawnościami.....	48
3.2. Seniorzy.....	49
4. Usługi społeczne i infrastruktura	51
4.1. Deinstytucjonalizacja usług społecznych	51
4.2. Transport i mobilność.....	52
5. Dodatkowe spostrzeżenia	54
V. Analizy strategiczne i wnioski	57
1. Analiza SWOT.....	57

2.	Założenia strategiczne: wizja, misja i cel główny	59
3.	Cele strategiczne	60
4.	Wskaźniki realizacji celów.....	65
VI.	Realizacja Strategii	70
1.	Monitoring, ewaluacja i aktualizacja	70
2.	Informacja o wdrażaniu Strategii.....	71
3.	Ramy finansowe i źródła finansowania	71
4.	Harmonogram wdrażania Strategii.....	74
VII.	Spis tabel i rysunków	77
1.	Spis tabel	77
2.	Spis rysunków	78

Skład i redakcja:

Robert Trusewicz – opracowanie merytoryczne

Emilia Ewert-Wójcik – opracowanie merytoryczne, redakcja

Ewa Falkowska – opracowanie merytoryczne, skład i redakcja

I. Wstęp

Gmina Kętrzyn jako jednostka samorządu terytorialnego realizuje ustawowy obowiązek zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty lokalnej, obejmujących zarówno sferę techniczną (m.in. infrastrukturę, gospodarkę przestrzenną i komunalną), jak i – co kluczowe – sferę społeczną. To właśnie działania w obszarze polityki społecznej w bezpośredni sposób wpływają na jakość życia mieszkańców, ich poczucie bezpieczeństwa, integrację oraz rozwój kapitału społecznego. Podstawę prawną opracowania i realizacji niniejszej Strategii stanowi art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2025 poz. 1214 ze zm.), zgodnie z którym do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych. Działanie to wpisuje się również w obowiązki wynikające z Zarządzenia nr 90/2025 Wójta Gminy Kętrzyn z dnia 18 września 2025 r. w sprawie powołania Zespołu ds. opracowania dokumentu.

Prace nad Strategią zostały prowadzone w oparciu o kompleksową metodykę obejmującą analizę danych statystycznych, badania ankietowe wśród mieszkańców oraz cykl spotkań konsultacyjnych z przedstawicielami instytucji samorządowych, organizacji pozarządowych, placówek edukacyjnych i służb publicznych. Metodologia zapewniła uwzględnienie zarówno perspektywy eksperckiej, jak i opinii mieszkańców. Zespół korzystał ze wsparcia specjalistów z różnych dziedzin zarówno podczas spotkań organizowanych na potrzeby opracowania strategii, jak i w trakcie indywidualnych, pogłębionych analiz jakościowych.

Lokalna polityka społeczna prowadzona przez Gminę Kętrzyn wykracza poza tradycyjne świadczenia pomocowe. Jej istotą jest wspieranie samodzielności, aktywizacji oraz integracji społecznej mieszkańców. Gmina podejmuje działania mające na celu nie tylko reagowanie na istniejące problemy, ale przede wszystkim zapobieganie ich powstawaniu poprzez profilaktykę, edukację, współpracę z rodzinami, instytucjami oraz organizacjami społecznymi.

Celem nadrzędnym jest zapewnienie wszystkim członkom wspólnoty warunków do prowadzenia zdrowego, aktywnego i satysfakcjonującego życia w środowisku lokalnym. Polityka społeczna koncentruje się zatem na przełamywaniu barier, które utrudniają mieszkańcom efektywne wypełnianie ról rodzinnych, zawodowych i obywatelskich, a także na wzmacnianiu ich potencjału i sprawczości. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kętrzyn na lata 2026–2035 stanowi fundamentalny dokument planistyczny w obszarze polityki społecznej. Wyznacza długofalowe kierunki działań samorządu oraz lokalnych partnerów na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców. Określa priorytety, cele strategiczne i operacyjne, a także ramy współpracy pomiędzy jednostkami sektora publicznego, organizacjami pozarządowymi, instytucjami oświaty, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa i podmiotami ekonomii społecznej. Dokument ten ma charakter zintegrowany i operacyjny – łączy w sobie perspektywę społeczną, gospodarczą i przestrzenną, zapewniając spójność działań w skali całej gminy.

Strategia na lata 2026–2035 jest kontynuacją i rozwinięciem kierunków określonych w poprzednim okresie programowania – Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kętrzyn na lata 2016–2025. Ocena jej realizacji, przeprowadzona w Raporcie podsumowującym za lata 2016–2024, wskazała znaczące postępy w zakresie wzmocnienia systemu wsparcia społecznego, rozwoju usług opiekuńczych i aktywizacji społeczno-zawodowej. Wnioski płynące z tej ewaluacji stanowią punkt wyjścia do budowy nowej strategii, której celem jest dalsze doskonalenie działań oraz reagowanie na nowe wyzwania społeczne.

Nowa perspektywa strategiczna uwzględnia zachodzące zmiany demograficzne, społeczne i gospodarcze – w tym proces starzenia się populacji, migracje, zmieniające się potrzeby rodzin i dzieci, wyzwania rynku pracy, a także rozwój technologii i usług publicznych. Odpowiedzią na te wyzwania jest zintegrowany system wsparcia społecznego, który opiera się na współpracy, partnerstwie i koordynacji działań międzyinstytucjonalnych. Wdrożenie strategii będzie wspierane przez zintegrowany system działań profilaktycznych, programów wsparcia, projektów aktywizacyjnych, monitorowanie wskaźników realizacji oraz cykliczne raportowanie postępów. Realizacja działań wynikających ze Strategii będzie finansowana ze środków własnych Gminy, dotacji krajowych i europejskich oraz współpracy z partnerami społecznymi i podmiotami ekonomii społecznej.

Strategię opracował Zespół ds. SRPS powołany Zarządzeniem nr 90/2025 Wójta Gminy Kętrzyn, w skład którego wchodzi: Robert Trusewicz – Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kętrzynie, Ewa Falkowska – specjalista pracy socjalnej oraz Emilia Ewert-Wójcik – asystent rodziny. Zespół korzystał ze wsparcia specjalistów z różnych dziedzin zarówno podczas spotkań organizowanych na potrzeby opracowania strategii, jak i w trakcie indywidualnych, pogłębionych analiz jakościowych.

Zakres działań zawartych w niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych odpowiada priorytetom określonym w kluczowych dokumentach strategicznych państwa – w tym w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030, Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 oraz Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Poprzez podejmowanie działań na rzecz integracji społecznej, aktywizacji zawodowej, wsparcia rodzin, zwiększenia dostępności usług społecznych i opiekuńczych, a także rozwój kapitału ludzkiego i społecznego, SRPS wpisuje się w założenia rozwoju społecznie wrażliwego i terytorialnie zrównoważonego. Działania te przyczyniają się do realizacji celu zwiększenia spójności rozwojowej obszarów lokalnych, podnoszenia jakości życia mieszkańców, przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, a także wzmocnienia kompetencji i aktywności obywatelskiej – co czyni z SRPS lokalny instrument wdrażania polityki państwowej na poziomie gminy. W procesie jej wdrażania zostanie zapewniona spójność z nową Strategią Rozwoju Gminy Kętrzyn, która jest obecnie w trakcie opracowania. Dzięki temu dokument ten stanowi nie tylko plan działań w sferze społecznej, lecz również ważny element systemu zarządzania rozwojem lokalnym, sprzyjający budowie silnej, solidarnej i otwartej wspólnoty.

II. Metodologia

Proces opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kętrzyn na lata 2026–2035 został oparty na podejściu partycypacyjnym, zintegrowanym i opartym na dowodach (evidence-based). Przyjęta metodologia miała na celu stworzenie dokumentu, który nie tylko spełnia wymogi określone w art. 16b i art. 17 ustawy o pomocy społecznej, ale także odpowiada na realne potrzeby mieszkańców gminy oraz uwzględnia lokalne uwarunkowania społeczne, demograficzne i gospodarcze.

Punktem wyjścia dla całego procesu było zapewnienie przejrzystych ram organizacyjnych i formalnych. Na mocy Zarządzenia Wójta Gminy Kętrzyn nr 90/2025 z dnia 18 września 2025 roku powołano Zespół ds. Opracowania Strategii, w skład którego weszli trzej pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kętrzynie. Zespół ten odpowiadał za koordynację całości prac, gromadzenie danych, opracowanie diagnozy oraz przygotowanie projektu dokumentu do konsultacji społecznych. Już na etapie przygotowawczym dokonano przeglądu obowiązujących aktów prawnych oraz dokumentów strategicznych szczebla krajowego i wojewódzkiego, a także opracowano harmonogram działań i ustalono zasady współpracy z partnerami lokalnymi.

Kluczowym elementem procesu była faza diagnostyczna, obejmująca kompleksową analizę sytuacji społecznej gminy. Diagnoza ilościowa została przygotowana w oparciu dane pochodzące z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej, sprawozdań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Banku Danych Lokalnych GUS oraz dostępnych analiz i raportów instytucji publicznych działających w obszarach oświaty, zdrowia i bezpieczeństwa. Analiza objęła najważniejsze zjawiska społeczne wpływające na jakość życia mieszkańców – w tym sytuację demograficzną, rynek pracy, poziom ubóstwa, problemy opiekuńczo-wychowawcze, występowanie przemocy, skalę uzależnień i niepełnosprawności. Dane obejmowały okres 2016–2024, co pozwoliło na uchwycenie kierunków i dynamiki zmian społecznych zachodzących w gminie.

Diagnoza została uzupełniona o element ilościowy i jakościowy, oparty na opiniach i doświadczeniach przedstawicieli instytucji lokalnych. W celu przeprowadzono badanie ankietowe oraz spotkania konsultacyjne z reprezentantami oświaty, ochrony zdrowia, policji, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych służb społecznych. Uzyskane informacje pozwoliły pogłębić rozpoznanie lokalnych deficytów i potrzeb w zakresie usług społecznych oraz określić obszary wymagające wsparcia.

W analizie ujęto również kwestie związane z lokalnym potencjałem instytucjonalnym. Stwierdzono, że na terenie Gminy Kętrzyn brak jest podmiotów ekonomii społecznej, takich jak spółdzielnie socjalne, a działalność organizacji pozarządowych koncentruje się głównie w obszarze sportu, kultury fizycznej i rekreacji. Ograniczony zakres aktywności trzeciego sektora powoduje, że główny ciężar realizacji zadań społecznych spoczywa na instytucjach samorządowych, w szczególności na Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej oraz jednostkach organizacyjnych gminy.

Na podstawie zgromadzonych danych przygotowano analizę SWOT, która pozwoliła na określenie mocnych i słabych stron lokalnego systemu wsparcia społecznego oraz szans i zagrożeń wynikających z uwarunkowań zewnętrznych. Wyniki analizy stanowiły podstawę do formułowania celów i kierunków działań w dalszej części opracowania.

Kolejnym etapem była faza projektowania strategicznego, w ramach której określono wizję, misję oraz cele strategiczne i operacyjne Strategii. Kierunki działań zostały opracowane w oparciu o wyniki

diagnozy i analizę SWOT, zgodnie z zasadami SMART, gwarantującymi ich precyzyjność, mierzalność i realność. Dla każdego celu opracowano wskaźniki produktu i rezultatu, które w przyszłości pozwolą monitorować stopień realizacji strategii oraz ocenić efektywność podejmowanych działań.

Integralnym elementem procesu były konsultacje społeczne, które zapewniły transparentność i otwartość prac. Projekt Strategii został udostępniony do publicznej konsultacji, a swoje opinie i propozycje mogli zgłaszać mieszkańcy oraz przedstawiciele instytucji i organizacji działających na terenie gminy. Zgłoszone uwagi zostały przeanalizowane, a wybrane rekomendacje uwzględniono w finalnej wersji dokumentu.

Ostatnim etapem było opracowanie ostatecznej wersji Strategii oraz przekazanie jej Radzie Gminy Kętrzyn do uchwalenia. Dokument stanowi podstawowe narzędzie planowania i koordynacji lokalnej polityki społecznej w perspektywie do 2035 roku.

Przyjęta metodologia umożliwiła stworzenie Strategii opartej na rzetelnych danych, lokalnym doświadczeniu oraz współpracy międzyinstytucjonalnej. Dzięki temu dokument nie ma jedynie charakteru planistycznego, lecz stanowi praktyczne narzędzie wspierania integracji społecznej, solidarności i zrównoważonego rozwoju wspólnoty lokalnej Gminy Kętrzyn.

III. Diagnoza – analiza danych statystycznych

1. Charakterystyka ogólna

1.1. Położenie geograficzne i uwarunkowania historyczne

Gmina Kętrzyn położona jest w północno-wschodniej Polsce, w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego, na terenie powiatu kętrzyńskiego. Otacza swoim obszarem Miasto Kętrzyn, co sprawia, że zaliczana jest do tzw. gmin obwarzankowych¹. W sąsiedztwie Gminy Kętrzyn zlokalizowane są gminy: Barciany, Giżycko, Korsze, Mrągowo, Reszel, Ryn, Srokowo i Węgorzewo.

Rysunek 1. Położenie Gminy Kętrzyn na tle kraju, województwa i powiatu

¹ gmina obwarzankowa - to gmina wiejska z siedzibą w nienależącym do niej mieście. Określenie po raz pierwszy pojawiło się w 2013 roku w raporcie „Ocena sytuacji samorządów lokalnych” Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji.

Gmina Kętrzyn zajmuje obszar 285,73 km², co stanowi 23,5 % powierzchni powiatu kętrzyńskiego oraz niespełna 1,2 % powierzchni województwa warmińsko-mazurskiego. Na jej terenie położonych jest 79 miejscowości (w tym zamieszkałych 70), które wchodzą w skład sołectw – podstawowych jednostek pomocniczych gminy. Wiele sołectw obejmuje kilka miejscowości, w których liczba mieszkańców może być zróżnicowana. Niektóre miejscowości zamieszkuje jedynie kilka gospodarstw domowych, a proces wyludniania się terenów może w przyszłości zagrozić utrzymaniu ich funkcji osadniczej. Mimo tego zróżnicowania, sołectwa umożliwiają skuteczne zarządzanie sprawami lokalnymi oraz reprezentowanie interesów mieszkańców.

Największe miejscowości w gminie to Wopławki (533 mieszkańców) oraz Karolewo (451 mieszkańców). Poniższa tabela przedstawia pełny wykaz sołectw wraz z przyporządkowanymi miejscowościami, ilustrując strukturę administracyjną Gminy Kętrzyn i funkcjonowanie jednostek pomocniczych.

L.p.	Sołectwo	Miejscowości wchodzące w skład sołectwa
1.	Biedaszki	Biedaszki, Nowy Młyn, Smokowo, Biedaszki Małe, Trzy Lipy
2.	Czerniki	Czerniki, Gierłoż, Góry, Rybniki, Strzyże
3.	Filipówka	Filipówka, Porębek
4.	Gałwuny	Borki, Gałwuny, Kaskajmy, Katkajmy, Olchowo, Ostry Róg
5.	Gnatowo	Bałtrucie, Działki, Gnatowo, Gnatowo Kolonia, Marszewo
6.	Jeżewo	Banaszki, Gromki, Jeżewo, Nowy Mikielnik
7.	Koczarki	Koczarki
8.	Kruszewiec	Karolewo, Kruszewiec, Cegielnia
9.	Langanki	Langanki
10.	Linkowo	Kotkowo, Linkowo, Owczarki
11.	Mażany	Dąbrowa, Gryźławki, Jankowo, Mażany, Parcz, Suchodoły
12.	Muławki	Grabno, Muławki, Wymiary
13.	Nakomiady	Godzikowo, Nakomiady, Poganowo, Poganówko, Zalesie Kętrzyńskie
14.	Nowa Różanka	Nowa Różanka
15.	Nowa Wieś Kętrzyńska	Brzeźnica, Nowa Wieś Kętrzyńska, Nowa Wieś Mała
16.	Požarki	Kwiedzina, Martiany, Osewo, Owczarnia, Pożarki
17.	Pręgowo	Pręgowo
18.	Salpik	Bałowo, Przeczniak, Salpik, Sykstyny, Ugiertowo
19.	Sławkowo	Muławski Dwór, Sławkowo, Windykajmy, Wólka
20.	Stara Różanka	Stara Różanka, Wymiarki
21.	Wajsznory	Jurki, Wajsznory, Wilamowo
22.	Wilkowo	Henrykowo, Łazdoje, Stachowizna, Stadniki, Wilkowo
23.	Wopławki	Wopławki

Tabela 1. Sołectwa Gminy Kętrzyn wraz z wchodzącymi w ich skład miejscowościami

Struktura osadnicza Gminy Kętrzyn jest wynikiem jej wielowiekowej historii, którą należy uwzględnić przy analizie problemów społecznych i przestrzennych. Tereny gminy, wchodzące w skład dawnej Barcji, były pierwotnie zamieszkałe przez plemiona pruskie. Po podboju tych ziem przez Zakon Krzyżacki od końca XIII wieku region stopniowo się zasiedlał, mimo zagrożeń ze strony rabunkowych najazdów Litwinów. Świadectwem wczesnego osadnictwa są lokacje takich wsi jak Banaszki (1339 r.), Nowa Wieś Kętrzyńska (1372 r.) czy Czerniki (1394 r.). Sprzyjające warunki przyrodnicze umożliwiały rozwój rolnictwa, a w XIX wieku powstawały duże gospodarstwa rolne, których dziedzictwo – pałace i dworki junkierskie – przetrwało do dziś i stanowi istotny element architektury regionu.

Po 1945 roku gmina doświadczyła radykalnej przemiany demograficznej – ludność niemiecka została wysiedlona, a na jej miejsce przybyli osadnicy z Kresów Wschodnich i centralnej Polski. Zmiany te połączone były z reformą rolną i tworzeniem Państwowych Gospodarstw Rolnych (PGR), które wprowadziły nową, scentralizowaną strukturę osadniczą i system socjalny. Mniejsze grunty przejęli repatrianci, a całe wsie przyjmowały nową organizację życia społecznego. Po 1989 roku restrukturyzacja PGR i związane z nią masowe bezrobocie zerwały wiele tradycyjnych więzi społecznych, pozostawiając trwałe skutki w postaci problemów społecznych w wielu sołectwach gminy. Te historyczne uwarunkowania mają istotne znaczenie przy planowaniu działań rewitalizacyjnych i aktywizacyjnych, ponieważ kształtują współczesną strukturę przestrzenną i społeczną regionu.

1.2. Uwarunkowania przyrodnicze

Środowisko przyrodnicze Gminy Kętrzyn stanowi jej strategiczny i nieoceniony zasób, cechujący się wysokim potencjałem krajobrazowym i bioróżnorodnością. Znaczna część obszaru objęta jest różnymi formami ochrony przyrody, co stanowi istotne uwarunkowanie planistyczne i inwestycyjne dla rozwoju Gminy. Wśród kluczowych obszarów chronionych wymienić należy: Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Guber, Obszar Chronionego Krajobrazu Bagien Mażańskich oraz użytki ekologiczne „Rozlewisko Wopławka” i „Jezioro Salpik”. Ważnym elementem regionalnej ochrony przyrody jest także Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 „Gierłoż”, obejmujący cenne siedliska leśne i wodne.

Kompleksy leśne Gminy są pozostałością dawnej Puszczy Pruskiej i obejmują lasy świeże, w których dominują sosna, dąb, brzoza i świerk. Lasy te charakteryzują się bogatym runem leśnym i dużym potencjałem zbioru płodów leśnych (grzyby jadalne), a jednocześnie stanowią siedlisko wielu gatunków zwierząt, w tym dzików, jeleni, saren, lisów i bobrów. Obszary leśne są także miejscem występowania rzadkich ptaków drapieżnych, takich jak bielik, orlik krzykliwy, kania ruda i sokół wędrowny. Nadleśnictwo Srokowo odnotowało także obecność wilka, co podkreśla wysoki stopień naturalności lokalnych ekosystemów, który sprzyja edukacji ekologicznej i rekreacji.

Integralną część środowiska wodnego Gminy stanowią liczne jeziora o łącznej powierzchni ponad 700 ha oraz przepływające przez jej teren rzeki Guber i Dajna. Najważniejsze zbiorniki to Jeziora Ławki, Mój, Martiany, Weresmina, Siercze, Kwiedzińskie, Tuchel, Kierstynówko oraz fragmenty jezior Guber i Mażańskiego. Jeziora, położone wśród lasów i pagórkowatego krajobrazu, charakteryzują się wysoką jakością wód, bogatą fauną rybną i pełnią kluczową rolę jako zasób dla rekreacji wodnej i utrzymania korytarzy ekologicznych.

Różnorodność przyrodnicza Gminy, połączenie terenów leśnych i wodnych oraz zachowane walory krajobrazowe sprzyjają rozwojowi turystyki przyrodniczej i rekreacji, a jednocześnie pełnią istotną rolę w ochronie bioróżnorodności i zachowaniu dziedzictwa naturalnego regionu.

1.3. Potencjał turystyczno-rekreacyjny i funkcje gospodarcze

Gmina Kętrzyn dysponuje rozwiniętą infrastrukturą turystyczną, wykorzystującą walory przyrodnicze, historyczne i krajobrazowe. Jednym z takich obiektów jest Nordic Walking Park Kętrzyn, utworzony przez Lokalną Grupę Działania „Barcja”. Sieć tras o łącznej długości ponad 20 km obejmuje trasę zieloną 6,1 km i czerwoną 14,1, z wejściami przy Jeziorze Mój oraz w historycznym kompleksie Wilczy Szaniec w Gierłozy. Trasy prowadzą drogami asfaltowymi, gruntowymi i leśnymi ścieżkami, a fragmenty brukowanego duktą podkreślają historyczny charakter terenu. Na trasach zamontowano tablice informacyjne z propozycjami ćwiczeń do samodzielnego wykonania, umożliwiające dopasowanie długości i intensywności marszu. Rozwój turystyki aktywnej w gminie uzupełnia ścieżka rowerowa, prowadząca od Karolewa przez Czerniki do Parcza. Trasa zapewnia dostęp do terenów rekreacyjnych nad jeziorami Mój i Tuchel oraz do Wilczego Szańca, jednej z największych atrakcji turystycznych regionu. W Czernikach utworzono Punkt Obsługi Rowerowej z altaną i miejscem odpoczynku dla turystów, co zwiększa komfort korzystania ze ścieżki i promuje aktywny wypoczynek wśród mieszkańców i turystów. Uzupełnieniem infrastruktury rekreacyjnej i edukacyjnej jest ścieżka przyrodnicza w Czernikach, zlokalizowana wraz z plażą nad jeziorem Mój. Ścieżka łączy funkcje rekreacyjne, edukacyjne i przyrodnicze. Obejmuje ona dwa segmenty prowadzące przez lasy, tereny podmokłe i łąki kwietne, wzbogacone o polany wypoczynkowe, hamaki, pergole, zielone klasy oraz łąki kwietne, umożliwiające obserwację przyrody i edukację ekologiczną.

Obok rozwoju turystyki, gmina zachowuje typowo rolniczy charakter. Według danych Narodowego Spisu Rolnego z 2020 roku, na jej terenie funkcjonowało 362 gospodarstwa rolne o powierzchni 15570,98 ha oraz 355 gospodarstw indywidualnych o powierzchni 15177,54 ha. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego wynosiła 46,36 ha, a gospodarstwa indywidualnego 42,75 ha, przy czym najwięcej jednostek – odpowiednio 148 i 144 – miało powierzchnię powyżej 15 ha.

Rolnictwo pozostaje ważnym elementem lokalnej gospodarki, a zachowany krajobraz rolniczy w połączeniu z lasami, jeziorami i terenami chronionymi sprzyja rozwojowi agroturystyki oraz turystyki przyrodniczej. Połączenie walorów naturalnych, historycznych i rekreacyjnych sprawia, że gmina Kętrzyn oferuje zróżnicowane formy wypoczynku i aktywności na świeżym powietrzu, tworząc nowe źródła dochodu, aktywizując lokalną społeczność i zwiększając atrakcyjność regionu jako kierunku turystyki aktywnej, przyrodniczej i kulturowej.

1.4. Infrastruktura i zasoby społeczne

Ocena infrastruktury oraz zasobów społecznych Gminy Kętrzyn została opracowana w oparciu o dostępne dokumenty i dane instytucjonalne, w szczególności „Ocenę zasobów pomocy społecznej za 2024 rok” przygotowaną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kętrzynie. Dokument ten stanowi kluczowe źródło wiedzy o lokalnym systemie wsparcia, jednak niniejsza analiza obejmuje także szersze spektrum instytucji działających na terenie Gminy, które wspólnie tworzą zintegrowany system pomocy społecznej, profilaktyki i przeciwdziałania wykluczeniu. System wsparcia społecznego opiera się na instytucjach realizujących zadania w obszarach pomocy społecznej, aktywizacji społeczno-zawodowej, przeciwdziałania przemocy, profilaktyki uzależnień oraz ochrony prawnej mieszkańców. Każda z nich pełni określoną, komplementarną funkcję, co pozwala na efektywną realizację polityki społecznej wynikającej z krajowych, regionalnych i lokalnych dokumentów strategicznych.

Instytucja	Potencjał kadrowy (liczba zatrudnionych osób/liczebność zespołu)
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS)	27
Klub Integracji Społecznej (KIS)	2
Ośrodek Konsultacyjno-Psychoedukacyjny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	3
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA)	8
Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej (ZI)	8

Tabela 2. Potencjał kadrowy kluczowych instytucji systemu wsparcia społecznego w Gminie Kętrzyn

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej jest podstawową jednostką realizującą zadania pomocy społecznej w Gminie. Odpowiada za pracę socjalną, wypłatę świadczeń, organizację usług opiekuńczych oraz działania ukierunkowane na aktywizację społeczną i zawodową. Dysponuje odpowiednim zapleczem kadrowym umożliwiającym zarówno interwencje kryzysowe, jak i długofalowe wsparcie. W strukturach GOPS działają wyspecjalizowane jednostki, m.in. Klub Integracji Społecznej oraz Ośrodek Konsultacyjno-Psychoedukacyjny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, co znacząco poszerza zakres oferowanej pomocy.

Klub Integracji Społecznej powołano Uchwałą nr XXVIII/172/2005 Rady Gminy Kętrzyn z dnia 26 stycznia 2005 r. Celem KIS jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, ze szczególnym uwzględnieniem osób bezrobotnych oraz mieszkańców terenów popegeerowskich. Klub realizuje działania reintegracji społecznej i zawodowej poprzez organizowanie prac społecznie użytecznych, współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy, Centrum Integracji Społecznej, organizacjami i instytucjami realizującymi działania aktywizujące na rzecz mieszkańców Gminy Kętrzyn. Jego działalność stanowi ważne uzupełnienie oferty GOPS, odpowiadając na rosnące potrzeby wynikające z procesów demograficznych i trudności na lokalnym rynku pracy.

Ośrodek Konsultacyjno-Psychoedukacyjny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie funkcjonuje w ramach KIS i oferuje wsparcie osobom oraz rodzinom dotkniętym przemocą domową i problemami uzależnień. Zatrudnia specjalistów – psychologa, specjalistę terapii uzależnień i prawnika – świadczących pomoc w formie porad, konsultacji i terapii wspierającej. Ośrodek pełni istotną rolę zarówno interwencyjną, jak i edukacyjną, prowadząc działania profilaktyczne zwiększające świadomość społeczną dotyczącą zjawiska przemocy.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych została powołana Zarządzeniem Wójta Gminy Kętrzyn z dnia 8 maja 2019 r. Jej zadania obejmują m.in. kierowanie osób uzależnionych na leczenie, wydawanie opinii dotyczących lokalizacji punktów sprzedaży alkoholu, inicjowanie działań profilaktycznych oraz współpracę z instytucjami prowadzącymi terapię uzależnień. Komisja stanowi istotny element systemu wczesnej identyfikacji problemów związanych z nadużywaniem alkoholu i jest pierwszym punktem kontaktu dla mieszkańców poszukujących wsparcia.

Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej został powołany Zarządzeniem Wójta z dnia 13 września 2023 r. Jego zadaniem jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów realizujących zadania w obszarze przeciwdziałania przemocy. Tworzy warunki do współpracy

przedstawiciele pomocy społecznej, Policji, oświaty, ochrony zdrowia i wymiaru sprawiedliwości. Zespół diagnozuje problemy, powołuje grupy diagnostyczno-pomocowe, monitoruje procedurę „Niebieskie Karty”, inicjuje działania profilaktyczne i upowszechnia informacje o dostępnych formach wsparcia. Dzięki interdyscyplinarnemu charakterowi stanowi fundament lokalnego systemu reagowania na przemoc domową.

Istotnym uzupełnieniem systemu pomocy społecznej są również podmioty o charakterze edukacyjnym, kulturalnym, obywatelskim oraz reintegracyjnym, które wzmacniają kapitał społeczny, poszerzają kompetencje mieszkańców, budują ich zdolność do samodzielnego funkcjonowania oraz sprzyjają integracji lokalnych środowisk. Ich działalność nie ogranicza się jedynie do realizacji pojedynczych usług – stanowi ważny element ekosystemu wsparcia społecznego, w którym edukacja, kultura, profilaktyka i aktywizacja społeczno-zawodowa przenikają się i wzajemnie wzmacniają.

Szkoły podstawowe pełnią rolę nie tylko instytucji edukacyjnych, ale również miejsc, w których możliwa jest wczesna identyfikacja problemów społecznych, trudności wychowawczych, zaniedbań opiekuńczych czy deficytów rozwojowych. Dzięki codziennym kontaktom z dziećmi i rodzicami szkoły są jednym z pierwszych ogniw systemu wsparcia, kierując rodziny do odpowiednich form pomocy.

Gminny Ośrodek Kultury (GOK), biblioteki publiczne oraz świetlice wiejskie wzajemnie się uzupełniają i przenikają, tworząc wspólną przestrzeń edukacji, integracji i aktywności społecznej. W wielu miejscowościach punkty biblioteczne zlokalizowane są w świetlicach, co pozwala łączyć funkcje czytelnicze z animacją kulturalną, organizacją zajęć tematycznych, warsztatów, spotkań oraz wydarzeń integracyjnych. Świetlice, jako lokalne centra życia społecznego, oferują zarówno dostęp do zasobów książkowych i cyfrowych, jak i różnorodne formy spędzania czasu wolnego dla dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów.

Gminne Przedsiębiorstwo Komunalne w Karolewie (GPK) stanowi ważny zasób Gminy Kętrzyn, łącząc codzienne świadczenie usług komunalnych z potencjałem wspierania lokalnej społeczności. Dzięki kontaktowi z mieszkańcami i wiedzy o lokalnej infrastrukturze, GPK może wspierać działania partnerskie, akcje edukacyjne, ekologiczne i integracyjne, a także reagować w sytuacjach kryzysowych, wzmacniając bezpieczeństwo i funkcjonowanie społeczności.

Radni, Sołtysi i lokalni liderzy stanowią kluczowy zasób ludzki gminy, blisko związany z lokalnymi społecznościami. Dzięki bezpośredniemu kontaktowi z mieszkańcami są źródłem wiedzy o potrzebach, problemach i inicjatywach lokalnych. Ich zaangażowanie umożliwia wczesną identyfikację wyzwań społecznych, wspiera mobilizację mieszkańców do działań integracyjnych, edukacyjnych i kulturalnych oraz sprzyja budowaniu partnerstw lokalnych. Jako naturalni liderzy społeczności odgrywają istotną rolę w wzmacnianiu partycypacji obywatelskiej i włączaniu mieszkańców w życie gminy.

Koła Gospodyń Wiejskich (KGW) aktywizują społeczność lokalną – szczególnie kobiety – wzmacniając ich rolę społeczną i obywatelską oraz inicjując działania środowiskowe, edukacyjne i kulturalne. To ważne partnerstwa lokalne, które w wielu miejscowościach pełnią funkcję naturalnych liderów zmian społecznych.

Ochotnicze Straże Pożarne (OSP), w tym OSP Wilkowo oraz Stowarzyszenie OSP Karolewo Centrum, stanowią istotny zasób społeczny Gminy Kętrzyn. Ich członkowie, blisko związani z lokalnymi społecznościami, angażują się zarówno w działania ratownicze i interwencyjne, jak i edukacyjne,

profilaktyczne oraz integracyjne, wzmacniając jednocześnie poczucie bezpieczeństwa i aktywizując społeczność lokalną.

Komenda Powiatowa Policji uczestniczy w zapewnianiu bezpieczeństwa mieszkańców, prowadząc interwencje w sytuacjach kryzysowych, przeciwdziałając przemocą oraz współpracując w ramach procedury „Niebieskie Karty” z innymi służbami.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie odpowiada za zadania z zakresu pieczy zastępczej, orzecznictwa i wsparcia rodzin z dziećmi o specjalnych potrzebach. Instytucja ta dostarcza wyspecjalizowanej pomocy, szczególnie tam, gdzie kompetencje podstawowych służb gminnych są niewystarczające.

Sąd Rejonowy oraz kuratorzy sądowi realizują funkcje kontrolne i interwencyjne wobec rodzin przejawiających trudności opiekuńczo-wychowawcze. Monitorują realizację wyroków, organizują nadzór i współpracują z innymi instytucjami, by przeciwdziałać zaniedbaniom i powtarzaniu się kryzysów rodzinnych.

Centrum Integracji Społecznej (CIS) prowadzone przez organizację pozarządową łączy wsparcie pomocy społecznej z mechanizmami ekonomii społecznej. Pracownicy socjalni GOPS kierują osoby zagrożone wykluczeniem społecznym do CIS, w celu zdobycie kwalifikacji, rozwoju umiejętności praktycznych poprzez realizację Indywidualnego Programu Zatrudnienia Socjalnego stanowiącego kluczowy element ścieżki usamodzielnienia uczestników.

Organizacje pozarządowe stanowią elastyczne i innowacyjne ogniwo systemu wsparcia. Realizują zadania publiczne, prowadzą projekty społeczne, świadczą specjalistyczne usługi dla osób i rodzin, rozwijają wolontariat oraz docierają do grup, które często pozostają poza zasięgiem instytucji publicznych.

W Gminie Kętrzyn istnieje potencjał instytucji, organizacji i liderów lokalnych, który stwarza możliwości skutecznego podejmowania działań partnerskich na rzecz mieszkańców. Obecność jednostek gminnych i powiatowych, organizacji pozarządowych oraz lokalnych liderów pozwala na wspólne inicjatywy wspierające rozwój kompetencji społecznych, edukacyjnych i zawodowych, wzmacniające integrację społeczności oraz partycypację obywatelską.

1.5. Struktura dochodów i wydatków publicznych

W niniejszym rozdziale przedstawiono strukturę dochodów i wydatków Gminy Kętrzyn w latach 2016–2024, zarówno w ujęciu ogólnym, jak i według głównych źródeł finansowania oraz działów budżetowych. Dochody gminy składają się z trzech kategorii: dochodów własnych (pozyskiwanych lokalnie, m.in. z podatków, opłat i majątku gminy), dotacji (środków celowych na zadania i projekty) oraz subwencji (środków ogólnych z budżetu państwa, głównie na oświatę).

Dochody Gminy Kętrzyn	2016	2018	2020	2022	2024
ogółem	35.073.991	40.008.198	47.082.465	52.123.893	60.128.880
dochody własne	11.805.080	11.790.835	18.240.771	18.429.855	20.094.838
dotacje	14.255.678	18.561.855	18.268.398	20.694.219	21.773.580
subwencje	9.013.233	9.655.508	10.573.296	12.999.819	18.260.461

Tabela 3. Dochody Gminy Kętrzyn w latach 2016–2024 według kategorii źródeł finansowania (zaokrąglone do pełnych zł)

W analizowanym okresie dochody systematycznie rosły – z 35,07 mln zł w 2016 r. do 60,13 mln zł w 2024 r., a dochody na 1 mieszkańca zwiększyły się z 4,16 tys. zł do 7,93 tys. zł. Największy udział miały dotacje i subwencje, które znacząco wzrosły, natomiast dochody własne wzrosły umiarkowanie – z 11,8 mln zł do 20,09 mln zł, co świadczy o stopniowym poszerzaniu lokalnej bazy finansowej.

Dochody Gminy Kętrzyn	2016	2018	2020	2022	2024
Ogółem	35.073.991	40.008.198	47.082.465	52.123.893	60.128.880
Dochody na 1 mieszkańca	4.161	4.847	6.062	6.792	7.934
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	1.100.631	1.164.928	1.319.748	1.387.312	2.106.338
Dział 600 - Transport i łączność	382.799	1.563.775	1.348.000	0	6.084.721
Dział 630 - Turystyka	0	1.022.815	0	0	11.744
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	662.179	203.303	203.699	537.178	348.131
Dział 710 - Działalność usługowa	5.200	10.000	6.000	4.500	10.000
Dział 750 - Administracja publiczna	43.917	142.594	724.279	1.710.017	1.828.466
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej (...)	15.324	107.680	100.936	1.638	207.392
Dział 752 - Obrona narodowa	0	0	0	1.342	0
Dział 754 - bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	19.600	85	0	369.318	722.325
Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób	9.412.194	10.019.520	11.390.590	14.656.572	16.005.993

fizycznych i od innych jednostek (...)					
Dział 758 - Różne rozliczenia	9.017.140	9.672.290	13.613.192	13.120.026	18.417.923
Dział 801 - Oświata i wychowanie	214.841	1.150.190	591.519	822.141	833.753
Dział 851 - Ochrona zdrowia	810	1.320	810	1.434	960
Dział 852 - Pomoc społeczna	12.679.976	2.598.687	2.406.047	3.490.541	3.471.222
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	0	387.852	0	5.931.514	1.020
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	305.780	220.881	177.097	134.159	96.544
Dział 855 - Rodzina	-	10.912.580	13.424.891	8.043.821	4.984.410
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1.186.345	739.244	1.775.229	1.909.009	2.532.909
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	25.665	0	0	2.500	2.450.424
Dział 926 - Kultura fizyczna	1.590	90.455	430	870	14.605

Tabela 4. Dochody Gminy Kętrzyn w latach 2016–2024 według działów budżetowych i wybranych wskaźników

Analiza według działów budżetowych pokazuje, że głównymi źródłami dochodów były podatki i opłaty od osób fizycznych i prawnych (dział 756) oraz środki z różnych rozliczeń i dotacji celowych (dział 758). Dochody w innych działach – takich jak transport, rolnictwo, turystyka czy kultura – były bardziej zmienne i zależały od projektów inwestycyjnych lub dotacji zewnętrznych. W obszarze polityki społecznej istotne były działy 852 – Pomoc społeczna, 855 – Rodzina oraz 853 – Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, które w analizowanym okresie stanowiły średnio 15–25% wszystkich dochodów gminy.

Wydatki Gminy Kętrzyn	2016	2018	2020	2022	2024
Ogółem	36.007.102	46.331.042	42.307.252	53.023.262	61.538.197
Wydatki na 1 mieszkańca	4.271	5.612	5.447	6.909	8.120
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	1.957.104	1.835.352	1.767.623	3.939.125	2.529.831
Dział 020 - Leśnictwo	0	3.000	0	0	0
Dział 400 - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	457.336	354.461	324.310	316.340	351.287
Dział 600 - Transport i łączność	2.428.873	6.430.716	1.609.660	874.682	8.215.312
Dział 630 - Turystyka	16.810	1.868.395	6.150	4.920	270.145
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	887.880	513.793	470.634	543.732	600.094
Dział 710 - Działalność usługowa	7.090	10.000	6.000	4.500	10.000

Dział 750 - Administracja publiczna	3.399.151	4.285.895	5.044.325	7.112.045	8.922.333
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej (...)	15.324	107.680	100.936	1.638	207.392
Dział 752 - Obrona narodowa	0	0	0	1.342	0
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	142.767	187.414	145.325	1.625.502	1.765.430
Dział 757 - Obsługa długu publicznego	177.536	363.015	415.393	1.216.549	1.370.201
Dział 758 - Różne rozliczenia	0	0	0	0	10.213
Dział 801 - Oświata i wychowanie	8.722.011	9.556.333	10.844.213	13.038.091	15.753.611
Dział 851 - Ochrona zdrowia	155.445	143.808	73.097	94.436	145.866
Dział 852 - Pomoc społeczna	14.979.574	5.221.147	4.985.961	6.709.816	7.523.527
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	0	291.671	0	5.276.320	1.020
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	382.108	284.102	196.774	149.066	107.271
Dział 855 - Rodzina	-	10.991.877	13.598.408	8.409.007	5.621.067
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1.593.948	2.839.575	2.269.389	2.762.716	3.820.923
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	433.291	534.670	275.247	804.042	4.113.740
Dział 926 - Kultura fizyczna	250.854	508.139	173.807	139.394	198.935

Tabela 5. Wydatki Gminy Kętrzyn w latach 2016–2024 według działów budżetowych i wybranych wskaźników

Wydatki gminy również rosły – z 36,01 mln zł w 2016 r. do 61,54 mln zł w 2024 r., a wydatki na 1 mieszkańca zwiększyły się z 4,27 tys. zł do 8,12 tys. zł. Największą część budżetu przeznaczano na oświatę i wychowanie, pomoc społeczną oraz administrację publiczną, co odzwierciedla priorytety gminy w zakresie usług społecznych i edukacyjnych oraz sprawnego funkcjonowania samorządu. Pozostałe działy, w tym transport, gospodarka komunalna, kultura czy sport, miały charakter bardziej zmienny i zależały od realizowanych projektów inwestycyjnych i dotacji.

Podsumowując, struktura dochodów i wydatków Gminy Kętrzyn wskazuje na stopniowe zwiększanie potencjału finansowego gminy przy jednoczesnym utrzymaniu priorytetów społecznych i edukacyjnych. Rosnące subwencje i wydatki na politykę społeczną odzwierciedlają rosnące potrzeby mieszkańców, a stabilny wzrost dochodów własnych sygnalizuje rozwój lokalnej bazy finansowej, co umożliwi dalsze zrównoważone planowanie budżetu.

2. Sytuacja społeczno – demograficzna

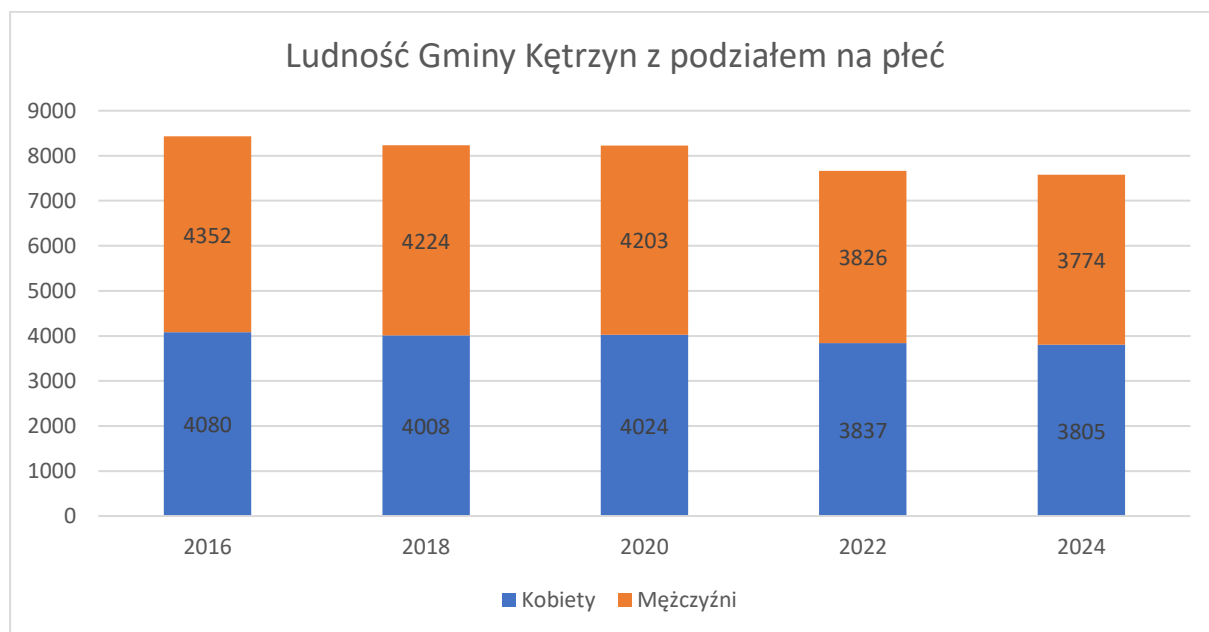
2.1. Sytuacja demograficzna

Gmina Kętrzyn należy do średnich gmin województwa warmińsko-mazurskiego zarówno pod względem obszaru, jak i liczby mieszkańców. Położenie geograficzne gminy nie powinno znacząco wpływać na występowanie problemów społecznych. Jednak proces wyludniania się miejscowości oraz niewielka gęstość zaludnienia – wynosząca w 2024 roku około 27 osób na 1 km² – mogą stanowić wyzwanie dla rozwoju gminy oraz utrudniać zaspokajanie zbiorowych potrzeb mieszkańców i organizowanie usług społecznych.

Poniżej przedstawiono szczegółowe dane demograficzne obejmujące liczbę mieszkańców w ostatnich latach, z podziałem na płeć, przedziały wiekowe, urodzenia, zgony, migracje oraz grupy wiekowe: przedprodukcyjną, produkcyjną i poprodukcyjną. Informacje te pozwalają na ocenę zmian liczebności i struktury ludności, a także identyfikację procesów wyludniania i starzenia się społeczeństwa.

Dane demograficzne	2016	2018	2020	2022	2024
Liczba mieszkańców Gminy Kętrzyn	8.432	8.232	8.227	7.663	7.579
Kobiety	4.080	4.008	4.024	3.837	3.805
Mężczyźni	4.352	4.224	4.203	3.826	3.774
Migracje	-41	-74	3	-9	-34
Przyrost naturalny	-9	-18	-31	-22	-49

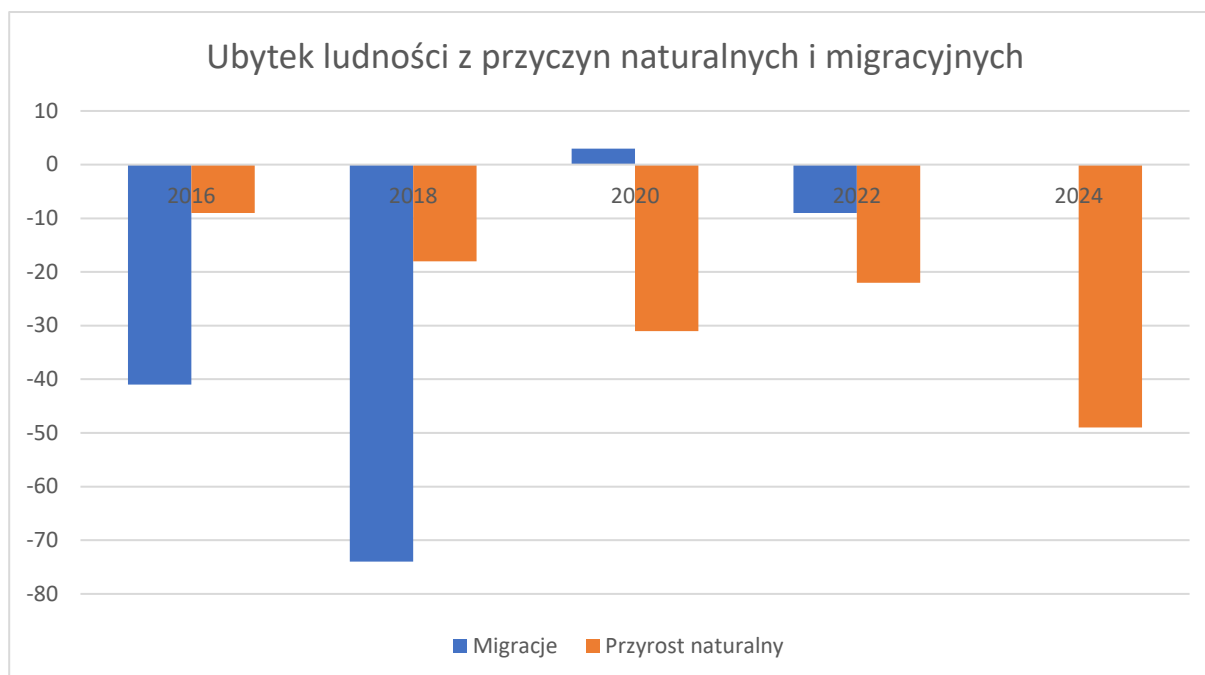
Tabela 6. Dane demograficzne Gminy Kętrzyn w latach 2016–2024

Rysunek 2. Ludność Gminy Kętrzyn w latach 2016–2024 z podziałem na kobiety i mężczyzn

W latach 2016–2024 liczba mieszkańców Gminy Kętrzyn systematycznie malała – z 8432 do 7579 osób. Oznacza to spadek o około 10% w ciągu ośmiu lat. Zjawisko to jest trwałe i szczególnie widoczne po 2020 roku, kiedy w ciągu czterech lat ubyło prawie 650 mieszkańców. Spadek liczby ludności wskazuje na proces depopulacji, który może mieć wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy gminy.

Zmniejszeniu ulega liczba zarówno kobiet, jak i mężczyzn, przy czym nieco szybciej ubywa mężczyzn. W 2016 roku kobiety stanowiły około 48% ogółu ludności, natomiast w 2024 roku już ponad 50%. Choć liczbowo spadek dotyczy obu płci, nieznaczny wzrost udziału kobiet w strukturze demograficznej może świadczyć o starzeniu się populacji – kobiety żyją dłużej, a młodzi mężczyźni częściej migrują w poszukiwaniu pracy.

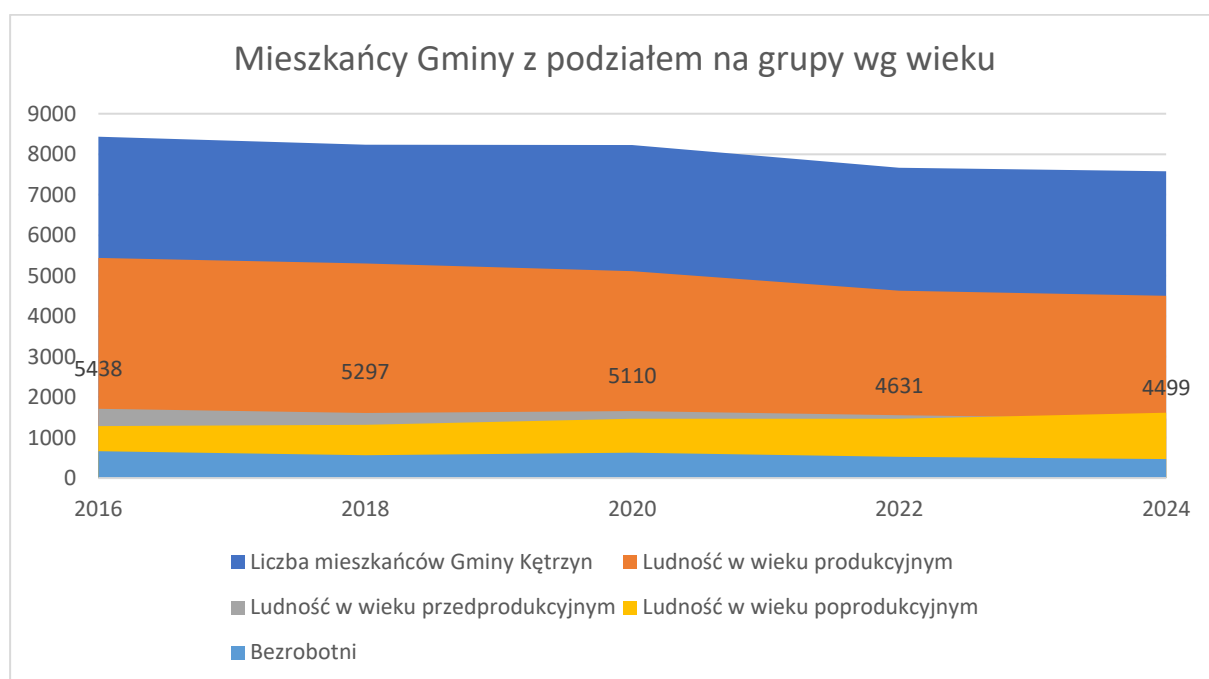
Rysunek 3. Ubytek ludności Gminy Kętrzyn w latach 2016–2024 z przyczyn naturalnych i migracyjnych

W analizowanym okresie utrzymuje się niekorzystne saldo migracji. Z wyjątkiem roku 2020, kiedy bilans był dodatni, w pozostałych latach więcej osób opuszczało gminę, niż do niej przybywało. Zjawisko to wskazuje na ograniczoną atrakcyjność osiedleńczą gminy i odpływ ludności, zwłaszcza młodych, do większych ośrodków miejskich lub za granicę. Migracje te mają negatywny wpływ na lokalny rynek pracy i strukturę wieku mieszkańców.

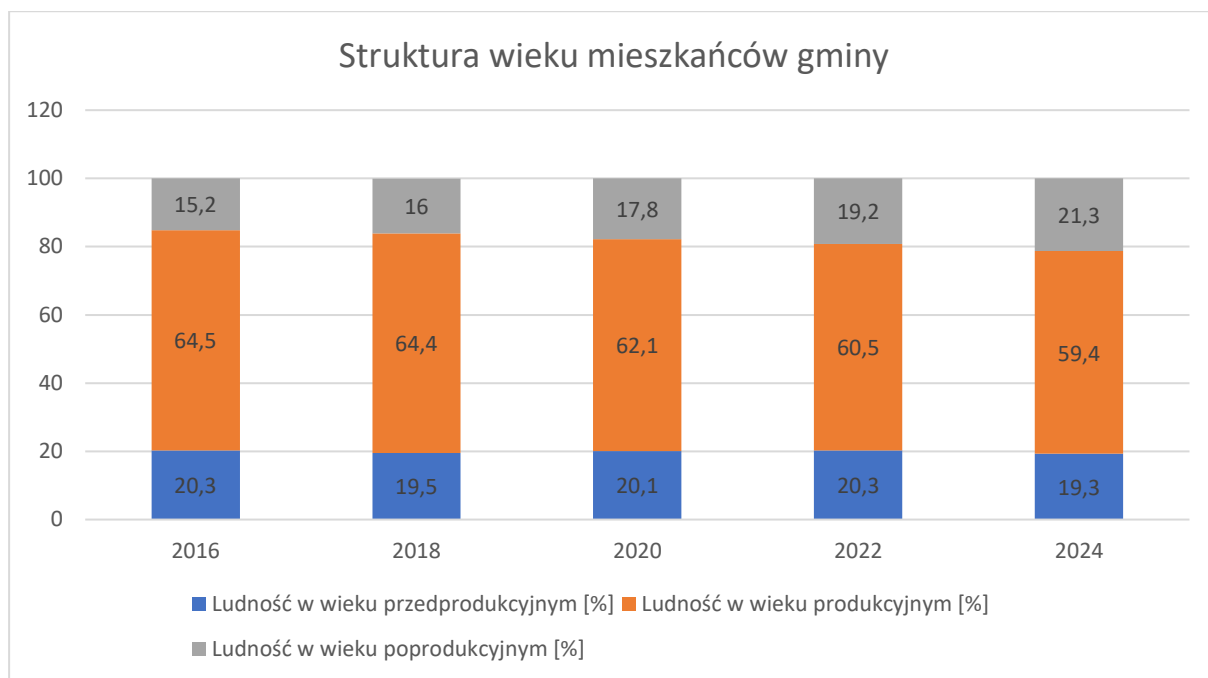
Niepokojący jest również systematyczny spadek przyrostu naturalnego. W każdym z analizowanych lat liczba zgonów przewyższała liczbę urodzeń, a różnica ta rosła z minus 9 w 2016 roku do minus 49 w 2024 roku. Oznacza to, że społeczeństwo Gminy Kętrzyn starzeje się, a liczba urodzeń nie zapewnia zastępowalności pokoleń. W dłuższej perspektywie może to prowadzić do kurczenia się zasobów pracy, zwiększenia obciążenia systemu pomocy społecznej i konieczności dostosowania lokalnej polityki społecznej do potrzeb osób starszych.

Struktura wieku	2016	2018	2020	2022	2024
Liczba mieszkańców Gminy Kętrzyn	8.432	8.232	8.227	7.663	7.579
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	1.712	1.608	1.652	1.553	1.462
Ludność w wieku produkcyjnym	5.438	5.297	5.110	4.631	4.499
Ludność w wieku poprodukcyjnym	1.282	1.317	1.464	1.469	1.615
Ludność w wieku przedprodukcyjnym [%]	20,3	19,5	20,1	20,3	19,3
Ludność w wieku produkcyjnym [%]	64,5	64,4	62,1	60,5	59,4
Ludność w wieku poprodukcyjnym [%]	15,2	16,0	17,8	19,2	21,3
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym [%]	55	55,2	61,1	65,3	68,4

Tabela 7. Struktura wiekowa ludności Gminy Kętrzyn w latach 2016–2024

Rysunek 4. Liczba mieszkańców Gminy Kętrzyn z podziałem na grupy wiekowe w latach 2016–2024

Rysunek 5. Struktura wieku mieszkańców Gminy Kętrzyn w latach 2016–2024 (udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w %)

Malejąca liczba mieszkańców wpływa na potencjał wzrostu gospodarczego i obciążenie lokalnych zasobów społecznych. Ludność w wieku przedprodukcyjnym (dzieci i młodzież) w tym okresie wahała się procentowo między 19,3% a 20,3%, jednak w liczbach bezwzględnych spadła z około 1712 osób w 2016 roku do 1462 w 2024 roku. Tendencja ta wskazuje na malejącą liczbę urodzeń i młodych mieszkańców, co w dłuższej perspektywie może ograniczać przyszłe zasoby ludności w wieku produkcyjnym i wpływać na zapotrzebowanie na usługi edukacyjne.

Ludność w wieku produkcyjnym, stanowiąca główną grupę zdolną do pracy, zmniejszyła się z 5438 osób w 2016 roku do 4499 w 2024 roku. W tym samym czasie liczba bezrobotnych spadła z 664 do 473 osób, a udział bezrobotnych w populacji produkcyjnej utrzymywał się między 10,6% a 12,9%. Spadek liczby bezrobotnych jest w dużej mierze efektem kurczenia się liczby osób w wieku produkcyjnym, a nie wyłącznie poprawy sytuacji na rynku pracy. Malejąca grupa produkcyjna jednocześnie musi utrzymać coraz większą liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym, co zwiększa obciążenie demograficzne.

Ludność w wieku poprodukcyjnym systematycznie rosła – z 1282 osób w 2016 roku do 1615 osób w 2024 roku, czyli udział w populacji wzrósł z 15,2% do 21,3%. Wzrost liczby osób starszych świadczy o starzeniu się społeczeństwa i dodatkowym obciążeniu dla zasobów w wieku produkcyjnym. Połączenie malejącej liczby dzieci i młodzieży, spadku populacji produkcyjnej oraz wzrostu liczby osób starszych tłumaczy ogólny spadek liczby mieszkańców i wskazuje na potrzebę działań wspierających zarówno młode pokolenia, jak i aktywizację osób w wieku produkcyjnym.

Sytuacja demograficzna Gminy Kętrzyn wskazuje na trwałe procesy wyludniania się i starzenia społeczeństwa, które będą miały istotny wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy oraz funkcjonowanie lokalnych usług publicznych. Spadek liczby mieszkańców, zmniejszająca się liczba osób w wieku produkcyjnym oraz rosnący udział ludności w wieku poprodukcyjnym zwiększają obciążenie demograficzne i stawiają wyzwania przed lokalnym rynkiem pracy. Procesy te w dłuższej perspektywie mogą ograniczać potencjał rozwoju gminy, zmniejszać zasoby siły roboczej oraz wymuszać większe nakłady na opiekę społeczną i zdrowotną.

W związku z tym niezbędne jest podejmowanie działań, które stabilizowałyby liczbę mieszkańców oraz sprzyjały ich aktywności społecznej i zawodowej. Szczególnie ważne jest wspieranie rodzin, aktywizacja osób starszych oraz rozwój lokalnych inicjatyw, które poprawią jakość życia mieszkańców i zwiększą atrakcyjność osiedleńczą gminy. Niewielka gęstość zaludnienia oraz duże rozproszenie osadnictwa mogą utrudniać organizację usług publicznych i zaspokajanie zbiorowych potrzeb społeczności lokalnej, dlatego polityka społeczna i działania rozwojowe powinny uwzględniać specyfikę gminy wiejskiej.

Podsumowując, dane demograficzne wskazują na konieczność wdrażania strategii mających na celu zarówno wsparcie społeczności lokalnej, jak i przeciwdziałanie procesom wyludnienia się gminy. Jednocześnie istotne jest uwzględnienie rosnącego udziału osób starszych w populacji oraz zapewnienie równowagi między rozwojem gospodarczym a potrzebami społecznymi mieszkańców, co pozwoli na zrównoważony rozwój Gminy Kętrzyn w przyszłości.

2.2. Rynek pracy, bezrobocie i przedsiębiorczość

Sytuacja na rynku pracy stanowi kluczowy element rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Kętrzyn. Poziom bezrobocia, struktura zatrudnienia oraz dostępność miejsc pracy determinują poziom życia mieszkańców, ich aktywność zawodową i społeczną, a także zapotrzebowanie na usługi pomocy społecznej. Niniejszy rozdział przedstawia analizę zmian zachodzących na lokalnym rynku pracy w latach 2016–2024, realizowane działania przeciwdziałające bezrobociu oraz wskazuje kierunki dalszych działań wspierających zatrudnienie mieszkańców.

Bezrobocie	2016	2018	2020	2022	2024
Liczba mieszkańców Gminy Kętrzyn	8.432	8.232	8.227	7.663	7.579
Ludność w wieku produkcyjnym	5.438	5.297	5.110	4.631	4.499
Ludność w wieku produkcyjnym [%]	64,5	64,4	62,1	60,5	59,4
Bezrobotni	664	562	626	524	473
Kobiety	333	282	317	242	215
Mężczyźni	331	280	309	282	258
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym [%]	12,2	10,6	12,9	11,3	10,6

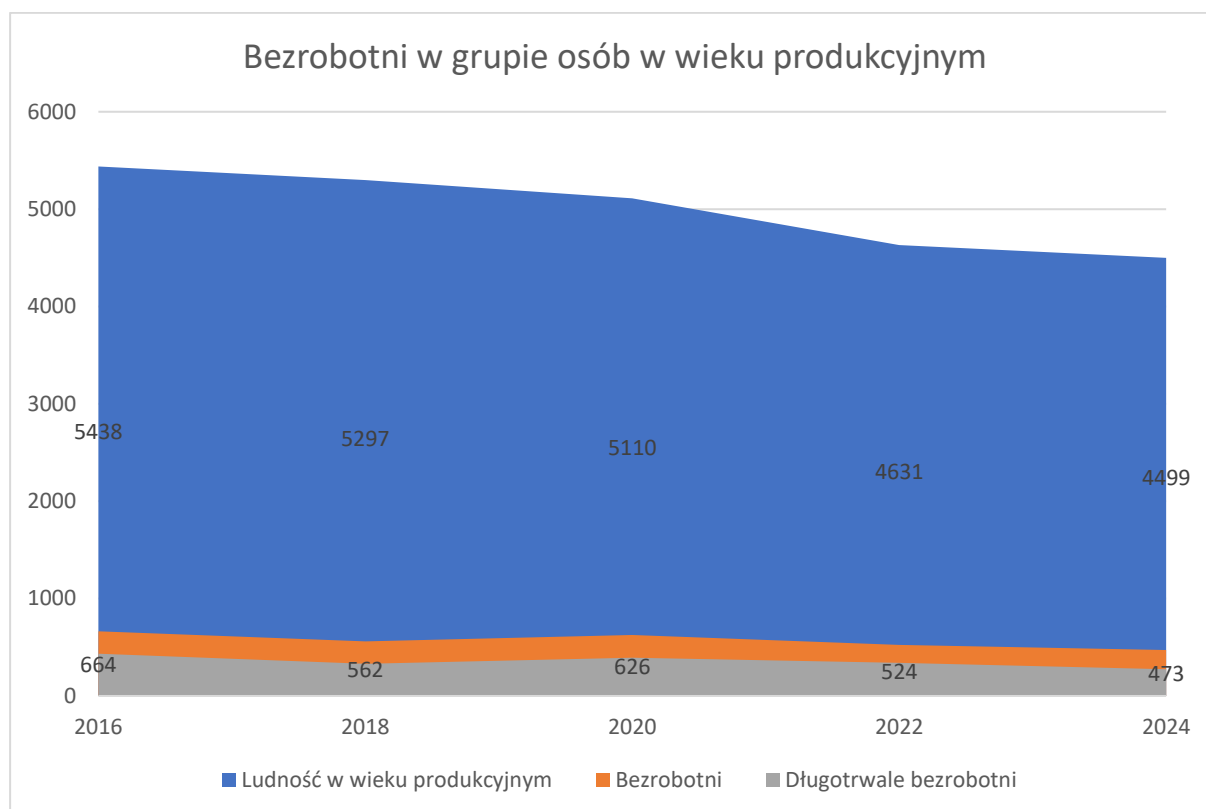
Tabela 8. Sytuacja na rynku pracy w Gminie Kętrzyn w latach 2016–2024 (bezrobocie)

W ostatnich latach Gmina Kętrzyn doświadcza systematycznego spadku liczby mieszkańców, co stanowi istotny kontekst dla analizy lokalnego rynku pracy. W 2016 roku gminę zamieszkiwało 8432 osoby, podczas gdy w 2024 roku liczba ta zmniejszyła się do 7579. Oznacza to spadek o ponad 850 osób w ciągu ośmiu lat, co wpływa na potencjał demograficzny, zasób pracowników oraz dynamikę lokalnej gospodarki. Spadek liczby mieszkańców wynika zarówno z migracji, jak i procesów naturalnych, wpisujących się w ogólnokrajowy trend depopulacji obszarów wiejskich.

Zmniejszająca się liczba mieszkańców wiąże się bezpośrednio z kurczeniem się populacji w wieku produkcyjnym. W 2016 roku grupa ta liczyła 5438 osób, natomiast w 2024 roku – 4499, co stanowi spadek o niemal 1000 osób. Udział osób w wieku produkcyjnym w populacji ogółem obniżył się z 64,5% do 59,4%, co świadczy o postępującym starzeniu się demograficznym gminy. Zjawisko to może

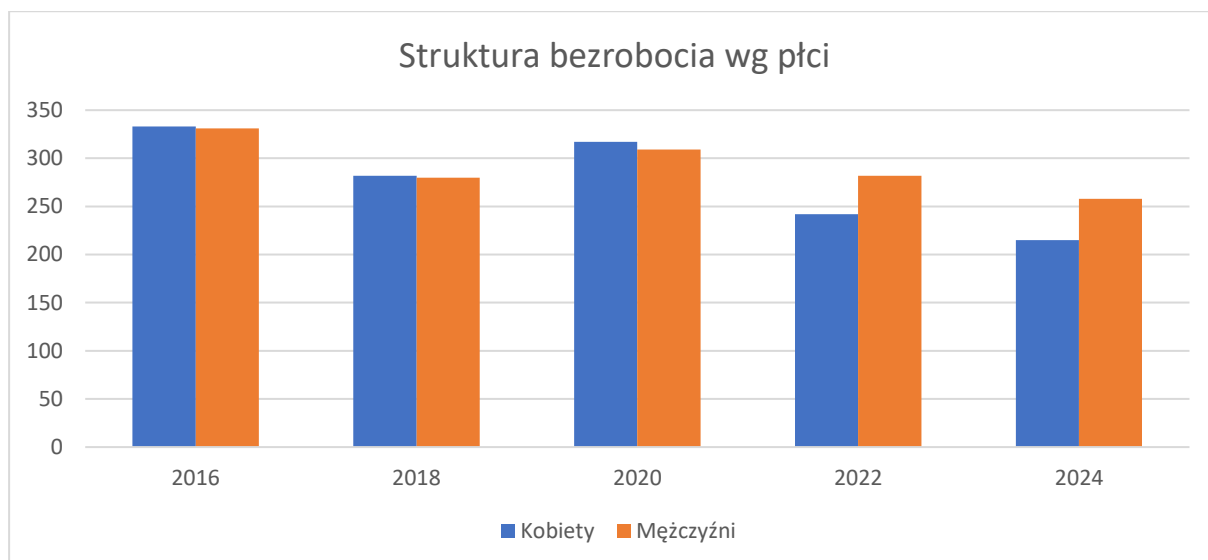
w kolejnych latach zwiększać presję na system pomocy społecznej, służbę zdrowia oraz politykę senioralną.

W tym samym okresie liczba zarejestrowanych bezrobotnych zmniejszyła się z 664 osób w 2016 roku (7,9% ogółu mieszkańców) do 473 osób w 2024 roku (6,2% populacji). Choć ogólny trend jest spadkowy, w 2020 roku odnotowano krótkotrwały wzrost do 626 osób (7,6%), co można tłumaczyć czynnikami makroekonomicznymi, w tym wpływem pandemii COVID-19. Spadek liczby bezrobotnych w połączeniu z malejącą populacją w wieku produkcyjnym pokazuje poprawę sytuacji, choć nadal istnieje wyzwanie w postaci osób pozostających długotrwale poza rynkiem pracy.

Rysunek 6. Liczba osób w wieku produkcyjnym oraz skala bezrobocia w Gminie Kętrzyn w latach 2016–2024

Struktura bezrobocia według płci wskazuje, że w 2016 roku zarejestrowanych było 333 kobiet i 331 mężczyzn, a w 2024 roku – 215 kobiet i 258 mężczyzn. Mężczyźni stanowią zatem rosnący odsetek bezrobotnych, co może wynikać z ograniczonej liczby miejsc pracy w tradycyjnie męskich branżach (rolnictwo, budownictwo, produkcja) oraz zmian w strukturze lokalnej gospodarki. Odsetek zarejestrowanych bezrobotnych wśród ludności w wieku produkcyjnym wahał się od 12,2% w 2016 roku, przez wzrost do 12,9% w 2020 roku, po spadek do 10,6% w 2024 roku. Choć wskaźnik ten spada, bezrobocie pozostaje istotnym problemem społecznym, zwłaszcza w kontekście ograniczonej mobilności i niewystarczającej liczby miejsc pracy.

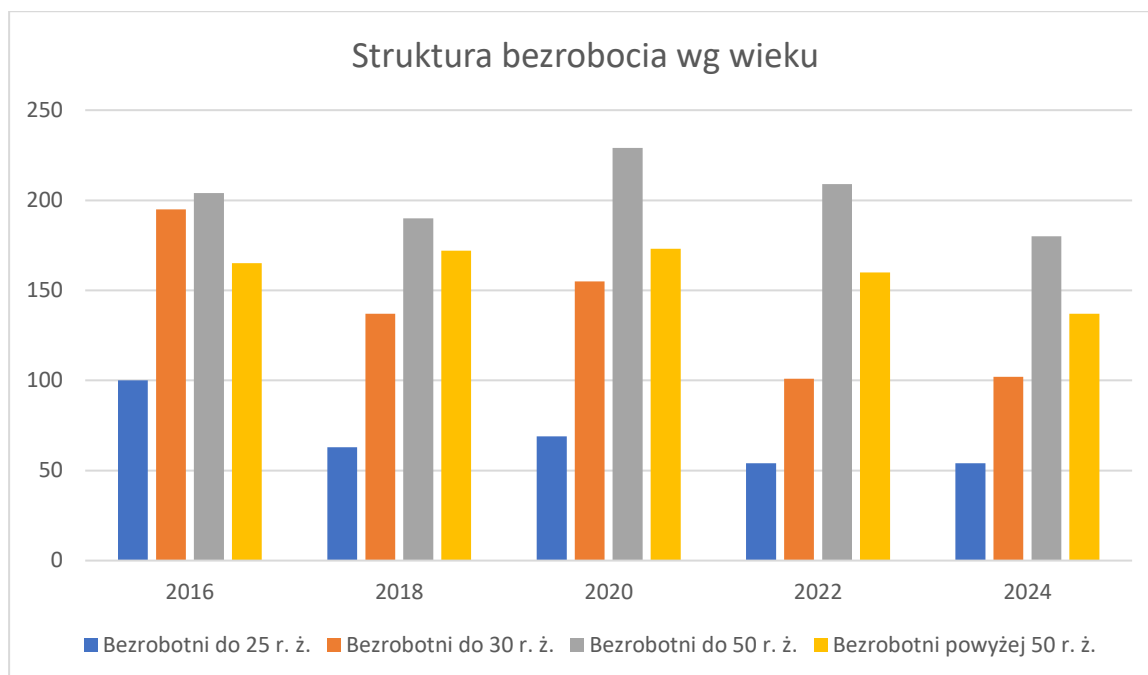
Rysunek 7. Struktura bezrobocia w Gminie Kętrzyn według płci w latach 2016–2024

Struktura bezrobocia wg wieku	2016	2018	2020	2022	2024
do 25 r. ż.	100	63	69	54	54
Od 26 - 30	195	137	155	101	102
31-50	204	190	229	209	180
powyżej 50 r. ż.	165	172	173	160	137
Długotrwale bezrobotni	434	329	393	339	279

Tabela 9. Struktura bezrobocia w Gminie Kętrzyn według grup wiekowych w latach 2016–2024

Szczególną uwagę należy zwrócić na sytuację młodych mieszkańców. Liczba bezrobotnych do 25. roku życia zmniejszyła się z 100 osób w 2016 roku do 54 w 2024 roku, a w grupie do 30. roku życia spadek wyniósł z 195 do 102 osób. Mimo to młodzi nadal stanowią grupę wymagającą wsparcia – zarówno w zakresie aktywizacji zawodowej, doradztwa edukacyjnego, jak i zapewnienia pierwszych doświadczeń zawodowych. Spadek liczby młodych bezrobotnych może być częściowo wynikiem emigracji do większych miast lub za granicę.

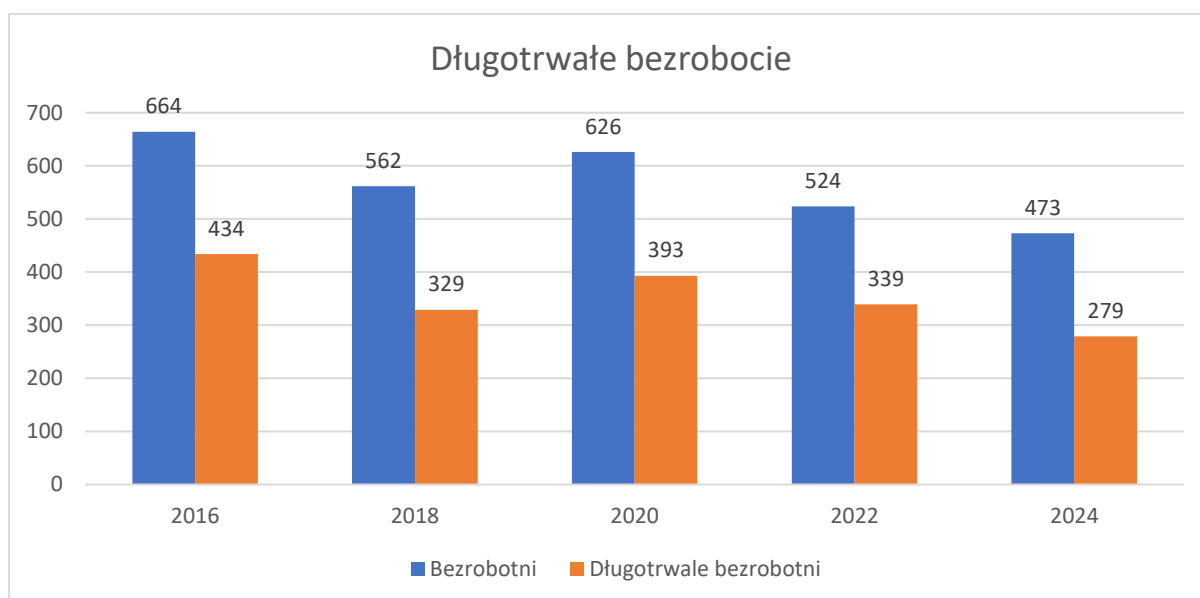
W przypadku osób powyżej 50. roku życia liczba bezrobotnych pozostaje stosunkowo stabilna – z 165 osób w 2016 roku do 137 w 2024 roku. Starsi pracownicy mają trudności w znalezieniu zatrudnienia ze względu na niedopasowanie kwalifikacji, ograniczenia zdrowotne i mniejszą mobilność.

Rysunek 8. Struktura bezrobocia w Gminie Kętrzyn według grup wiekowych w latach 2016–2024

Największym wyzwaniem pozostaje jednak bezrobocie długotrwałe. W 2016 roku długotrwałe bezrobotnych było 434 osoby (5,1% mieszkańców), natomiast w 2024 roku ich liczba spadła do 279 osób (3,7% mieszkańców). Grupa ta nadal wymaga intensywnego wsparcia w procesie reintegracji zawodowej i społecznej, aby przeciwdziałać utracie kompetencji, obniżeniu motywacji i pogłębianiu wykluczenia społecznego.

Gmina Kętrzyn prowadzi różne formy aktywizacji zawodowej, m.in. roboty publiczne, prace interwencyjne, kursy zawodowe oraz wsparcie przedsiębiorczości, aby reintegrować osoby bezrobotne i tworzyć nowe miejsca pracy. Działania te w połączeniu z programami unijnymi i wsparciem lokalnych instytucji (GOPS, Powiatowy Urząd Pracy) mają na celu nie tylko obniżenie liczby bezrobotnych, ale także podniesienie kompetencji mieszkańców i wzmocnienie lokalnego rynku pracy.

Rysunek 9. Skala bezrobocia oraz udział osób długotrwałe bezrobotnych w Gminie Kętrzyn w latach 2016–2024

Zatrudnienie	2022	2023	2024
Ludność w wieku produkcyjnym	4.972	4.884	4.844
Kobiety (15-59)	2.249	2.215	2.206
Mężczyźni (15-64)	2.723	2.669	2.638
Pracujący ogółem	2.300	2.303	2.308
Kobiety	1.013	996	1.019
Mężczyźni	1.287	1.307	1.289
Średnia wieku pracujących kobiet	42,8	43,1	43
Średnia wieku pracujących mężczyzn	43,2	43,8	44
Sektor rolny	b.d.	375	366
Sektor przemysłowy	b.d.	617	604
Sektor usługowy	b.d.	1.311	1.338

Tabela 10. Zatrudnienie w Gminie Kętrzyn w latach 2022–2024 – struktura ludności w wieku produkcyjnym, pracujących oraz charakterystyka zatrudnienia

Analizując dane z ostatnich trzech lat, można zauważyć, że zatrudnienie w Gminie Kętrzyn utrzymuje się na stabilnym poziomie. Liczba pracujących oscyluje wokół 2 300 osób, przy czym mężczyźni stanowią nieco ponad połowę zatrudnionych, a kobiety około 44%. Różnice między płciami są umiarkowane i stabilne – nie widać zagrożenia dominacją jednej grupy, ani potrzeby szczególnego wsparcia ze względu na płeć. Średni wiek osób pracujących jest lekko rosnący i wynosi ok. 43–44 lata, co wskazuje na powolny proces starzenia się kadry. Warto mieć to na uwadze przy planowaniu działań wspierających aktywność zawodową osób starszych. Struktura zatrudnienia według sektorów pokazuje, że dominują usługi, w których pracuje ok. 60% mieszkańców aktywnych zawodowo. Sektory rolny i przemysłowy mają mniejsze znaczenie i wykazują lekkie spadki. To naturalny trend dla gmin o profilu mieszkaniowo-usługowym, ale warto monitorować rozwój lokalnego rynku pracy i wspierać dywersyfikację zatrudnienia.

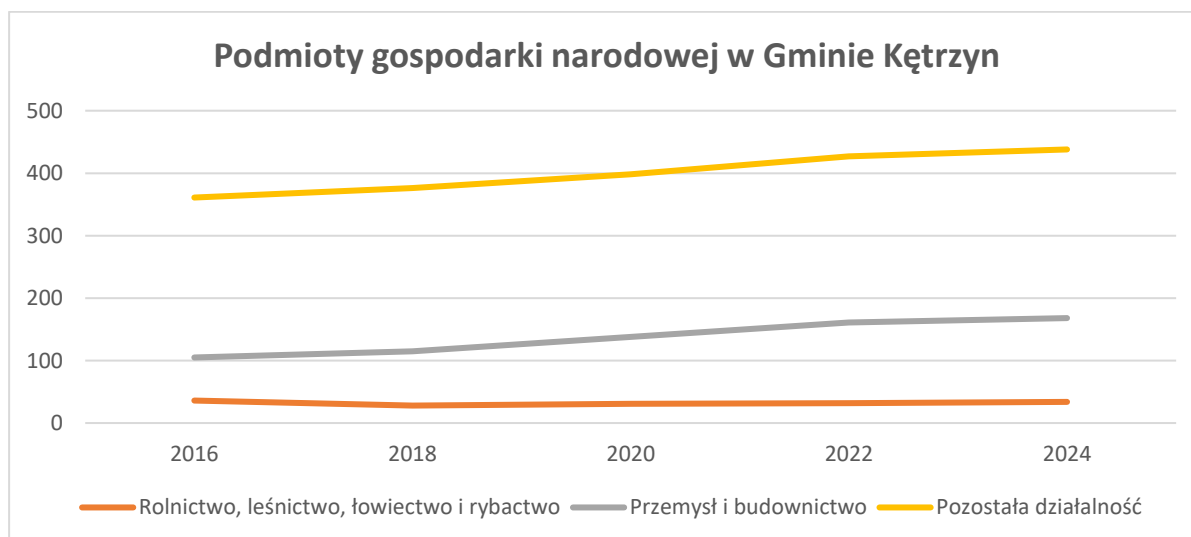
Podsumowując, mimo że dane obejmują tylko krótki okres, pokazują stabilną sytuację na rynku pracy, z przewagą sektora usług i zrównoważoną reprezentacją płci. Informacje te mogą stanowić cenny punkt wyjścia do dalszej analizy i planowania działań w strategii społecznej gminy.

Podmioty gospodarki narodowej	2016	2018	2020	2022	2024
Ogółem	502	519	567	620	640
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	36	28	31	32	34
Przemysł i budownictwo	105	115	138	161	168
Pozostała działalność	361	376	398	427	438
Nowo zarejestrowane	44	51	46	45	42
Wyrejestrowane	40	33	22	22	33

Tabela 11. Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Kętrzyn w latach 2016–2024 według wybranych sekcji działalności oraz dynamiki rejestracji

W latach 2016–2024 w Gminie Kętrzyn odnotowano systematyczny wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON – z 502 w 2016 roku do 640 w 2024 roku. Tendencja ta wskazuje na rosnącą aktywność przedsiębiorczą mieszkańców oraz na stopniowe rozszerzanie lokalnej oferty usługowej i produkcyjnej. Zjawisko to ma istotne znaczenie dla funkcjonowania rynku pracy i poziomu zatrudnienia w gminie. Największą część stanowi tzw. pozostała działalność (handel, usługi, transport, działalność profesjonalna i inne), której liczba wzrosła z 361 do 438 podmiotów. Oznacza to dalszy rozwój mikro- i małych firm usługowych, typowych dla obszarów wiejskich, oraz rosnące możliwości lokalnych usług dla mieszkańców. Sektor przemysłu i budownictwa zwiększył się w analizowanym okresie z 105 do 168 podmiotów, co stanowi wzrost o 60%. Rozwój tego segmentu sprzyja tworzeniu miejsc pracy o zróżnicowanych kwalifikacjach i wpływa stabilizująco na lokalny rynek pracy, szczególnie poprzez zatrudnienie wprost związane z inwestycjami mieszkaniowymi, infrastrukturalnymi i usługami budowlanymi. Sektor rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa pozostaje stabilny liczebnie (od 28 do 36 podmiotów), co potwierdza ciągłe, choć malejące udziały znaczenie tradycyjnych form aktywności gospodarczej.

Liczba nowo rejestrowanych firm utrzymywała się na poziomie 42–51 rocznie, co świadczy o stałym zainteresowaniu mieszkańców prowadzeniem działalności gospodarczej. Z kolei liczba podmiotów wyrejestrowanych wahała się od 22 do 40 rocznie. W większości lat saldo pozostawało dodatnie, co oznacza, że łączna liczba firm w gminie rosta.

Rysunek 10. Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Kętrzyn w latach 2016–2024 według rodzaju działalności

Rozwój przedsiębiorczości w gminie ma bezpośredni wpływ na sytuację społeczną mieszkańców, ponieważ wiąże się ze zwiększaniem dostępności miejsc pracy na lokalnym rynku, co ogranicza konieczność podejmowania migracji zarobkowych i sprzyja pozostawaniu mieszkańców w ich środowisku lokalnym. Rosnąca liczba firm usługowych, handlowych i transportowych poszerza dostęp do podstawowych usług, poprawiając jakość życia i wzmacniając lokalną samowystarczalność. Jednocześnie rozwijająca się przedsiębiorczość tworzy bardziej sprzyjające warunki do aktywizacji zawodowej osób długotrwale bezrobotnych oraz o niskich kwalifikacjach, oferując im realne szanse na zatrudnienie i rozwój kompetencji. Rozbudowany sektor gospodarczy sprzyja także nawiązywaniu partnerstw między samorządem, biznesem i organizacjami społecznymi, co zwiększa możliwości realizacji wspólnych inicjatyw na rzecz mieszkańców. Zwiększająca się liczba podmiotów gospodarczych, zwłaszcza w sektorze usług i budownictwa, świadczy o stabilizacji gospodarki lokalnej

oraz rosnącym potencjale do prowadzenia działań aktywizacyjnych, programów zatrudnieniowych i szerokiej współpracy z sektorem prywatnym.

Podsumowując, sytuacja na rynku pracy w Gminie Kętrzyn w latach 2016–2024 charakteryzuje się jednoczesnym spadkiem liczby mieszkańców i osób w wieku produkcyjnym oraz stopniową poprawą wskaźników zatrudnienia i bezrobocia. Choć liczba zarejestrowanych bezrobotnych zmniejsza się, gmina nadal mierzy się z istotnymi wyzwaniem demograficznymi, starzeniem się populacji oraz utrzymującym się bezrobociem długotrwałym. Rynek pracy wykazuje stabilność, szczególnie w sektorze usług, jednak ograniczona liczba miejsc zatrudnienia i odpływ młodych osób wpływają na kurczenie zasobów kadrowych. Jednocześnie rozwój przedsiębiorczości – widoczny w systematycznym przyroście liczby podmiotów gospodarczych – wzmacnia lokalną gospodarkę, sprzyja tworzeniu miejsc pracy i zwiększa możliwości aktywizacji osób pozostających poza rynkiem pracy. Zależności te wskazują, że dalsze działania gminy powinny łączyć wsparcie dla przedsiębiorczości, aktywizację zawodową grup o szczególnych potrzebach oraz działania przeciwdziałające depopulacji, tak aby efektywnie budowały trwałą potencjał społeczno-gospodarczy Gminy Kętrzyn.

2.3. Sytuacja mieszkaniowa

GOSPODARKA MIESZKANIOWA	2016	2018	2020	2022	2024
Liczba mieszkań	2.751	2.777	2.689	2.728	2.775
Liczba izb	10.224	10.364	10.036	10.237	10.473
Powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²	185.204	188.781	182.585	187.543	192.542
Mieszkania przyłączone do wodociągu	2.573	2.599	2.540	2.579	2.626
Mieszkania z łazienką	2.199	2.226	2.191	2.230	2.277
Mieszkania z centralnym ogrzewaniem	1.952	1.978	2.087	2.126	2.173
Mieszkania z gazem sieciowym	34	38	80	165	215
Dodatki mieszkaniowe liczba	1.051	772	617	633	650
Dodatki mieszkaniowe kwota	160.277	105.007	96.979	133.567	178.296

Tabela 12. Gospodarka mieszkaniowa w Gminie Kętrzyn w latach 2016–2024

Liczba mieszkań w Gminie Kętrzyn w ostatnich latach pozostaje na względnie stabilnym poziomie. W 2016 roku liczba mieszkań wynosiła 2751, a w 2024 roku wzrosła nieznacznie do 2775 lokali, co oznacza przyrost o 0,9%. Najniższy poziom odnotowano w 2020 roku – 2689 mieszkań, czyli spadek o 3,2% w porównaniu z 2018 rokiem. W tym samym okresie liczba izb zwiększyła się z 10 224 do 10 473, a powierzchnia użytkowa mieszkań wzrosła z 185 204 m² do 192 542 m² (wzrost o 3,9%). Dane te wskazują, że mimo niewielkich wahań liczby lokali, wzrasta powierzchnia i liczba pomieszczeń dostępnych dla mieszkańców, co świadczy o stopniowej poprawie komfortu użytkowego mieszkań.

Analiza wyposażenia mieszkań w instalacje pokazuje systematyczny wzrost standardu technicznego. W 2024 roku w instalację wodociągową wyposażonych było 2626 mieszkań, czyli niemal 95% zasobu, a łazienkę – 2277 lokali, co stanowi około 82% wszystkich mieszkań i oznacza wzrost o 3,5% względem 2016 roku. Centralne ogrzewanie dostępne jest w 2173 lokalach (78% mieszkań), co oznacza wzrost o 11,3% w stosunku do 2016 roku. Szczególnie dynamiczny jest przyrost mieszkań z gazem sieciowym

– z 34 lokali w 2016 roku do 215 w 2024 roku, czyli ponad 530%, choć nadal tylko ok. 8% mieszkań korzysta z tego rodzaju ogrzewania.

Wsparcie finansowe mieszkańców w postaci dodatków mieszkaniowych wykazuje umiarkowane wahania w analizowanym okresie. W 2016 roku przyznano 1051 dodatków o łącznej wartości 160 277 zł, natomiast w 2024 roku liczba dodatków wyniosła 650, a łączna kwota wsparcia wzrosła do 178 296 zł, co oznacza spadek liczby przyznanych dodatków o około 38%, przy równoczesnym wzroście łącznej kwoty o 11%. Wskazuje to, że indywidualna wartość wsparcia na mieszkanie zwiększa się, a pomoc jest bardziej skoncentrowana finansowo.

Podsumowując, dane ogólne pokazują, że zasób mieszkaniowy gminy pozostaje stabilny, a równocześnie obserwuje się stopniową poprawę standardu technicznego mieszkań oraz większą powierzchnię użytkową i liczbę izb na mieszkanie. Wsparcie finansowe w postaci dodatków mieszkaniowych pozostaje istotnym instrumentem polityki mieszkaniowej, choć w ostatnich latach jego struktura ulega przekształceniu – maleje liczba przyznawanych dodatków, rośnie natomiast ich wartość jednostkowa.

ZASOBY GMINNE	2016	2018	2020	2022	2024
Mieszkania komunalne liczba	69	70	65	60	54
Mieszkania komunalne – powierzchnia (m ²)	2.993	3.080	2.904	2.610	2.403
Mieszkańcy mieszkań komunalnych	267	269	244	220	206
Dodatki mieszkaniowe - liczba	104	95	56	73	89
Dodatki mieszkaniowe – kwota (zł)	19.871	17.036	11.729	21.422	33.533
Mieszkania z zaległościami - liczba	50	34	30	17	25
Zadłużenie mieszkań komunalnych (tyś. zł)	54,5	105	126,2	79,0	97
Wnioski o mieszkanie komunalne	20	24	12	17	18
Rodziny oczekujący na mieszkania komunalne	63	68	28	44	30
Mieszkania socjalne - liczba	0	0	0	0	0
Mieszkańcy mieszkań socjalnych	0	0	0	0	0
Wnioski o mieszkania socjalne	3	7	12	12	10
Rodziny oczekujący na mieszkania socjalne	6	8	14	41	39

Tabela 13. Zasoby gminne w obszarze mieszkalnictwa w Gminie Kętrzyn w latach 2016–2024

Zasób mieszkań komunalnych w Gminie Kętrzyn w ostatnich latach systematycznie się zmniejsza. W 2016 roku gmina dysponowała 69 lokalami, a w 2024 roku liczba ta spadła do 54 mieszkań, co oznacza spadek o ponad 21%. Jednocześnie powierzchnia użytkowa mieszkań komunalnych zmniejszyła się z 2 993 m² do 2 403 m², a liczba osób zamieszkujących te lokale spadła z 267 do 206, czyli o około 23%. Mimo ograniczenia zasobu, liczba mieszkańców przypadających na jedno mieszkanie pozostaje stosunkowo stabilna – średnio 3,8 osoby w 2024 roku. Dane te wskazują, że dostępność mieszkań komunalnych jest ograniczona, a malejący zasób wymaga szczególnej uwagi w planowaniu polityki mieszkaniowej gminy.

Wsparcie finansowe w postaci dodatków mieszkaniowych do lokali komunalnych odgrywa istotną rolę w zapewnieniu możliwości utrzymania mieszkania. W 2016 roku przyznano 104 dodatki o łącznej wartości 19 871 zł, a w 2024 roku liczba dodatków wyniosła 89, natomiast ich łączna wartość wzrosła do 33 533 zł. Choć liczba przyznawanych dodatków spadła o 14%, kwota wsparcia wzrosła o ponad 69%, co świadczy o większym skoncentrowaniu środków na osobach o największych potrzebach.

W analizowanym okresie występowały również zaległości w opłatach za mieszkania komunalne. W 2016 roku zalegało 50 lokali, a w 2024 roku – 25, co oznacza spadek o połowę. Natomiast kwota zadłużenia wyniosła w 2024 roku 97 tys. zł, co wskazuje na wzrost średniego zadłużenia na mieszkanie w porównaniu z wcześniejszymi latami. Warto podkreślić, że osoby posiadające zadłużenie z tytułu opłat czynszowych mają możliwość jego częściowego lub całkowitego odpracowania poprzez wykonywanie prac na rzecz Gminnego Przedsiębiorstwa Komunalnego, co stanowi alternatywną formę regulowania zobowiązań i wspiera proces wychodzenia z zadłużenia.

W całym analizowanym okresie gmina odnotowuje stały, choć umiarkowany, napływ wniosków o przydział mieszkań komunalnych. W 2024 roku złożono 18 wniosków, a oczekiwało 30 osób. Z jednej strony może to świadczyć o poprawie sytuacji mieszkaniowej części mieszkańców, z drugiej – o ograniczonej dostępności lokali, która prowadzi do mniejszej rotacji i mniejszego poczucia realnych szans na otrzymanie mieszkania.

Najbardziej niepokojącym zjawiskiem pozostaje całkowity brak mieszkań socjalnych w zasobie gminy. Pomimo corocznie składanych wniosków i rosnącej liczby osób oczekujących – z 6 w 2016 roku do 39 w 2024 roku – gmina nie dysponuje żadnym lokalem socjalnym. Liczba złożonych wniosków wzrosła w tym czasie z 3 do 10. Brak mieszkań socjalnych uniemożliwia realizację ustawowego obowiązku zapewnienia lokali osobom w trudnej sytuacji mieszkaniowej, ogranicza możliwość przeciwdziałania bezdomności oraz utrudnia wsparcie osób po kryzysach życiowych, wychodzących z pieczy zastępczej lub instytucji, którym niezbędne jest przejściowe lokum.

Równie istotny jest brak mieszkań chronionych, które w myśl ustawy o pomocy społecznej powinny zapewniać wsparcie osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym, w tym osobom starszym, niepełnosprawnym lub rodzinom w kryzysie. Mieszkania chronione łączą zapewnienie lokalu z opieką i wsparciem społecznym, a ich brak ogranicza możliwości gminy w zakresie profilaktyki społecznej i skutecznego wspierania mieszkańców najbardziej potrzebujących. Jednocześnie gmina, w ramach współpracy z powiatem, ma możliwość interwencyjnego kierowania osób w sytuacjach kryzysowych do mieszkań chronionych będących w zasobach powiatu, co częściowo łagodzi skutki braku własnych zasobów, jednak nie rozwiązuje problemu długofalowego wsparcia na poziomie lokalnym.

Opisane zjawiska wskazują na szereg problemów wymagających ujęcia w strategii gminy. Do najważniejszych należą: zmniejszający się i starzejący zasób mieszkań komunalnych, brak zasobu mieszkań socjalnych i chronionych, zadłużenia lokatorów, niewystarczające wsparcie mieszkańców w utrzymaniu mieszkania oraz ograniczone możliwości zaspokajania potrzeb mieszkaniowych osób o niskich dochodach.

W związku z tym kierunki działań strategicznych powinny koncentrować się na odbudowie i modernizacji zasobu mieszkań komunalnych oraz tworzeniu mieszkań socjalnych i chronionych – zarówno poprzez remonty pustostanów, jak i pozyskiwanie środków zewnętrznych na nowe inwestycje. Istotne jest także rozwijanie działań profilaktycznych, takich jak programy oddłużeniowe, edukacja finansowa mieszkańców, wsparcie asystentów rodziny oraz monitoring sytuacji rodzin zagrożonych

utrata mieszkania. Konieczne jest wzmocnienie współpracy między ośrodkiem pomocy społecznej a działem gospodarki mieszkaniowej, aby szybciej reagować na narastające trudności i wspierać mieszkańców w zachowaniu stabilności mieszkaniowej.

Realizacja tych działań pozwoli ograniczyć ryzyko ubóstwa mieszkaniowego, zwiększyć efektywność polityki mieszkaniowej oraz zapewnić lepszą ochronę osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, jednocześnie umożliwiając gminie pełne wykonywanie ustawowych obowiązków w zakresie mieszkań socjalnych i chronionych.

3. Sytuacja zdrowotna i społeczna mieszkańców

3.1. Zdrowie i funkcjonowanie osób wymagających wsparcia

usługi skierowane do osób wymagających wsparcia	2016	2018	2020	2022	2024
Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi (+ sąsiedzkie)	18	26	25	18	24 (+5)
liczba zatrudnionych na stanowisku opiekunki w GOPS (+ umowa zlecenie)	6 (+1)	6 (+3)	5 (+1)	5 (+3)	5 (+4)
wydatki na usługi opiekuńcze	186.503	262.469	324.346	369.026	450.184
liczba osób przebywających w domach pomocy społecznej	23	31	29	30	25
koszt pobytu mieszkańców w DPS	494.369	794.231	806.157	1.073.953	1.164.648
Liczba decyzji na usługi transportowe (wyjazdy jednorazowe i cykliczne)	59	31	20	19	42

Tabela 14. Zakres i koszty usług dla osób wymagających wsparcia w Gminie Kętrzyn w latach 2016–2024

Analiza działań Gminy Kętrzyn w latach 2016–2024 pokazuje, że osoby starsze oraz osoby z niepełnosprawnościami wciąż potrzebują wsparcia umożliwiającego samodzielne i bezpieczne funkcjonowanie w miejscu zamieszkania. Dane wskazują, że w tym okresie zapewniono dostęp przede wszystkim do usług opiekuńczych, transportu lokalnego oraz pobytu w domach pomocy społecznej. Liczba osób objętych wsparciem wahała się w poszczególnych latach – od 18 do 26 osób – przy czym w 2024 r. wsparciem objęto 24 osoby.

Nowe formy wsparcia, takie jak sąsiedzkie usługi opiekuńcze (5 osób w 2024 r.) i teleopieka (10 osób w 2024 r.), wprowadzone w latach 2019–2024, zwiększyły poczucie bezpieczeństwa i komfort życia beneficjentów, jednak ich zasięg pozostaje ograniczony. Wsparcie transportowe, w tym przewozy do placówek edukacyjnych i specjalistycznych, istotnie ułatwia dostęp do usług, lecz liczba realizowanych wyjazdów w ostatnich latach wahała się i nie zawsze odpowiadała potrzebom mieszkańców.

Koszty realizacji usług opiekuńczych i pobytu w DPS systematycznie rosły, co odzwierciedla rosnące potrzeby i oczekiwania mieszkańców, ale także stanowi wyzwanie dla budżetu gminy. Wskazuje to na konieczność racjonalizacji, ale jednocześnie rozwoju i dostosowania usług do zmieniającej się

struktury społecznej, w tym starzejącego się społeczeństwa i zwiększonej liczby osób z niepełnosprawnościami.

Wsparcie finansowe skierowane do osób wymagających wsparcia	2016	2018	2020	2022	2024
Liczba osób pobierających świadczenia z tyt. niepełnosprawności	598	534	476	465	453
Zasiłki pielęgnacyjne liczba świadczeń	4.156	4.138	3.943	3.967	3.828
Zasiłki pielęgnacyjne kwota	635.868	654.800	850.748	856.237	826.235
Zasiłki stałe liczba osób	132	121	99	76	75
Zasiłki stałe liczba świadczeń	1.351	1.222	971	797	829
Zasiłki stałe kwota	676.841	616.489	500.247	458.853	663.851
Świadczenia pielęgnacyjne i opiekuńcze liczba świadczeń	673	596	582	706	713
Świadczenia pielęgnacyjne i opiekuńcze kwota świadczeń	618.659	658.346	856.354	1.396.364	2.108.471

Tabela 15. Świadczenia finansowe dla osób wymagających wsparcia w Gminie Kętrzyn w latach 2016–2024

Analiza danych z lat 2016–2024 wskazuje, że liczba osób korzystających ze świadczeń z tytułu niepełnosprawności zmalała z 598 do 453. Na pierwszy rzut oka może się wydawać, że potrzeby tej grupy zmniejszają się, jednak spadek liczby świadczeniobiorców nie odzwierciedla poprawy sytuacji zdrowotnej mieszkańców. W rzeczywistości obserwowane zjawiska sugerują wręcz wzrost zależności od systemu wsparcia.

W gminie rośnie liczba osób z niepełnosprawnościami, które wymagają regularnej opieki i wsparcia finansowego. Wydatki na świadczenia opiekuńcze i pielęgnacyjne zwiększają się, co wskazuje, że potrzeby są coraz bardziej złożone i kosztowne. Jednocześnie wzrost kosztów życia powoduje, że realna wartość świadczeń spada, co ogranicza ich efektywność. Dodatkowo, część rodzin przejmuje opiekę domową nad osobami niesamodzielnymi, ale same często wymagają wsparcia w formie poradnictwa, świadczeń pielęgnacyjnych lub dodatkowej pomocy finansowej. Takim rodzinom przydałoby się wsparcie w postaci opieki wytchnieniowej.

W związku z tym, mimo spadku liczby osób pobierających świadczenia, poziom zależności od systemu wsparcia utrzymuje się na wysokim poziomie, a potrzeby opiekuńcze i finansowe rosną.

Zasiłki stałe są kierowane do osób całkowicie niezdolnych do pracy. W latach 2016–2024 liczba beneficjentów spadła z 132 do 75, jednak grupa ta nadal wymaga stałego wsparcia. Są to osoby trwale wykluczone z rynku pracy, których sytuacja życiowa nie rokuje poprawy bez interwencji instytucji pomocy społecznej. Wymagają one kompleksowego wsparcia socjalnego, zdrowotnego i środowiskowego, a ich codzienne funkcjonowanie jest możliwe wyłącznie przy pomocy publicznej.

Mimo obserwowanego spadku liczby świadczeniobiorców, utrzymuje się wyraźna, trwała grupa mieszkańców gminy wymagających systemowego wsparcia. Jest to populacja o rosnących potrzebach opiekuńczych i finansowych, bez perspektyw na samodzielność ekonomiczną. Osoby pobierające świadczenia z tytułu niepełnosprawności i zasiłki stałe stanowią grupę, której sytuacja życiowa nie ulega

poprawie, a poziom niesamodzielności oraz związane z tym koszty funkcjonowania wskazują na konieczność kontynuacji i rozwijania działań pomocowych w perspektywie wieloletniej. Długofalowe wsparcie tej grupy pozostaje zatem jednym z kluczowych zadań gminy w obszarze polityki społecznej.

Diagnoza i przeprowadzone badanie ankietowe ujawniły istotne braki w obszarze dziennej aktywizacji, rehabilitacji i wsparcia środowiskowego, które pozostają wciąż niewystarczające, co wskazuje na potrzebę wzmocnienia lokalnych usług oraz wprowadzenia rozwiązań umożliwiających większą samodzielność i integrację społeczną osób wymagających wsparcia.

3.2. Ubóstwo i wykluczenie społeczne

Dane z lat 2016–2024 pozwalają zaobserwować wyraźne tendencje w zakresie korzystania z pomocy społecznej w Gminie Kętrzyn. Analizowany okres obejmuje ponad dziewięć lat, co daje solidną podstawę do oceny zmian w liczbie beneficjentów, skuteczności wsparcia oraz dopasowania pomocy do potrzeb mieszkańców.

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba osób długotrwale korzystających	Odsetek mieszkańców korzystających (%)	Kwota świadczeń (zł)	Odsetek odmów (%)
2016	701	2.548	854	30,2	2.575.382	1,39
2018	592	2.209	742	27,2	2.148.816	2,17
2020	475	1.751	569	27,3	2.114.283	2,24
2022	429	1.493	465	19,5	2.079.111	2,26
2024	340	1.240	399	16,4	1.977.613	2,00

Tabela 16. Korzystanie z pomocy społecznej w Gminie Kętrzyn w latach 2016–2024

W ciągu dziewięciu lat liczba rodzin i osób korzystających ze świadczeń pieniężnych systematycznie malała. Odsetek mieszkańców objętych pomocą spadł z ponad 30% w 2016 r. do 16% w 2024 r. Niski poziom odmów świadczeń (ok. 2%) świadczy o tym, że pomoc była dobrze kierowana do osób faktycznie potrzebujących. Kwoty świadczeń pozostają adekwatne do potrzeb, a wzrost wskaźnika pracy socjalnej (z 32,3 do 45,8) pokazuje coraz lepsze dopasowanie wsparcia do indywidualnych sytuacji rodzin.

Dane z lat 2016–2024 pozwalają zaobserwować wyraźne tendencje spadkowe w zakresie korzystania z pomocy społecznej w Gminie Kętrzyn. Analizowany okres obejmuje ponad dziewięć lat, co umożliwia ocenę zmian w liczbie beneficjentów, skuteczności wsparcia oraz dopasowania pomocy do potrzeb mieszkańców.

W latach 2016–2024 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej spadła z 701 do 340, a liczba osób objętych wsparciem zmniejszyła się z 2 548 do 1 240. Liczba osób długotrwale korzystających z pomocy zmalała z 854 do 399. Trend spadkowy jest wyraźny i systematyczny w całym okresie, co wskazuje na zmniejszenie skali trwałego polegania na wsparciu społecznym przez mieszkańców, a jednocześnie może świadczyć o poprawie sytuacji ekonomicznej części beneficjentów.

Odsetek mieszkańców objętych wsparciem spadł z 30,2% w 2016 r. do 16,4% w 2024 r. Największy spadek nastąpił w latach 2020–2024, co może być efektem zarówno poprawy warunków

ekonomicznych oraz rozwoju programów ukierunkowanych na wzmocnienie samodzielności mieszkańców.

Liczba osób długotrwale korzystających z pomocy stanowiła około jednej trzeciej wszystkich beneficjentów w analizowanym okresie. Choć liczba tych osób spadła o ponad połowę (z 854 do 399), ich odsetek w stosunku do wszystkich korzystających utrzymuje się na poziomie 31–34%. Wskazuje to, że mimo spadku ogólnej liczby beneficjentów, nadal istnieje grupa mieszkańców wymagających stałego wsparcia.

Łączna kwota świadczeń w Gminie Kętrzyn zmniejszyła się z 2 575 382 zł w 2016 r. do 1 977 613 zł w 2024 r. Spadek liczby beneficjentów nie oznacza ograniczenia wsparcia, lecz jego lepsze dopasowanie pod względem wysokości i formy świadczeń, koncentrując się na rodzinach i osobach o wyższych potrzebach. Wsparcie finansowe pozostaje istotnym narzędziem polityki społecznej. Nominalnie średnia wysokość zasiłków przypadająca na jednego beneficjenta wzrosła, jednak po uwzględnieniu inflacji jego realna wartość nieco spadła, co pokazuje konieczność dalszego dostosowywania programów do faktycznych potrzeb mieszkańców.

Odsetek odmów pozostaje na niskim poziomie 1,39–2,26%, co oznacza, że niemal wszystkie wnioski o pomoc są rozpatrywane pozytywnie. System pomocy społecznej w Gminie Kętrzyn jest zatem dostępny, a negatywne rozpatrywania wniosków są marginalne.

Struktura gospodarstw domowych korzystających ze świadczeń finansowych	2016	2018	2020	2022	2024
Jednoosobowe	203	233	219	193	180
Wieloosobowe	549	320	265	245	164

Tabela 17. Gospodarstwa domowe korzystające ze świadczeń finansowych w Gminie Kętrzyn w latach 2016–2024

W latach 2016–2024 udział gospodarstw jednoosobowych wśród korzystających z ośrodka systematycznie rósł, mimo że ich liczba w liczbach bezwzględnych nieco spadła (z 203 w 2016 r. do 180 w 2024 r.). W tym samym czasie liczba gospodarstw wieloosobowych spadała znacznie szybciej (z 549 do 164), co spowodowało, że procentowy udział gospodarstw jednoosobowych w całej populacji korzystającej z ośrodka wzrósł z około 27% w 2016 r. do 52% w 2024 r., natomiast udział gospodarstw wieloosobowych spadł z około 73% do 48%.

Dane te pokazują wyraźną zmianę w strukturze gospodarstw korzystających z pomocy społecznej: coraz większy odsetek stanowią osoby samotne, co może wynikać z procesów demograficznych (starzenie się społeczeństwa, spadek liczby dzieci w rodzinach) oraz z faktu, że pomoc społeczna w pierwszej kolejności trafia do gospodarstw o największych potrzebach.

Analiza procentowa podkreśla także, że wieloosobowe gospodarstwa domowe są coraz mniej reprezentowane wśród beneficjentów ośrodka, co może być efektem poprawy sytuacji finansowej rodzin lub skutecznego działania programów wsparcia rodzin wielodzietnych, podczas gdy osoby samotne nadal stanowią znaczącą grupę wymagającą wsparcia.

Zasiłki okresowe	2016	2018	2020	2022	2024
Liczba osób	437	342	304	267	205
Liczba świadczeń	3.205	2.346	2.125	1.842	1.480
Środki finansowe (zł)	1.357.808	945.921	923.790	911.580	674.786

Tabela 18. Zasiłki okresowe w Gminie Kętrzyn w latach 2016–2024

W latach 2016–2024 liczba osób korzystających z zasiłków okresowych w Gminie Kętrzyn systematycznie spadała – z 437 osób w 2016 r. do 205 w 2024 r.. Równocześnie zmniejszała się liczba przyznawanych świadczeń, z 3 205 do 1 480, co wskazuje na spadek zapotrzebowania na ten rodzaj wsparcia, a także na skuteczność działań aktywizacyjnych i programów profilaktycznych. Zasiłki okresowe przyznawane są w oparciu o kryterium dochodowe (1010 zł – osoba samotnie gospodarująca, 823 zł – na osobę w rodzinie) oraz ściśle określoną metodologię wyliczania wysokości świadczenia, co gwarantuje transparentność i sprawiedliwe rozdzielanie środków.

Łączne środki finansowe przeznaczone na zasiłki okresowe spadły z 1 357 808 zł w 2016 r. do 674 786 zł w 2024 r. Spadek ten w ujęciu nominalnym jest znaczący, a po uwzględnieniu inflacji realna wartość świadczeń zmniejszyła się jeszcze bardziej. Oznacza to, że choć liczba osób objętych pomocą maleje, to wsparcie staje się bardziej ukierunkowane, trafiając przede wszystkim do rodzin i osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji życiowej.

Pomoc w formie zasiłków okresowych pozostaje ważnym narzędziem polityki społecznej gminy, zapewniając podstawowe wsparcie finansowe dla mieszkańców w kryzysowych sytuacjach. W kontekście dalszego planowania działań społecznych kluczowe jest monitorowanie potrzeb beneficjentów, tak aby świadczenia były adekwatne zarówno pod względem wysokości, jak i częstotliwości przyznawania, uwzględniając zmieniające się warunki ekonomiczne oraz realną wartość pieniądza.

Zasiłki celowe	2016	2018	2020	2022	2024
Liczba rodzin	706	551	471	418	304
Środki finansowe (zł)	439.815	465.734	657.196	680.440	631.450

Tabela 19. Zasiłki celowe w Gminie Kętrzyn w latach 2016–2024

W latach 2016–2024 liczba rodzin korzystających ze zasiłków celowych w Gminie Kętrzyn systematycznie spadała – z 706 rodzin w 2016 r. do 304 w 2024 r.. Jednocześnie łączna kwota środków przeznaczonych na ten cel nie zmniejszyła się proporcjonalnie do liczby odbiorców – wynosiła 631 450 zł w 2024 r.. Oznacza to, że średnie wsparcie przypadające na rodzinę wzrosło, co pozwala lepiej dopasować pomoc do realnych potrzeb gospodarstw domowych znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

Zasiłki celowe mają charakter uznaniowy, co oznacza, że wysokość przyznawanego wsparcia jest elastyczna i dostosowywana do konkretnej sytuacji rodziny. Kryterium dochodowe zostało podwyższone dla zasiłków celowych na zakup żywności i obecnie wynosi 200% ustawowego kryterium dochodowego (2020 zł – osoba samotnie gospodarująca, 1646 zł – na osobę w rodzinie). Dzięki temu więcej rodzin, które znajdują się w trudnej sytuacji ekonomicznej, może skorzystać z adekwatnego wsparcia finansowego.

Pomoc w formie zasiłków celowych pozostaje ważnym instrumentem polityki społecznej gminy, umożliwiając reagowanie na nagłe potrzeby mieszkańców i kryzysowe sytuacje rodzin. W połączeniu z innymi formami świadczeń zapewnia kompleksowe wsparcie, dostosowane zarówno do bieżących trudności, jak i do długoterminowych potrzeb beneficjentów.

Dożywianie dzieci w szkole	2016	2018	2020	2022	2024
Liczba rodzin	290	259	172	134	115
Liczba dzieci objętych dożywianiem	505	466	313	242	215
Liczba dzieci bez decyzji	25	15	19	18	33
Środki finansowe (zł)	350.429	276.690	82.402	170.227	176.222

Tabela 20. Dożywianie dzieci w szkołach na terenie Gminy Kętrzyn w latach 2016–2024 – zakres wsparcia oraz poniesione nakłady finansowe

W latach 2016–2024 liczba rodzin i dzieci korzystających z programu „Posiłek w szkole i w domu” systematycznie malała – z 290 rodzin i 505 dzieci w 2016 r. do 115 rodzin i 215 dzieci w 2024 r. Spadek ten wynika przede wszystkim z niższej liczby mieszkańców gminy, spadku dzietności oraz poprawy sytuacji finansowej części rodzin, co zmniejsza potrzebę korzystania z dożywiania.

Jednocześnie w analizowanym okresie wzrósł udział dzieci objętych dożywianiem bez decyzji administracyjnej – w 2024 r. wynosił 33 dzieci, w porównaniu do 25 w 2016 r. Pokazuje to elastyczne podejście gminy i zdolność do szybkiego reagowania na potrzeby najmłodszych, skracając procedury przyznawania wsparcia i ułatwiając dostęp do programu dla dzieci wymagających pilnej pomocy.

Program „Posiłek w szkole i w domu” pozostaje istotnym elementem polityki społecznej gminy, zapewniając dzieciom w trudnej sytuacji życiowej codzienne, zdrowe posiłki. Dzięki odpowiedniemu dostosowaniu kryteriów i procedur wsparcie to jest zarówno skuteczne, jak i elastyczne, odpowiadając na bieżące potrzeby rodzin.

Magazyn żywności	2016	2018	2020	2022	2024
Liczba rodzin	531	536	443	440	332
Liczba osób	1.473	1.453	1.137	1.078	784
Wartość wydanych artykułów (zł)	319.280	403.987	257.591	155.419	197.922
Waga (kg)	70.026	80.579	58.493	28.041	31.311

Tabela 21. Skala pomocy żywnościowej realizowanej przez magazyn żywności w latach 2016–2024

Magazyn żywności obsługiwał coraz mniejszą liczbę rodzin i osób. Pomimo spadku liczby beneficjentów, wartość wsparcia przypadająca na jednostkę była wyższa niż w 2016 r., co pokazuje lepsze dopasowanie pomocy do indywidualnych potrzeb mieszkańców.

Analiza danych z lat 2016–2024 wskazuje na systematyczny spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej, co częściowo wynika z malejącej liczby mieszkańców, zmian demograficznych i poprawy sytuacji finansowej rodzin. Jednocześnie skuteczność mechanizmów wsparcia pozostaje wysoka – niski odsetek odmów, wzrost wsparcia jednostkowego i elastyczne procedury pokazują, że pomoc jest trafnie kierowana do osób najbardziej potrzebujących.

Pomimo zmniejszającej się liczby beneficjentów, dostępność świadczeń pozostaje dobra, a środki finansowe są lepiej dopasowane do realnych potrzeb mieszkańców. Dane te stanowią solidną podstawę do dalszego planowania działań w obszarze walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym w gminie.

3.3. Wsparcie rodzin z dziećmi

Pomoc finansowa dla rodzin z dziećmi	2016	2018	2020	2022	2024
Zasiłki rodzinne - Liczba rodzin korzystających	475	435	334	231	148
Zasiłki – kwota świadczeń	2.137.633	1.793.107	1.499.901	1.094.023	745.831
Fundusz alimentacyjny - liczba rodzin	109	94	80	64	48
Fundusz alimentacyjny - kwota świadczeń	684.511	580.176	526.904	459.591	356.525
Stypendia socjalne i zasiłki szkolne - liczba uczniów	b.d.	245	185	139	112
Stypendia socjalne - kwota świadczeń	305.314	276.102	196.774	149.066	107.271

Tabela 22. Skala i wartość świadczeń finansowych dla rodzin z dziećmi w latach 2016–2024

W latach 2016–2024 w Gminie Kętrzyn widać wyraźny spadek liczby rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych – z 475 w 2016 r. do 148 w 2024 r. Równocześnie spadła łączna kwota wypłaconych świadczeń, z 2 137 633 zł do 745 831 zł. Podobną tendencję obserwuje się w przypadku funduszu alimentacyjnego (z 109 rodzin do 48) oraz stypendiów socjalnych i zasiłków szkolnych (liczba uczniów spadła z 245 w 2018 r. do 112 w 2024 r.).

Warto jednak zwrócić uwagę, że w tym samym okresie rosła wysokość najniższej krajowej, co w praktyce oznaczało większy dochód na osobę w rodzinie. Jednocześnie kryterium dochodowe uprawniające do świadczeń na dzieci pozostało niezmienione, co skutkowało tym, że część rodzin, które w praktyce wymagały wsparcia, formalnie przestała spełniać warunki przyznania świadczeń. Efektem tego jest widoczny spadek liczby beneficjentów, który niekoniecznie odzwierciedla poprawę sytuacji finansowej wszystkich rodzin, lecz częściowo wynik braku aktualizacji kryterium dochodowego.

Analiza pokazuje, że choć liczba rodzin korzystających ze wsparcia spada, to nadal jest ono istotnym narzędziem polityki społecznej gminy, pozwalającym docierać do najbardziej potrzebujących. Spadek liczby beneficjentów w połączeniu z rosnącymi kosztami życia podkreśla potrzebę okresowego przeglądu kryteriów dochodowych, aby świadczenia rzeczywiście trafiały do rodzin, które wciąż wymagają wsparcia w warunkach rosnących wydatków gospodarstw domowych.

Działania wspierające funkcjonowanie rodziny	2016	2018	2020	2022	2024
Liczba zatrudnianych asystentów rodziny	1	1	1	1	1
Liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny	11	14	11	16	13
Liczba dzieci, którym umożliwiono powrót z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych	2	14	2	3	6
Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej	16	24	24	32	23
Odpłatność gminy za pobyt dzieci w systemie pieczy zastępczej	51.300	91.767	173.008	297.902	534.323

Tabela 23. Wsparcie rodziny i pieczy zastępcza w gminie w latach 2016–2024

W latach 2016–2024 liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej z terenu Gminy Kętrzyn zmieniała się – z 16 w 2016 r. do 32 w 2020 r., a następnie spadła do 23 w 2024 r. W tym samym okresie obserwowano skuteczność działań na rzecz reintegracji rodzin – liczba dzieci powracających z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych wahała się od 2 do 14, osiągając w 2024 r. wartość 6 dzieci. Wskazuje to na poprawę funkcjonowania rodzin oraz ich zaangażowanie w proces odbudowy więzi i tworzenia bezpiecznego środowiska dla dzieci, przy wsparciu służb społecznych.

Koszty ponoszone przez gminę na utrzymanie dzieci w systemie pieczy zastępczej systematycznie rosły – z 51 300 zł w 2016 r. do 534 323 zł w 2024 r. Wynikało to zarówno ze wzrostu liczby dzieci w pieczy, jak i ze zwiększania się procentowej odpłatności gminy w miarę upływu czasu przebywania dziecka w systemie. Dodatkowo coroczny wzrost kosztów utrzymania pieczy, ogłaszany przez jednostkę prowadzącą pieczę, powodował, że koszty jednostkowe utrzymania dzieci również rosły, co zwiększało obciążenia finansowe gminy. W latach 2016–2024 średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w Powiatowych Domach Dziecka systematycznie wzrastał. W 2016 r. w PDD w Kętrzynie wynosił 3 274,07 zł, a w PDD w Reszlu 2 983,57 zł. W 2024 r. koszty te wzrosły odpowiednio do 7 147 zł w Kętrzynie i 6 680 zł w Reszlu, co oznacza, że w ciągu ośmiu lat wydatki na utrzymanie dziecka w placówce niemal podwoiły się.

W ramach realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej gmina zapewniła wsparcie rodzin i dzieci w trudnej sytuacji opiekuńczo-wychowawczej przede wszystkim poprzez pracę asystenta rodziny. W latach 2016–2024 liczba zatrudnionych asystentów pozostawała stała – 1 osoba, natomiast liczba rodzin objętych wsparciem wahała się od 11 do 16, osiągając w 2024 r. 13 rodzin. Dane te pokazują stabilność kadry, choć zakres obsługi rodzin był ograniczony, co może wskazywać na potrzebę zwiększenia zasobów w tym obszarze, aby skuteczniej wspierać dzieci i rodziny wymagające pomocy.

3.4. Przeciwdziałanie przemocy i uzależnieniom

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	2017	2018	2020	2022	2024
Liczba sporządzonych Niebieskich Kart,	102	67	32	19	9
Liczba osób dotkniętych przemocą kierowanych do Ośrodków Wsparcia,	2	0	6	0	0
Liczba inicjatyw informacyjno-edukacyjnych na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej,	6	5	4	5	6
Liczba postępowań karnych wobec sprawców przemocy	18	16	3	7	4
Liczba osób korzystających z usług Ośrodka Konsultacyjno-Psychoedukacyjnego ds. przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	57	94	101	102	81
Liczba wizyt/konsultacji w Ośrodku	215	313	233	312	280
Koszt funkcjonowania Ośrodka	30.206	29.940	38.573	38.770	41.650
Wydatki na przeciwdziałanie przemocy domowej	17.406	22.122	17.990	24.848	43.645

Tabela 24. Przeciwdziałanie przemocy domowej w latach 2017–2024 – działania i koszty

W zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w latach 2017–2024 widać wyraźną tendencję spadkową w liczbie sporządzanych Niebieskich Kart – z 102 w 2017 r. do 9 w 2024 r. Jednocześnie wzrastała liczba osób korzystających z usług Ośrodka Konsultacyjno-Psychoedukacyjnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie – w 2024 r. było to 81 osób, przy 280 wizytach/konsultacjach. Liczba inicjatyw edukacyjno-informacyjnych utrzymywała się na stosunkowo stabilnym poziomie (4–6 rocznie), co pokazuje systematyczne prowadzenie działań profilaktycznych i informacyjnych. Wydatki gminy na funkcjonowanie Ośrodka i przeciwdziałanie przemocy wzrosły – z 17 406 zł w 2017 r. do 43 645 zł w 2024 r., co wskazuje na większe zaangażowanie finansowe w zapewnienie wsparcia osobom dotkniętym przemocą.

Przeciwdziałanie uzależnieniom w tym alkoholizmowi i narkomanii	2016	2018	2020	2022	2024
Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych	29	22	21	24	26
Liczba cofniętych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	0	0	0	0	0
Wartość sprzedaży alkoholu	2.778.791	2.749.632	2.272.745	3.748.477	4.567.082
Liczba osób objętych działaniami GKRPA,	60	49	15	22	20
Liczba projektów i programów przeciwdziałania uzależnieniom,	6	7	2	5	6
Liczba osób objętych programami i projektami na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom,	619	592	122	503	552
Liczba osób skierowanych do Sądu Rodzinnego	20	14	4	5	7
Liczba inicjatyw społecznych w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii (kampanii informacyjnych, imprez plenerowych itp.)	5	4	2	3	2
Wydatki na przeciwdziałania alkoholizmowi	61.878	63.999	46.867	77.526	68.523
Wydatki na przeciwdziałanie narkomanii	7.500	6.789	8.100	5.860	11.360

Tabela 25. Przeciwdziałanie uzależnieniom w gminie w latach 2016–2024 – działania i koszty

W obszarze przeciwdziałania uzależnieniom, w tym alkoholizmowi i narkomanii, liczba punktów sprzedaży alkoholu nieznacznie spadła w latach 2016–2020, by wzrosnąć ponownie do 26 w 2024 r., przy braku cofniętych zezwoleń. Wartość sprzedaży alkoholu wykazuje tendencję rosnącą – z 2,78 mln zł w 2016 r. do 4,57 mln zł w 2024 r., co może wymagać dalszego wzmocnienia działań profilaktycznych. Liczba osób objętych programami i projektami profilaktycznymi wahała się w analizowanym okresie – w 2024 r. objęto nimi 552 osoby. Liczba inicjatyw społecznych i projektów była zmienna (2–7 rocznie), natomiast wydatki na przeciwdziałanie alkoholizmowi i narkomanii rosły – w 2024 r. wyniosły odpowiednio 68 523 zł i 11 360 zł.

Dane pokazują, że gmina systematycznie prowadzi działania profilaktyczne w obszarze przemocy i uzależnień, zarówno poprzez wsparcie indywidualne (Ośrodek Konsultacyjno-Psychoedukacyjny, programy profilaktyczne), jak i działania edukacyjne i informacyjne. Spadek liczby sporządzanych Niebieskich Kart oraz wysoka liczba osób uczestniczących w programach profilaktycznych może świadczyć o efektywności prowadzonych działań, ale równocześnie rosnąca sprzedaż alkoholu wskazuje na potrzebę dalszego monitorowania zagrożeń i wzmocnienia profilaktyki.

IV. Identyfikacja obszarów wymagających wsparcia – analiza badań ilościowych i jakościowych

16 października 2025 r. zorganizowano spotkanie dotyczące prac nad Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kętrzyn na lata 2026–2035. Wzięli w nim udział przedstawiciele samorządu, organizacji społecznych i pozarządowych, placówek edukacyjnych i opiekuńczych, służb porządkowych oraz pracownicy socjalni. Podczas spotkania przedstawiono raport z realizacji obecnie obowiązującej Strategii oraz przeprowadzono dyskusję nad celami strategicznymi, kierunkami działań, sposobami ich realizacji, potencjalnymi źródłami finansowania oraz wskaźnikami monitorowania skuteczności podejmowanych działań. Uczestnicy wypełnili także ankiety dotyczące aktualnych problemów i potrzeb mieszkańców. Kwestionariusze zostały dodatkowo rozdane osobom, które nie mogły wziąć udziału w spotkaniu, a chciały wyrazić swoją opinię. Badanie trwało do końca października 2025 r. i objęło łącznie 41 osób.

Wśród respondentów najliczniejszą grupę stanowili pracownicy jednostek samorządu terytorialnego (26 osób), co świadczy o wysokim poziomie zainteresowania i odpowiedzialności administracji publicznej za kształtowanie polityki społecznej. W badaniu uczestniczyli również radni i sołtysi (4 osoby), pracownicy organizacji pozarządowych (3 osoby) oraz przedstawiciele innych instytucji (4 osoby, w tym PUP i dzielnicowa). Dodatkowo udział wzięł przedstawiciel społeczności lokalnej, zapewniając niezależny głos mieszkańców.

Deklarowane role nie wyczerpują pełnego zakresu aktywności uczestników – wiele osób łączyło funkcje instytucjonalne z osobistym zaangażowaniem w życie społeczności lokalnej. Przykładowo, radny lub sołtys może równocześnie działać jako mieszkaniec, a pracownik JST angażować się społecznie w organizacji pozarządowej. To nakładanie się ról zwiększa wartość uzyskanych wyników, ponieważ opinie uczestników odzwierciedlają zarówno perspektywę instytucjonalną, jak i doświadczenie życia w społeczności.

Taka struktura uczestników podkreśla partycypacyjny charakter badania. Respondenci, pełniąc kluczowe funkcje decyzyjne i wykonawcze, wnoszą wiedzę administracyjną i doświadczenie w zarządzaniu lokalnymi politykami publicznymi. Jednocześnie ich stały kontakt z mieszkańcami pozwala na odzwierciedlenie realnych potrzeb i problemów społeczności, co zwiększa wiarygodność diagnozy i trafność procesu strategicznego.

Dzięki połączeniu perspektywy instytucjonalnej z osobistym doświadczeniem życia w gminie, głos uczestników ma wysoki walor ekspercki i praktyczny. Badanie stanowi solidny fundament do planowania działań odpowiadających rzeczywistym potrzebom mieszkańców oraz do dalszej analizy strategicznej, w tym identyfikacji mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń.

1. Rodzina i aktywność mieszkańców

1.1. Aktywność i samodzielność rodzin

Rozwijanie aktywności i samodzielności osób oraz rodzin jest podstawowym elementem budowania stabilnych i dobrze funkcjonujących społeczności lokalnych. Obejmuje ono działania, które wzmacniają kompetencje życiowe, umiejętność podejmowania decyzji, radzenia sobie z codziennymi wyzwaniami oraz aktywne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym. Zdecydowana większość respondentów (97,56%) wskazuje na potrzebę wspierania osób i rodzin w rozwijaniu aktywności i samodzielności.

W jakich obszarach rodziny i osoby wymagają wzmocnienia aktywności?	Liczba wskazań	Ważność (punkty)
Wsparcie w codziennym funkcjonowaniu	35	13
Kompetencje wychowawcze i rodzicielskie	31	11
Włączanie w życie społeczności lokalnej	25	4
Zarządzanie budżetem domowym i planowanie czasu	23	4
Tworzenie grup wsparcia i sieci wymiany doświadczeń	14	0
Wolontariat i zaangażowanie międzypokoleniowe	7	1
Dostęp do zróżnicowanych usług	0	1
Inne	2	0
Brak wskazań	0	7

Tabela 26. Obszary wsparcia rodzin i osób według wskazań ankietowanych

Rysunek 11. Obszary wymagające wzmocnienia aktywności rodzin i osób według liczby wskazań i oceny ważności respondentów

Analiza wskazań pokazuje, że największe potrzeby wsparcia koncentrują się na codziennym funkcjonowaniu rodziny (poradnictwo, asystentura, usługi opiekuńcze) oraz na kompetencjach wychowawczych i rodzicielskich. Najwięcej respondentów (35 osób) wskazało potrzebę poradnictwa, asystentury oraz usług opiekuńczych w codziennym życiu, co podkreśla, że rodziny oczekują wsparcia w praktycznych aspektach życia – zarówno w zakresie organizacji dnia, opieki nad dziećmi czy osobami zależnymi, jak i w uzyskaniu profesjonalnych wskazówek w trudnych sytuacjach. Podobnie wysoka liczba wskazań (31 osób) dla kompetencji wychowawczych i rodzicielskich pokazuje, że rozwój umiejętności w zakresie wychowania dzieci i zarządzania rolą rodzicielską jest kluczowy dla samodzielności i sprawnego funkcjonowania rodziny.

Nieco mniejsze znaczenie wg. respondentów mają obszary związane z włączaniem się w życie społeczności lokalnej oraz zarządzaniem budżetem domowym i planowaniem czasu. Choć odpowiednio 25 i 23 osoby dostrzegły potrzebę wsparcia w tych obszarach, ich znaczenie punktowe było stosunkowo niskie. Można wnioskować, że respondenci traktują aktywność w społeczności lokalnej czy umiejętność zarządzania finansami i czasem jako istotną, ale nie tak krytyczną jak wsparcie w codziennym funkcjonowaniu czy rozwój kompetencji wychowawczych.

Z kolei obszary takie jak tworzenie grup wsparcia i sieci wymiany doświadczeń oraz wolontariat i zaangażowanie międzypokoleniowe są postrzegane jako mniej istotne. Stosunkowo niewielka liczba wskazań w tych kategoriach oraz niska punktacja sugerują, że respondenci nie traktują ich jako priorytetowych form aktywności. Podobnie minimalne znaczenie przypisano dostępowi do zróżnicowanych usług – brak wskazań liczbowych świadczy o tym, że ten obszar nie jest postrzegany jako problematyczny.

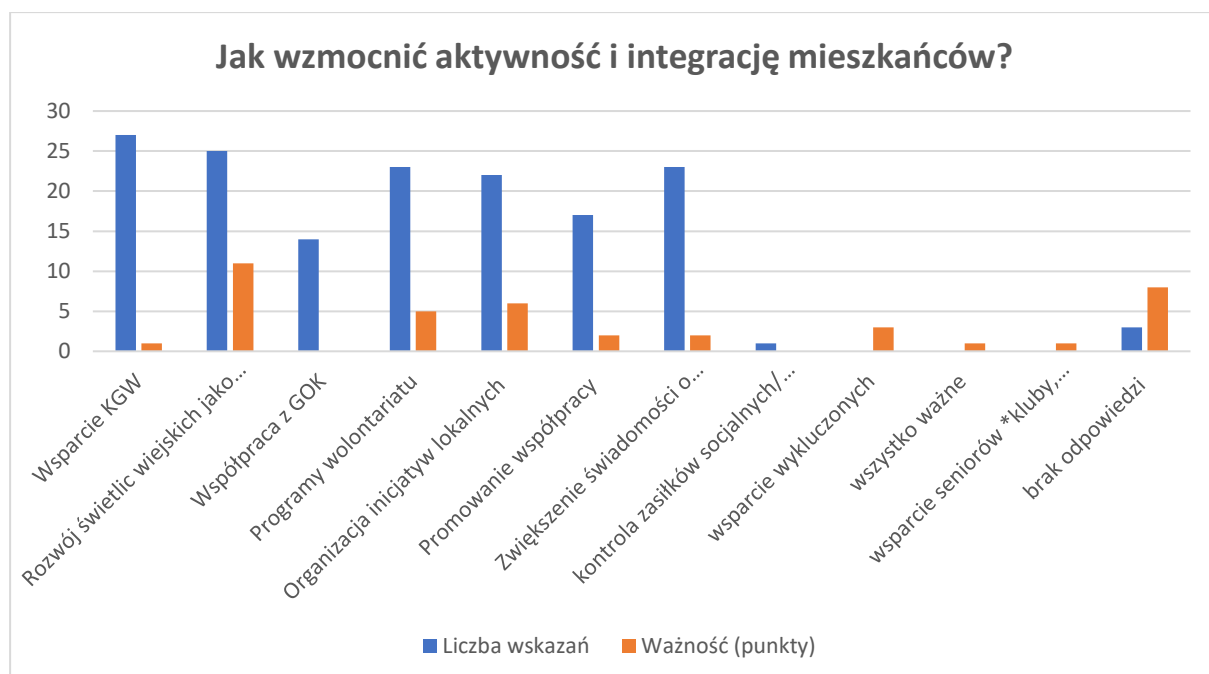
Najważniejsze działania wspierające rodziny powinny skupiać się na codziennym funkcjonowaniu oraz wzmacnianiu kompetencji wychowawczych i rodzicielskich. Równocześnie warto rozwijać dodatkowe obszary, takie jak udział w życiu społeczności, zarządzanie budżetem domowym czy aktywność wolontariacka. Ankietowani zwracają uwagę na potrzebę kompleksowego wsparcia, wskazując na brak wystarczającej liczby asystentów rodziny, ograniczone możliwości pomocy w terenie oraz trudności wielu rodzin związane z długotrwałymi kryzysami, brakiem zaradności i społecznym wycofaniem. Warto również zauważyć, że część respondentów nie wskazała żadnego obszaru wymagającego wsparcia.

1.2. Kapitał społeczny i aktywność mieszkańców

Wspólne działanie mieszkańców świadczy o sile lokalnych więzi oraz poziomie zaufania społecznego. Współpraca, inicjatywa oddolna i zaangażowanie w sprawy gminy są podstawą rozwoju kapitału społecznego i tworzenia trwałych, obywatelskich postaw. Analiza kapitału społecznego i aktywności mieszkańców pokazuje mieszane zjawiska w społeczności lokalnej. Z jednej strony 53,66% respondentów uważa, że mieszkańcy współpracują dla wspólnego dobra, z drugiej jednak aż 68,29% wskazuje, że zasoby sprzyjające rozwojowi kapitału społecznego są niewystarczające. Taki rozkład wskazuje, że choć wola współdziałania istnieje, ograniczenia infrastrukturalne, organizacyjne i finansowe hamują pełne wykorzystanie potencjału społecznego.

Jak wzmocnić aktywność i integrację mieszkańców?	Liczba wskazań	Ważność (punkty)
Wsparcie KGW w działaniach kulturalnych i edukacyjnych	27	1
Rozwój świetlic wiejskich jako centrów integracji	25	11
Współpraca z GOK w wydarzeniach lokalnych	14	0
Programy wolontariatu i wsparcia mieszkańców zagrożonych wykluczeniem	23	5
Organizacja wspólnych inicjatyw lokalnych	22	6
Promowanie współpracy instytucji i dzielenia się zasobami	17	2
Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie funduszu sołectkiego	23	2
Inne: kontrola udzielania zasiłków socjalnych/ bony żywnościowe	1	0
wsparcie wykluczonych	0	3
wszystko ważne	0	1
wsparcie seniorów *(kluby, asystent)	0	1
brak odpowiedzi	3	8

Tabela 27. Sposoby wzmocniania aktywności i integracji mieszkańców według wskazań ankietowanych

Rysunek 12. Sposoby wzmocnienia aktywności i integracji mieszkańców według liczby wskazań i oceny ważności respondentów

Analiza wskazań dotyczących wzmocnienia aktywności i integracji mieszkańców pokazuje, że najwyższą wagę respondenci przypisują rozwojowi świetlic wiejskich jako centrów integracji – 25 wskazań i 11 punktów ważności, co podkreśla znaczenie lokalnych miejsc spotkań i aktywności społecznej dla budowania więzi między mieszkańcami. Istotną rolę odgrywają także organizowane wspólne inicjatywy lokalne, takie jak pikniki, festyny czy warsztaty międzypokoleniowe – 22 wskazania i 6 punktów, co wskazuje na potrzebę aktywnego uczestnictwa w życiu społeczności oraz integracji różnych grup wiekowych.

Programy wolontariatu i wsparcia mieszkańców zagrożonych wykluczeniem uzyskały 23 wskazania i 5 punktów, co pokazuje, że integracja społeczna powinna obejmować również działania pomocowe dla osób w trudnej sytuacji. Wsparcie kół gospodyń wiejskich w działaniach kulturalnych i edukacyjnych, mimo 27 wskazań, otrzymało 1 punkt ważności, co może oznaczać, że jest traktowane jako uzupełniające działanie wspierające lokalną aktywność. Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie funduszu sołectkiego uzyskało 23 wskazania przy 2 punktach ważności, podobnie jak promowanie współpracy instytucji i dzielenia się zasobami (17 wskazań, 2 punkty), co wskazuje na znaczenie edukacji i współdziałania w społeczności.

Wskazania marginalne, takie jak „kontrola udzielania zasiłków socjalnych – wprowadzenie bonów żywnościowych” (1 wskazanie, 0 punktów), „wsparcie wykluczonych” (3 punkty) czy „wsparcie seniorów – kluby, asystent” (1 punkt), a także brak odpowiedzi (3 wskazania, 8 punktów), pokazują, że część respondentów nie określiła priorytetów lub traktuje niektóre działania w sposób ogólny.

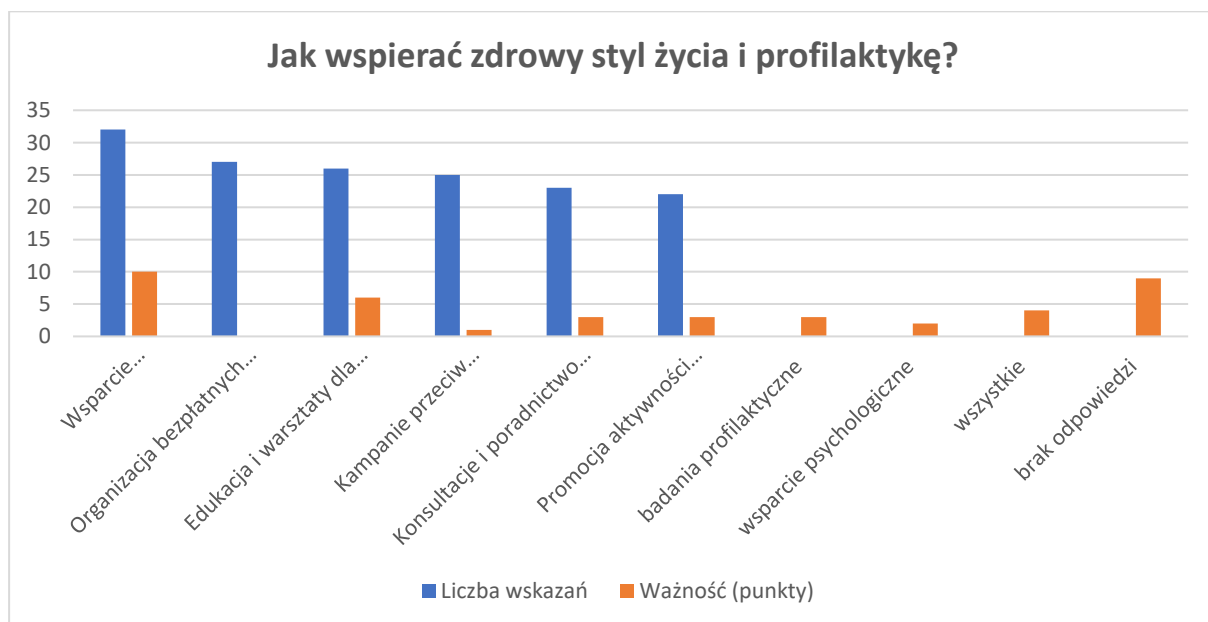
Podsumowując, dla wzmocnienia aktywności i integracji mieszkańców kluczowe jest rozwijanie lokalnych świetlic i centrów spotkań, organizowanie inicjatyw wspierających współdziałanie i integrację międzypokoleniową oraz rozwój wolontariatu i programów wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem, przy równoczesnym wspieraniu lokalnych organizacji i edukacji społecznej.

1.3. Profilaktyka i zdrowy styl życia

Uzależnienia oraz przemoc domowa mają poważne konsekwencje społeczne, zdrowotne i emocjonalne. Skuteczna profilaktyka, edukacja i działania wspierające są kluczowe dla ochrony rodzin, ograniczenia kryzysów społecznych oraz budowania bezpiecznego środowiska lokalnego. 100% respondentów uznaje zdrowy styl życia i profilaktykę za istotne.

Jak wspierać zdrowy styl życia i profilaktykę?	Liczba wskazań	Ważność (punkty)
Wsparcie psychoprofilaktyki (radzenie sobie ze stresem, zdrowie psychiczne)	32	10
Organizacja bezpłatnych badań profilaktycznych	27	0
Edukacja i warsztaty dla różnych grup wiekowych	26	6
Kampanie przeciw używkom i uzależnieniom behawioralnym	25	1
Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne	23	3
Promocja aktywności fizycznej	22	3
badania profilaktyczne	0	3
wsparcie psychologiczne	0	2
wszystkie	0	4
brak odpowiedzi	0	9

Tabela 28. Działania wspierające zdrowy styl życia i profilaktykę według wskazań ankietowanych

Rysunek 13. Formy wsparcia zdrowia i profilaktyki wskazywane przez respondentów

Analiza wskazań dotyczących wspierania zdrowego stylu życia i profilaktyki pokazuje, że największą wagę respondenci przypisują wsparciu psychoprofilaktyki – 32 wskazania i 10 punktów ważności, co podkreśla potrzebę działań wspierających zdrowie psychiczne, radzenie sobie ze stresem oraz ogólne

dobrostan emocjonalny. Istotne znaczenie ma także edukacja i warsztaty dla różnych grup wiekowych – 26 wskazań i 6 punktów, co wskazuje na rolę działań edukacyjnych w kształtowaniu świadomości zdrowotnej od najmłodszych po seniorów.

Organizacja bezpłatnych badań profilaktycznych uzyskała 27 wskazań, jednak nie została oceniona punktami ważności, co może oznaczać, że respondenci traktują je jako standardowe, oczekiwane działanie, a nie priorytet. Kampanie przeciw używkom i uzależnieniom behawioralnym (25 wskazań, 1 punkt) oraz promocja aktywności fizycznej (22 wskazania, 3 punkty) pokazują, że świadomość profilaktyki zdrowotnej i zachowań prozdrowotnych jest obecna, choć nie jest postrzegana jako najpilniejsza. Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne uzyskały 23 wskazania przy 3 punktach ważności, co wskazuje na potrzebę dostępu do wsparcia eksperckiego, zwłaszcza w sytuacjach wymagających indywidualnego podejścia.

Wskazania marginalne, takie jak „badania profilaktyczne” (3 punkty), „wsparcie psychologiczne” (2 punkty), „wszystkie” (4 punkty) oraz brak odpowiedzi (9 punktów), pokazują, że część respondentów nie wskazała jednoznacznych priorytetów lub traktuje różne działania łącznie.

Podsumowując, dla skutecznego wspierania zdrowego stylu życia i profilaktyki kluczowe jest skoncentrowanie działań na zdrowiu psychicznym i wsparciu psychoprofilaktycznym, uzupełnionych przez edukację zdrowotną oraz dostęp do konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, przy równoczesnym promowaniu aktywności fizycznej i kampanii profilaktycznych.

2. Rynek pracy i aktywizacja zawodowa

Bezrobocie wpływa nie tylko na sytuację ekonomiczną mieszkańców, ale także na ich kondycję społeczną i psychologiczną. Brak pracy sprzyja marginalizacji, obniża poziom jakości życia i może prowadzić do narastania innych problemów społecznych, takich jak ubóstwo, uzależnienia czy kryzysy rodzinne. 87,8% ankietowanych uznaje bezrobocie i niską aktywność zawodową za istotny problem gminy.

Jakie działania mogłyby poprawić sytuację zawodową mieszkańców?	Liczba wskazań	Ważność (punkty)
Prace społecznie użyteczne, prace interwencyjne, roboty publiczne	29	14
Kursy i szkolenia zawodowe dostosowane do lokalnego rynku pracy	25	9
Programy zatrudnienia wspieranego	24	6
Współpraca z lokalnymi pracodawcami	18	4
Wsparcie w zakładaniu działalności gospodarczej lub spółdzielni socjalnych	13	2
Inne	4	0
Motywowanie ludzi	0	2
Brak odpowiedzi	0	4

Tabela 29. Działania na rzecz poprawy sytuacji zawodowej mieszkańców według wskazań ankietowanych

Rysunek 14. Proponowane działania na rzecz poprawy sytuacji zawodowej mieszkańców

Najwięcej mieszkańców wskazało, że prace społecznie użyteczne, prace interwencyjne oraz roboty publiczne są najważniejszymi działaniami wpływającymi na poprawę sytuacji zawodowej. Wskazania te zarówno pod względem liczby (29 osób), jak i punktów ważności (14 punktów) wyraźnie pokazują, że respondenci oczekują przede wszystkim bezpośrednich miejsc pracy, które umożliwiają natychmiastowe zaangażowanie zawodowe, nawet w formach krótkoterminowych. Takie działania są postrzegane jako sposób na szybkie włączenie osób bezrobotnych do lokalnego rynku pracy i poprawę ich sytuacji ekonomicznej.

Drugim istotnym obszarem są kursy i szkolenia zawodowe dostosowane do lokalnego rynku pracy, które wskazało 25 osób (9 punktów). Wynik ten pokazuje, że respondenci dostrzegają potrzebę podnoszenia kwalifikacji i zdobywania umiejętności odpowiadających wymaganiom pracodawców w gminie. Szkolenia zawodowe są więc postrzegane jako działanie o charakterze długofalowym, zwiększające szanse mieszkańców na trwałe zatrudnienie i rozwój kariery zawodowej.

Na trzecim miejscu znalazły się programy zatrudnienia wspieranego, dedykowane m. in. osobom z niepełnosprawnościami oraz długotrwale bezrobotnym, które wskazało 24 respondentów (6 punktów). Wynik ten pokazuje, że istnieje świadomość potrzeby wsparcia dla grup wymagających dodatkowej pomocy, choć z punktu widzenia ogółu społeczności nie jest to najważniejszy priorytet.

Nieco mniej istotne były działania związane z współpracą z lokalnymi pracodawcami w zakresie staży i praktyk (18 wskazań, 4 punkty) oraz wsparciem w zakładaniu działalności gospodarczej lub spółdzielni socjalnych (13 wskazań, 2 punkty). Oznacza to, że respondenci dostrzegają znaczenie kontaktu z pracodawcami i przedsiębiorczości, ale są one traktowane jako dodatkowe narzędzia wspierające zatrudnienie, a nie główny kierunek działań.

Działania określone jako „inne” uzyskały minimalną liczbę wskazań, natomiast elementy niemierzalne, takie jak motywacja do pracy, choć nie były bezpośrednio wskazywane, otrzymały pewną punktację, co może sugerować, że respondenci uznają je za ważne obszary do pracy.

Podsumowując, analiza pokazuje, że priorytetem jest tworzenie miejsc pracy poprzez aktywne formy zatrudnienia oraz rozwój kompetencji zawodowych, a działania wspierające przedsiębiorczość i współpracę z pracodawcami mają znaczenie uzupełniające. Wskazuje to, że polityka aktywizacji zawodowej powinna łączyć krótkoterminowe wsparcie w formie pracy społecznie użytecznej z długofalowym podnoszeniem kwalifikacji i kompetencji zawodowych.

3. Osoby wymagające wsparcia

3.1. Sytuacja osób z niepełnosprawnościami

Osoby z niepełnosprawnościami wymagają specjalistycznego i indywidualnie dostosowanego wsparcia, które umożliwi im pełne uczestnictwo w życiu społecznym. Adekwatna oferta usług – edukacyjnych, rehabilitacyjnych, opiekuńczych i aktywizacyjnych – jest kluczowa dla ich samodzielności i integracji. Ponad 70% respondentów oceniło ofertę wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami jako niewystarczającą.

Co można zrobić, aby poprawić jakość życia osób niepełnosprawnych?	Liczba wskazań	Ważność (punkty)
Rozwój usług środowiskowych i indywidualnego wsparcia	23	9
Likwidacja barier architektonicznych i przestrzennych	22	3
Poprawa transportu publicznego i mobilności „door-to-door”	18	2
Wsparcie edukacyjne i zawodowe	10	2
Dostęp do rehabilitacji, terapii i poradnictwa w miejscu zamieszkania	30	13
Teleopieka i opieka wytchnieniowa	9	1
Promocja włączenia społecznego, w tym cyfrowego	10	2
asystentura	1	1
brak odpowiedzi	1	7

Tabela 30. Działania poprawiające jakość życia osób z niepełnosprawnościami według wskazań ankietowanych

Rysunek 15. Proponowane działania poprawiające jakość życia osób z niepełnosprawnościami

Analiza wskazań uczestników ankiety dotyczących poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych pozwala wyodrębnić kilka kluczowych obszarów. Największą liczbę wskazań (30) oraz najwyższą wagę (13 punktów) uzyskał dostęp do rehabilitacji, terapii i poradnictwa w miejscu zamieszkania. Wyniki te pokazują, że uczestnicy uznają bezpośredni dostęp do usług specjalistycznych za najważniejszy element wspierający codzienne funkcjonowanie osób niepełnosprawnych.

Na drugim miejscu pod względem liczby wskazań znalazł się rozwój usług środowiskowych i indywidualnego wsparcia (23 wskazania, waga 9), co świadczy o dużym znaczeniu wsparcia dopasowanego do indywidualnych potrzeb, obejmującego zarówno opiekę codzienną, jak i doradztwo czy wsparcie psychologiczne.

Nieco mniej liczne, ale wciąż istotne, były wskazania dotyczące likwidacji barier architektonicznych i przestrzennych (22 wskazania, waga 3) oraz poprawy transportu publicznego i mobilności typu „door-to-door” (18 wskazań, waga 2). Wyniki te pokazują, że dla uczestników ważna jest dostępność przestrzenna oraz możliwość swobodnego poruszania się, choć uznano je za mniej priorytetowe w porównaniu z dostępem do usług terapeutycznych i indywidualnego wsparcia.

Wsparcie edukacyjne i zawodowe oraz promocja włączenia społecznego, w tym cyfrowego uzyskały po 10 wskazań i wagę 2, co sugeruje, że rozwój kompetencji i integracja społeczna są istotne, ale postrzegane jako uzupełniające wobec podstawowych potrzeb.

Na końcu znalazły się działania takie jak teleopieka i opieka wytchnieniowa (9 wskazań, waga 1) oraz asystentura, które były rzadziej wskazywane, co może wynikać z postrzegania tych form wsparcia jako mniej pilne.

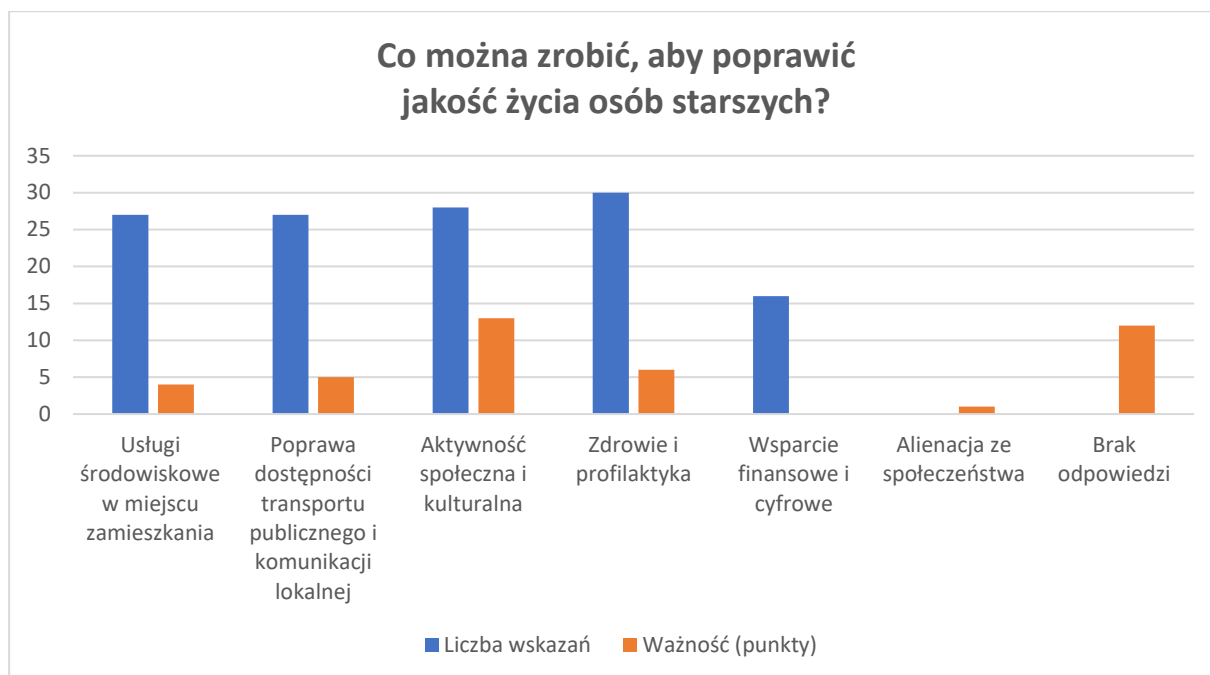
Podsumowując wyniki, można wskazać, że priorytetem dla poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych powinno być zapewnienie dostępu do rehabilitacji i poradnictwa w miejscu zamieszkania oraz rozwój indywidualnego wsparcia środowiskowego. Wsparcie w postaci likwidacji barier architektonicznych, transportu czy edukacji i integracji społecznej powinno uzupełniać te działania, natomiast teleopieka i opieka wytchnieniowa mogą pełnić funkcję dodatkowego wsparcia, wzmacniającego poczucie bezpieczeństwa.

3.2. Seniorzy

Starzenie się społeczeństwa stawia przed gminą nowe wyzwania. Seniorzy potrzebują dostępu do usług opiekuńczych, zdrowotnych, transportowych oraz przestrzeni sprzyjających aktywności i integracji społecznej. Jakość i dostępność tej oferty decydują o ich bezpieczeństwie, zdrowiu i poczuciu przynależności. 90,24% ankietowanych uznało ofertę dla osób starszych za niewystarczającą.

Co można zrobić, aby poprawić jakość życia osób starszych?	Liczba wskazań	Ważność (punkty)
Usługi środowiskowe w miejscu zamieszkania	27	4
Poprawa dostępności transportu publicznego i komunikacji lokalnej	27	5
Aktywność społeczna i kulturalna	28	13
Zdrowie i profilaktyka	30	6
Wsparcie finansowe i cyfrowe	16	0
alienacja ze społeczeństwa	0	1
brak odpowiedzi	0	12

Tabela 31. Działania poprawiające jakość życia osób starszych według wskazań ankietowanych

Rysunek 16. Proponowane działania poprawiające jakość życia osób starszych

Analiza wskazań dotyczących poprawy jakości życia osób starszych ujawnia wyraźne priorytety w oczekiwaniach respondentów. Najważniejszą rolę przypisano aktywności społecznej i kulturalnej – 28 wskazań i 13 punktów ważności, co podkreśla znaczenie powoływania klubów seniora, wolontariatu oraz działań integrujących różne pokolenia. Duże znaczenie ma również zdrowie i profilaktyka – 30 wskazań i 6 punktów, co wskazuje na potrzebę łatwego dostępu do rehabilitacji, badań profilaktycznych i programów zdrowotnych wspierających codzienne funkcjonowanie seniorów. Istotne są także kwestie mobilności – poprawę dostępności transportu publicznego i komunikacji lokalnej wskazano 27 razy przy 5 punktach ważności, a usługi środowiskowe w miejscu zamieszkania, takie jak opieka domowa, teleopieka czy mieszkania wspomagane, także 27 razy, choć ich ważność oceniono na 4 punkty. Wsparcie finansowe i cyfrowe, mimo 16 wskazań, nie uzyskało punktów ważności, co sugeruje, że respondenci traktują je jako działania uzupełniające. Niewielką uwagę zwrócono na alienację ze społeczeństwa (1 punkt) oraz brak odpowiedzi (12 punktów), co pokazuje, że część badanych dostrzega również problem wykluczenia społecznego.

Gmina mierzy się z procesem starzenia się populacji, co generuje rosnące potrzeby w zakresie opieki, profilaktyki zdrowotnej i integracji społecznej. Respondenci wskazują, że wielu seniorów żyje samotnie i ma ograniczony dostęp do aktywności społecznych. Brakuje lokalnych usług środowiskowych, rehabilitacji oraz działań przeciwdziałających izolacji i samotności. Jednocześnie transport pozostaje istotną barierą w korzystaniu z oferty kulturalnej i zdrowotnej, co dodatkowo ogranicza samodzielność osób starszych. Wyniki jednoznacznie pokazują, że kluczowe dla poprawy jakości życia seniorów są działania umożliwiające aktywne uczestnictwo w życiu społecznym, wsparcie zdrowotne oraz zapewnienie mobilności, podczas gdy usługi w miejscu zamieszkania i wsparcie cyfrowe pełnią funkcję uzupełniającą.

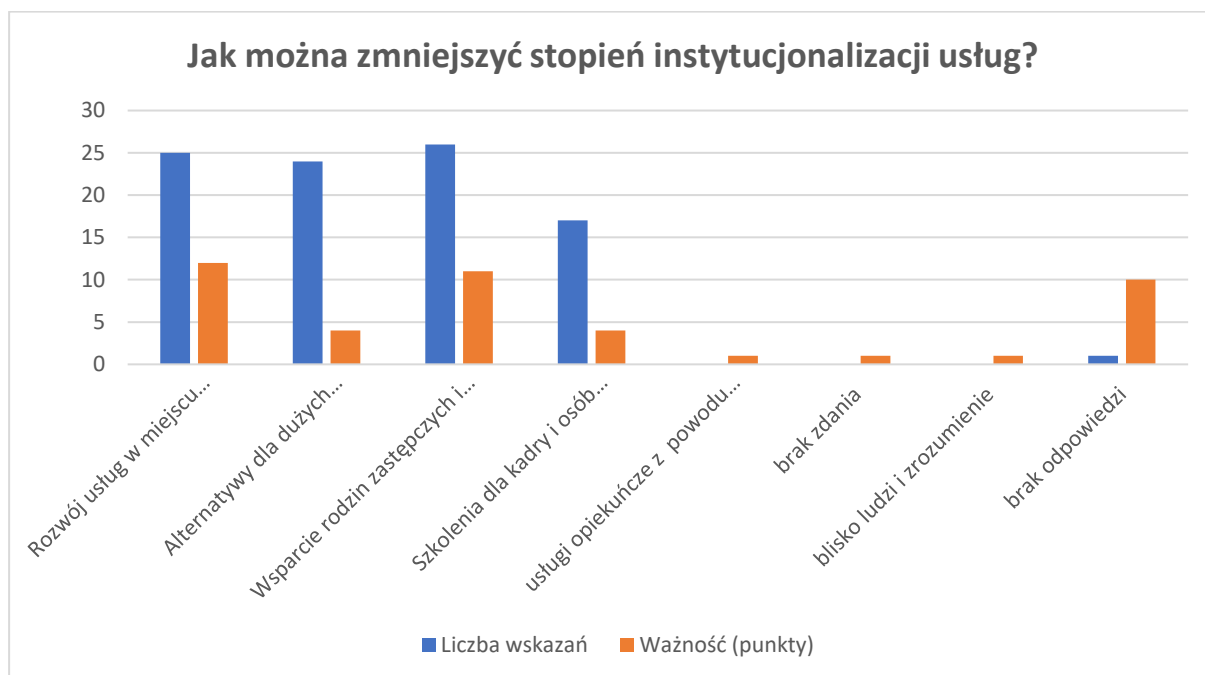
4. Usługi społeczne i infrastruktura

4.1. Deinstytucjonalizacja usług społecznych

Zmiana modelu pomocy społecznej z opieki instytucjonalnej na usługi świadczone w środowisku lokalnym wymaga nowych zasobów, kompetencji oraz koordynacji działań. Podejście to sprzyja pozostawianiu osób w ich naturalnym otoczeniu, ale stanowi istotne wyzwanie organizacyjne i finansowe dla samorządów. 87,8% ankietowanych uznaje odchodzenie od instytucjonalnych form wsparcia na rzecz usług lokalnych za wyzwanie dla gminy.

Jak można zmniejszyć stopień instytucjonalizacji usług?	Liczba wskazań	Ważność (punkty)
Rozwój usług w miejscu zamieszkania	25	12
Alternatywy dla dużych instytucji	24	4
Wsparcie rodzin zastępczych i biologicznych rodzin w kryzysie	26	11
Szkolenia dla kadry i osób świadczących usługi w miejscu zamieszkania	17	4
usługi opiekuńcze z powodu wieku	0	1
brak zdania	0	1
blisko ludzi i zrozumienie	0	1
brak odpowiedzi	1	10

Tabela 32. Działania na rzecz ograniczania instytucjonalizacji usług społecznych według wskazań ankietowanych

Rysunek 17. Proponowane działania ograniczające instytucjonalizację usług społecznych

Analiza wskazań dotyczących sposobów zmniejszenia stopnia instytucjonalizacji usług społecznych wskazuje na kilka wyraźnych kierunków działań. Największą wagę respondenci przypisali rozwojowi usług w miejscu zamieszkania – 25 wskazań i 12 punktów ważności, co oznacza, że opieka świadczona bezpośrednio w domu seniora czy osoby wymagającej wsparcia, np. poprzez asystentów, usługi opiekuńcze czy teleopiekę, jest postrzegana jako kluczowy sposób ograniczania instytucjonalizacji. Podobnie istotne jest wsparcie rodzin zastępczych i biologicznych rodzin w kryzysie – 26 wskazań i 11 punktów, co podkreśla znaczenie wzmocnienia funkcji opiekuńczych rodziny jako alternatywy dla dużych instytucji.

Wskazania dotyczące alternatyw dla dużych instytucji, takich jak mieszkalnictwo wspomagane, rodzinne formy opieki czy kluby seniora, pojawiły się 24 razy, jednak ich ważność oceniono na 4 punkty, co sugeruje, że są postrzegane jako istotne, ale mniej priorytetowe niż bezpośrednie wsparcie w miejscu zamieszkania i pomoc rodzinom. Szkolenia dla kadry oraz osób świadczących usługi w miejscu zamieszkania uzyskały 17 wskazań przy 4 punktach ważności, co wskazuje na potrzebę podnoszenia kompetencji profesjonalistów i wolontariuszy, by wsparcie było bardziej indywidualne i mniej zinstytucjonalizowane, jednocześnie bardziej efektywne.

Wskazania marginalne, takie jak „usługi opiekuńcze z powodu wieku”, „blisko ludzi i zrozumienie” oraz brak zdania, uzyskały po 1 punkcie, a brak odpowiedzi zgromadził 10 punktów, co pokazuje, że część respondentów nie miała jednoznacznego stanowiska w tej kwestii.

Podsumowując, dla zmniejszenia stopnia instytucjonalizacji usług kluczowe jest rozwijanie wsparcia w miejscu zamieszkania oraz wzmocnianie roli rodzin i rodzin zastępczych, przy równoczesnym tworzeniu alternatywnych form opieki oraz podnoszeniu kwalifikacji kadry. Tylko połączenie tych działań pozwala ograniczyć zależność od dużych instytucji i zwiększyć indywidualizację wsparcia.

4.2. Transport i mobilność

Dobrze funkcjonująca komunikacja publiczna jest jednym z fundamentów dostępności usług i aktywności społecznej. Jej brak lub niedostateczny rozwój ogranicza mobilność mieszkańców, utrudnia dostęp do edukacji, pracy, opieki zdrowotnej i wydarzeń społecznych, prowadząc do wykluczenia transportowego. 70,73% ankietowanych zauważa problemy z komunikacją publiczną.

Co można zrobić, aby zwiększyć dostępność mieszkańców do usług?	Liczba wskazań	Ważność (punkty)
Zapewnienie podstawowych połączeń autobusowych między miejscowościami	32	11
Lokalne rozwiązania transportowe („door-to-door”, bus gminny)	19	5
Dostosowanie rozkładów jazdy do godzin pracy szkół i zakładów pracy	27	7
Współpraca z przewoźnikami prywatnymi i powiatem	21	2
Inicjatywy typu „wspólne przejazdy” (carpooling)	12	3
wszystkie są ważne	0	1
brak odpowiedzi	0	6

Tabela 33. Działania zwiększające dostępność mieszkańców do usług według wskazań ankietowanych

Rysunek 18. Proponowane działania zwiększające dostępność mieszkańców do usług

Analiza wskazań dotyczących działań zwiększających dostępność mieszkańców do usług pokazuje wyraźne priorytety w oczekiwaniach respondentów. Największą liczbę wskazań i wysoką ważność uzyskało zapewnienie podstawowych połączeń autobusowych między miejscowościami – 32 wskazania i 11 punktów, co podkreśla znaczenie stabilnej i regularnej komunikacji w codziennym funkcjonowaniu mieszkańców. Istotne są również działania związane z dostosowaniem rozkładów jazdy do godzin pracy szkół i zakładów pracy – 27 wskazań i 7 punktów, co wskazuje na potrzebę elastycznego transportu odpowiadającego rzeczywistym potrzebom lokalnej społeczności.

Lokalne rozwiązania transportowe typu „door-to-door” lub bus gminny uzyskały 19 wskazań przy 5 punktach ważności, co pokazuje, że mieszkańcy doceniają innowacyjne i bardziej dostępne formy transportu w ramach gminy, szczególnie dla osób o ograniczonej mobilności. Współpraca z przewoźnikami prywatnymi i powiatem została wskazana 21 razy, ale otrzymała zaledwie 2 punkty ważności, co może oznaczać, że jest postrzegana jako mniej pilne, choć nadal przydatne uzupełnienie systemu transportowego. Inicjatywy typu „wspólne przejazdy” (carpooling) uzyskały 12 wskazań przy 3 punktach ważności, wskazując na pewne zainteresowanie alternatywnymi, społecznościowymi formami transportu.

Brak odpowiedzi dotyczył 6 wskazań, a minimalne wskazania typu „wszystkie są ważne” – 1 punkt – pokazują, że respondenci przede wszystkim koncentrują się na najbardziej bezpośrednich i realnych rozwiązaniach transportowych. Wyniki jednoznacznie pokazują, że dla zwiększenia dostępności mieszkańców do usług kluczowe jest zapewnienie podstawowych połączeń między miejscowościami, dostosowanie transportu do potrzeb codziennych użytkowników oraz rozwój lokalnych, elastycznych rozwiązań komunikacyjnych.

5. Dodatkowe spostrzeżenia

W ostatnim pytaniu ankiety poproszono respondentów o wskazanie dodatkowych problemów, potrzeb lub uwag, które ich zdaniem powinny zostać uwzględnione w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kętrzyn

Analiza odpowiedzi w pytaniu otwartym wskazuje na szereg dodatkowych problemów i potrzeb, które mieszkańcy uważają za istotne dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kętrzyn. Należy zaznaczyć, że aż 9 respondentów pominęło to zagadnienie, co może wskazywać na trudności w sformułowaniu własnych uwag lub brak zdania w tym zakresie.

Respondenci zwracają uwagę przede wszystkim na kwestie rynku pracy i kapitału ludzkiego – brak ofert pracy, zbyt wysokie wymagania pracodawców, niska wiara w siebie, brak kwalifikacji oraz niewystarczająca motywacja do kształcenia się i podnoszenia kompetencji.

Kolejnym obszarem są wyzwania związane z pomocą społeczną i wsparciem rodzin dysfunkcyjnych. Wskazano na potrzebę zmiany formy udzielania zasiłków socjalnych, np. na bony żywnościowe, oraz na problem izolacji społecznej i niskiego zaufania do instytucji. Respondenci podkreślają znaczenie szkoleń interdyscyplinarnych, które pozwalają lepiej koordynować działania różnych instytucji i uzgadniać wspólne cele. Szczególną uwagę zwrócono na współpracę z PCPR w zakresie poszukiwania tańszych, spokrewnionych rodzin zastępczych, co pozwala efektywnie wspierać dzieci wymagające opieki pozostawiając je w otoczeniu bliskich osób przy jednoczesnym zmniejszeniu kosztów instytucjonalnej pieczy. Podkreślono również konieczność współpracy asystentów rodzin z PCPR i rodzinami biologicznymi do czasu uregulowania sytuacji prawnej dzieci, w tym przy zabezpieczeniach sądowych, a także zwiększenie liczby asystentów rodziny do wspierania rodzin dysfunkcyjnych oraz tworzenie lokali dla dzieci opuszczających pieczę zastępczą.

Respondenci wskazali także na potrzebę zwiększenia motywacji mieszkańców do współpracy, integracji i wzajemnej pomocy, zwracając uwagę na marazm społeczny, który może zostać przełamany przy odpowiednim liderze lokalnym. W tym kontekście kluczowe jest rozwijanie infrastruktury społecznej oraz wspieranie lokalnych liderów. Transport pozostaje istotną barierą w dostępie do usług i integracji społecznej, a problem wyludnienia gminy wymaga opracowania długoterminowej strategii ograniczającej jego skutki.

Dodatkowo część respondentów zwróciła uwagę na dużą dysproporcję między wysokością świadczeń socjalnych a niskim zaangażowaniem mieszkańców w aktywną zmianę swojej sytuacji, co wskazuje na potrzebę łączenia wsparcia materialnego z działaniami aktywizującymi społeczność.

Podsumowując, odpowiedzi w pytaniu otwartym jednoznacznie wskazują, że mieszkańcy oczekują kompleksowego podejścia w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych: łączącego wsparcie ekonomiczne, rozwój kompetencji, integrację społeczną, wzmocnienie kapitału społecznego, lepszą współpracę instytucji i liderów lokalnych oraz efektywniejsze wsparcie rodzin zastępczych i biologicznych w kryzysie.

Analiza odpowiedzi na główne pytania ankietowe pozwala określić, które obszary życia społecznego mieszkańcy Gminy Kętrzyn uznają za najistotniejsze i wymagające pilnego wsparcia. Poniższe zestawienie prezentuje rozkład odpowiedzi dotyczących m.in. aktywizacji osób i rodzin, sytuacji na rynku pracy, oferty usług dla osób niepełnosprawnych i seniorów, dostępności komunikacji publicznej, profilaktyki uzależnień oraz poziomu kapitału społecznego. Wyniki te stanowią podstawę

do identyfikacji priorytetów strategii oraz wskazują kierunki działań niezbędnych do poprawy jakości życia mieszkańców.

Pytanie ankietowe	Tak	Nie	Nie wiem	Brak odpowiedzi
Czy widzi Pan/Pani potrzebę wspierania osób i rodzin w rozwijaniu aktywności i samodzielności?	97,56	2,44		
Czy uważa Pan/Pani, że bezrobocie i jego konsekwencje są istotnym problemem w gminie?	87,80	12,20		
Czy oferta skierowana do osób niepełnosprawnych jest wystarczająca?	21,95	70,73	2,44	4,88
Czy oferta dla osób starszych jest wystarczająca?	7,32	90,24		2,44
Czy proces odchodzenia od instytucjonalnych form wsparcia na rzecz usług lokalnych stanowi wyzwanie dla gminy?	87,80	9,76		2,44
Czy w gminie istnieje problem słabo rozwiniętej komunikacji publicznej?	70,73	19,51		9,76
Czy profilaktyka uzależnień i przeciwdziałania przemocy jest istotna w gminie?	100			
Czy mieszkańcy współpracują dla wspólnego dobra?	53,66	39,02	2,44	4,88
Czy zasoby sprzyjające rozwojowi kapitału społecznego są wystarczające?	14,63	68,29		17,08

Tabela 34. Opinie mieszkańców dotyczące kluczowych problemów społecznych i potrzeb w gminie – wyniki badania ankietowego (w %)

Analiza odpowiedzi mieszkańców pokazuje wyraźne priorytety i problemy społeczne w gminie. Prawie wszyscy respondenci (97,56%) dostrzegają potrzebę wspierania osób i rodzin w rozwijaniu aktywności i samodzielności, co podkreśla znaczenie programów wzmacniających kompetencje i niezależność mieszkańców. Jednocześnie 87,80% badanych uważa, że bezrobocie i jego konsekwencje są istotnym problemem w gminie, wskazując na potrzebę działań związanych z rynkiem pracy i aktywizacją zawodową.

W przypadku grup wrażliwych, takich jak osoby niepełnosprawne i starsze, odpowiedzi pokazują wyraźny niedosyt wsparcia. Tylko 21,95% respondentów uznało ofertę dla osób niepełnosprawnych za wystarczającą, a 70,73% stwierdziło, że jest niewystarczająca. Jeszcze bardziej krytyczna jest sytuacja osób starszych – zaledwie 7,32% uważa ofertę dla seniorów za wystarczającą, podczas gdy aż 90,24% wskazuje jej niewystarczalność.

Proces odchodzenia od instytucjonalnych form wsparcia na rzecz usług lokalnych jest postrzegany jako wyzwanie – 87,80% respondentów uważa, że gmina stoi przed trudnościami w tym zakresie. Problem słabo rozwiniętej komunikacji publicznej dostrzega 70,73% badanych, co podkreśla znaczenie transportu dla dostępności usług i integracji społecznej.

W zakresie profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy panuje pełna świadomość potrzeby działań – 100% respondentów uznało ten temat za istotny.

Analiza wskazuje, że 53,66% respondentów uważa, iż współpracują dla wspólnego dobra, natomiast 39,02% uważa, że taka współpraca nie występuje. Jednocześnie tylko 14,63% respondentów uznało, że zasoby wspierające rozwój kapitału społecznego są wystarczające, podczas gdy 68,29% wskazało ich niewystarczającą ilość. Wyniki te sygnalizują potrzebę wzmocnienia infrastruktury i inicjatyw sprzyjających współdziałaniu społeczności lokalnej.

Podsumowując, wyniki wskazują na dużą świadomość problemów społecznych i potrzeb mieszkańców, z wyraźnym naciskiem na sześć kluczowych problemów społecznych, które powinny stać się kierunkami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kętrzyn:

1. Niska aktywność i ograniczona samodzielność rodzin, przejawiająca się trudnościami w pełnieniu ról opiekuńczych, wychowawczych oraz w organizacji codziennego funkcjonowania.
2. Bezrobocie oraz niewystarczająca aktywizacja zawodowa mieszkańców, prowadzące do bierności zawodowej, uzależnienia od świadczeń i utrudnionej integracji na rynku pracy.
3. Trudna sytuacja osób z niepełnosprawnościami i seniorów, wynikająca z ograniczonego dostępu do usług, barier środowiskowych, niskiego poziomu wsparcia oraz ryzyka wykluczenia społecznego.
4. Niedostateczny rozwój usług świadczonych w środowisku lokalnym (problem z deinstytucjonalizacją), skutkujący nadmiernym obciążeniem instytucji i brakiem elastycznych form pomocy blisko miejsca zamieszkania.
5. Ograniczony transport publiczny, słaba mobilność mieszkańców oraz bariery w integracji społecznej, utrudniające dostęp do edukacji, pracy, usług i uczestnictwa w życiu lokalnej społeczności.
6. Konieczność wzmocnienia i kontynuacji działań profilaktycznych w obliczu wyzwań dynamicznego rozwoju społecznego i technologicznego, które wpływają na sytuację w obszarze zdrowia, sfery psychospołecznej i wychowawczej.

V. Analizy strategiczne i wnioski

1. Analiza SWOT

Analiza SWOT stanowi jedno z podstawowych narzędzi wykorzystywanych w procesie planowania strategicznego. Umożliwia systematyczną ocenę wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań funkcjonowania jednostki samorządu terytorialnego poprzez identyfikację jej mocnych i słabych stron oraz analizę szans i zagrożeń wynikających z otoczenia. W kontekście Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kętrzyn, analiza SWOT pozwala na racjonalne wykorzystanie dostępnych zasobów, ograniczenie obszarów wymagających wsparcia oraz przygotowanie się na czynniki zewnętrzne, które mogą sprzyjać lub utrudniać realizację celów rozwojowych. Dzięki temu stanowi istotne narzędzie w procesie formułowania skutecznych i spójnych działań strategicznych, ukierunkowanych na poprawę jakości życia mieszkańców, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz rozwiązywanie problemów społecznych, wspierając zrównoważony rozwój społeczności gminy.

Silne strony (Strengths) wewnętrzne atuty gminy w obszarze problemów społecznych	Słabe strony (Weaknesses) wewnętrzne ograniczenia w obszarze problemów społecznych
<ul style="list-style-type: none"> • Funkcjonujące instytucje gminne wspierające edukację, inicjatywy społeczne oraz rozwiązywanie problemów społecznych • Dobre relacje między instytucjami publicznymi, organizacjami pozarządowymi oraz sprawna współpraca Rady Gminy i sołectw • Realizacja działań aktywizujących mieszkańców poprzez prace społecznie użyteczne, roboty publiczne, prace interwencyjne • Realizacja Indywidualnych Programów Zatrudnienia Socjalnego przez mieszkańców gminy • Aktywne Koła Gospodyń Wiejskich • Rozbudowana sieć świetlic wiejskich i miejsc spotkań • Lokalni liderzy zaangażowani w rozwój społeczności • Funkcjonowanie środowisk i instytucji sprzyjających aktywizacji młodzieży (szkoły, świetlice) 	<ul style="list-style-type: none"> • Wykluczenie komunikacyjne – słaba dostępność transportu publicznego i ograniczenia w połączeniach z miejscowościami • Położenie gminy w „obwarzanku” – utrudnia rozwój gospodarczy i komunikacyjny • Ograniczony dostęp do opieki medycznej i specjalistycznej • Brak dostępnych mieszkań komunalnych • Brak mieszkań socjalnych • Ograniczony dostęp do nowoczesnych technologii i internetu w niektórych obszarach • Wysokie bezrobocie, w tym sezonowość zatrudnienia • Ograniczone finanse gminy • Mała liczba pracowników socjalnych, asystentów rodziny • Niski poziom wykształcenia wśród części mieszkańców • Starzejąca się społeczność i odpływ młodych mieszkańców

<ul style="list-style-type: none"> • Wysoka chęć współpracy mieszkańców i aktywność społeczna (szczególnie w tradycyjnych inicjatywach) • Umiejętność pozyskiwania środków zewnętrznych na realizację przedsięwzięć adresowanych do społeczności lokalnej • Znajomość środowiska, istnienia problemów społecznych oraz norm i wartości ważnych dla lokalnej • Atrakcyjne położenie geograficzne, walory przyrodnicze i turystyczne (jeziora, lasy, zabytki) • Dostępne tereny pod rozwój infrastruktury i inwestycji • Niski poziom przestępczości i stosunkowo bezpieczne środowisko 	<ul style="list-style-type: none"> • Utrwalone wzorce kulturowe utrudniające adaptację do zmian i nowoczesnych rozwiązań • Niewystarczające wsparcie dla rodzin w trudnej sytuacji (opieka, mieszkania, usługi społeczne) • Trudności w integracji osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem • Niewystarczająca promocja lokalnych inicjatyw i wydarzeń • Niewielka ilość organizacji pozarządowych wspierających instytucje samorządowe w rozwiązywaniu problemów społecznych
<p style="text-align: center;">Szanse (Opportunities)</p> <p>czynniki zewnętrzne sprzyjające rozwiązywaniu problemów społecznych</p>	<p style="text-align: center;">Zagrożenia (Threats)</p> <p>czynniki zewnętrzne mogące utrudniać rozwiązywanie problemów społecznych</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Dostęp do programów krajowych i unijnych wspierających edukację, zdrowie, pomoc społeczną i aktywizację seniorów • Programy edukacyjne i profilaktyczne przeciwdziałające uzależnieniom i wspierające rozwój kompetencji mieszkańców • Istnienie NGO i organizacji nieformalnych – potencjał instytucjonalny wspierający działania społeczne • Rozwój kapitału społecznego i inicjatyw lokalnych dzięki napływowi nowych mieszkańców • Istniejący potencjał lokalnych liderów, których można wspierać i rozwijać poprzez podnoszenie kompetencji • Rozwój programów aktywizujących młodzież i wzmacniających ich rolę w życiu społecznym gminy 	<ul style="list-style-type: none"> • starzejące się społeczeństwo i rosnące potrzeby opiekuńcze – wzrost kosztów utrzymania w instytucjach zewnętrznych • Rozpad więzi rodzinnych i konieczność ponoszenia kosztów utrzymania dzieci w pieczy zastępczej • Ryzyko wykluczenia i izolacji społecznej • Niska aktywność lokalnych środowisk (marazm społeczny) • Utrudniony dostęp do usług z powodu położenia gminy i ograniczonej komunikacji publicznej (transport głównie edukacyjny) • Biurokracja i skomplikowane, często zmieniające się przepisy utrudniające załatwianie spraw w instytucjach • Ograniczenia ustawowe i dochodowe przy świadczeniach społecznych nieadekwatne do realnych potrzeb mieszkańców

<ul style="list-style-type: none"> • Cyfryzacja pomocy społecznej i usług publicznych • Wzrost zainteresowania żywnością ekologiczną i lokalną produkcją • Inwestycje w odnawialne źródła energii (OZE) 	<ul style="list-style-type: none"> • Cyberzagrożenia i brak kompetencji cyfrowych • Uzależnienia oraz rosnące wyzwania związane z nowymi uzależnieniami behawioralnymi w dobie cyfryzacji i rozwoju cywilizacyjnego • Wzrost kosztów życia i niestabilność finansowa mieszkańców • Problemy psychiczne mieszkańców, w tym młodych – wzrost zaburzeń emocjonalnych, stresu, depresji i lęków związanych z presją społeczną, edukacyjną, cyfryzacją życia i trudnościami ekonomicznymi • Konflikty zbrojne, sytuacje kryzysowe
--	---

Dzięki przeprowadzonej diagnozie społecznej Gminy Kętrzyn oraz szczegółowej analizie SWOT uzyskano kompleksowy obraz zarówno wewnętrznych zasobów i ograniczeń, jak i zewnętrznych szans i zagrożeń w obszarze rozwiązywania problemów społecznych. Warto podkreślić, że wymienione w analizie SWOT czynniki nie wyczerpują wszystkich istniejących możliwości i zagrożeń, lecz wskazują na najważniejsze obszary, które należy wziąć pod uwagę przy określaniu i planowaniu celów oraz działań strategicznych.

Na tej podstawie możliwe jest sformułowanie wizji i misji Gminy Kętrzyn oraz określenie celów strategicznych, które pozwolą efektywnie wykorzystać mocne strony i szanse, jednocześnie minimalizując wpływ słabych stron i zagrożeń.

2. Założenia strategiczne: wizja, misja i cel główny

W strategii wizja, misja i cele pełnią kluczową rolę w określaniu kierunku rozwoju gminy oraz priorytetów podejmowanych działań. Wizja wskazuje, do jakiego stanu gmina chce dążyć w przyszłości, kreśląc obraz pożądanego rozwoju społecznego, gospodarczego i instytucjonalnego, a także stanowi punkt odniesienia dla wszystkich działań realizowanych na rzecz mieszkańców. Misja określa, w jaki sposób wizja będzie realizowana w praktyce, wskazując główne priorytety gminy w obszarze problemów społecznych, grupy mieszkańców, którym adresowane jest wsparcie, oraz sposoby reagowania na aktualne wyzwania. Cele strategiczne przekładają wizję i misję na konkretne obszary działań, umożliwiają planowanie projektów i inicjatyw społecznych, wyznaczając kierunki interwencji oraz sposoby monitorowania postępów w osiąganiu zamierzonych efektów. W niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kętrzyn wizja, misja i cele strategiczne tworzą spójny fundament dla działań mających na celu poprawę jakości życia mieszkańców, wzmacnianie bezpieczeństwa ekonomicznego, rozwój kompetencji i aktywności społecznej, integrację społeczności lokalnej oraz budowanie i umacnianie kapitału społecznego.

Wizja

Gmina Kętrzyn jest wspólnotą lokalną zapewniającą mieszkańcom bezpieczeństwo społeczne i wysoką jakość życia poprzez kompleksowe wsparcie ekonomiczne, rozwój kompetencji mieszkańców, integrację społeczną oraz systematyczne wzmacnianie kapitału społecznego. Działania gminy oparte są na efektywnej współpracy instytucji publicznych, organizacji pozarządowych i społeczności lokalnej oraz na skutecznym i adekwatnym wsparciu rodzin, odpowiadającym na zróżnicowane potrzeby społeczne i wyzwania rozwojowe.

Misja

Misją Gminy Kętrzyn w obszarze rozwiązywania problemów społecznych jest prowadzenie skoordynowanej i długofalowej polityki społecznej ukierunkowanej na wzmacnianie bezpieczeństwa ekonomicznego mieszkańców, rozwój ich kompetencji i aktywności społeczno-zawodowej, integrację społeczną oraz budowanie i wzmacnianie kapitału społecznego, z jednoczesnym rozwijaniem środowiskowych i rodzinnych form wsparcia zgodnie z zasadą dezinstytucjonalizacji usług społecznych.

Działania te realizowane są poprzez efektywną współpracę instytucji publicznych i organizacji pozarządowych, przy zapewnieniu dostępnego, kompleksowego i skutecznego wsparcia rodzin oraz osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, z uwzględnieniem zasady równego dostępu do usług społecznych i zrównoważonego rozwoju gminy.

Cel główny Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kętrzyn

Zapewnienie mieszkańcom Gminy Kętrzyn kompleksowego i skutecznego wsparcia w codziennym funkcjonowaniu poprzez dostosowaną do indywidualnych potrzeb pomoc społeczną, wspieranie aktywności społeczno-zawodowej, wzmacnianie więzi rodzinnych i społecznych oraz rozwój usług świadczonych w środowisku lokalnym. Działania te mają umożliwić każdemu mieszkańcowi bezpieczne, samodzielne i godne życie w społeczności lokalnej, przy uwzględnieniu różnorodnych form wsparcia i inicjatyw społecznych odpowiadających realnym potrzebom.

3. Cele strategiczne

1. Cel strategiczny: Zwiększenie skuteczności pomocy społecznej oraz wsparcia rodziny

Obecny system wsparcia społecznego w Gminie Kętrzyn nie zawsze dociera do osób i rodzin, które najbardziej potrzebują pomocy, a zakres udzielanych świadczeń i usług nie zawsze odpowiada rzeczywistym potrzebom mieszkańców ani poziomowi ich zaangażowania w proces wychodzenia z trudnej sytuacji życiowej. W wielu przypadkach świadczenia mają charakter ogólny, a brak indywidualnego dopasowania ogranicza ich skuteczność i nie sprzyja aktywizacji beneficjentów.

Wobec powyższego niezbędne jest wprowadzenie bardziej precyzyjnie ukierunkowanego i zindywidualizowanego podejścia do wsparcia, które uwzględni zarówno specyfikę potrzeb mieszkańców, jak i ich potencjał do aktywnego uczestnictwa w procesie usamodzielniania się. Działania te powinny wzmocnić rolę pracy socjalnej, asystentów rodziny oraz innych form wsparcia środowiskowego, zapewniając kompleksową pomoc, obejmującą zarówno świadczenia finansowe, jak i usługi rzeczowe, doradztwo, wsparcie edukacyjne, zawodowe i psychologiczne.

Realizacja tego celu umożliwi skuteczniejsze docieranie do potrzebujących mieszkańców, wzmocnienie pozycji rodzin w środowisku lokalnym, zwiększenie ich samodzielności i kompetencji oraz zapewni spójne i adekwatne wsparcie w różnych obszarach życia społecznego. Systematyczne doskonalenie

mechanizmów identyfikacji potrzeb, monitorowania efektów wsparcia oraz dostosowywania programów do zmieniających się warunków życia mieszkańców pozwoli na długofalowe zwiększenie efektywności pomocy społecznej i jakości świadczonych usług.

Kierunki / propozycje działań:

- Bardziej precyzyjne ukierunkowanie pomocy społecznej na rzeczywiste potrzeby rodzin
- Zwiększenie liczby kontraktów socjalnych
- Wzmocnienie pracy socjalnej i pracy z rodziną
- Zastępowanie świadczeń finansowych formami pomocy niefinansowej (usługi, wsparcie rzeczowe)
- Zwiększenie liczby asystentów rodziny i pracowników socjalnych.

2. Cel strategiczny: Przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców

Bezrobocie w Gminie Kętrzyn, w tym szczególnie długotrwałe, stanowi istotne wyzwanie dla rozwoju społecznego i gospodarczego. Niska motywacja części mieszkańców do podejmowania legalnej pracy często wynika z wyuczonych postaw bierności, obaw przed utratą świadczeń społecznych, a także doświadczeń związanych z zajęciami komorniczymi lub ograniczonym dostępem do stabilnych źródeł dochodu. Skutkuje to utrwalaniem zjawiska wyuczonej bezradności, dziedziczeniem ubóstwa i marginalizacją zawodową, co przekłada się na ograniczoną samodzielność i aktywność ekonomiczną mieszkańców.

Przeciwdziałanie bezrobociu wymaga zatem kompleksowych działań łączących aktywizację zawodową z pracą nad zmianą postaw i mentalności mieszkańców. Istotne jest tworzenie programów umożliwiających zdobywanie kwalifikacji zawodowych, doświadczenia praktycznego oraz rozwój kompetencji społecznych, przy jednoczesnym wzmacnianiu poczucia własnej wartości i odpowiedzialności za własną sytuację ekonomiczną.

Działania te powinny obejmować zarówno tradycyjne formy aktywizacji zawodowej, takie jak prace społecznie użyteczne, zatrudnienie interwencyjne czy roboty publiczne, jak i nowoczesne formy wsparcia indywidualnego, np. Indywidualne Programy Zatrudnienia Socjalnego realizowane przez Centra Integracji Społecznej (CIS). Równocześnie niezbędne jest prowadzenie działań edukacyjnych i doradczych, ukierunkowanych na zmianę postaw, przeciwdziałanie wyuczonej bezradności oraz budowanie świadomości korzyści płynących z aktywności zawodowej.

Realizacja tego celu umożliwi zwiększenie liczby osób podejmujących legalną pracę, wzmocnienie kompetencji społeczno-zawodowych mieszkańców, zmniejszenie zależności od świadczeń socjalnych oraz stopniowe ograniczenie zjawiska ubóstwa dziedzicznego między pokoleniami. Skuteczna aktywizacja społeczno-zawodowa przyczyni się również do wzmocnienia integracji społecznej i poprawy jakości życia w gminie.

Kierunki / propozycje działań:

- Prace społecznie użyteczne
- Zatrudnienie interwencyjne

- Roboty publiczne
- Indywidualne Programy Zatrudnienia Socjalnego realizowane przez CIS
- Działania ukierunkowane na zmianę postaw (przeciwdziałanie wyuczonej bezradności i dziedziczeniu biedy).

3. Cel strategiczny: Rozwój usług środowiskowych i wsparcia rodzin z uwzględnieniem deinstytucjonalizacji

Postępujące starzenie się społeczeństwa oraz rosnąca liczba osób wymagających wsparcia opiekuńczego stwarzają wyzwania dla funkcjonowania systemu pomocy społecznej w Gminie Kętrzyn. Wysokie koszty utrzymania w instytucjach całodobowych, takich jak domy pomocy społecznej czy piecza zastępcza, podkreślają potrzebę rozwoju zróżnicowanych usług świadczonych w miejscu zamieszkania mieszkańców, w środowisku lokalnym.

Priorytetem działań jest umożliwienie mieszkańcom jak najdłuższego, bezpiecznego i godnego życia w rodzinie i społeczności lokalnej. Wymaga to tworzenia i rozwoju usług opiekuńczych i asystenckich dostosowanych do indywidualnych potrzeb, w tym wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami, seniorów oraz rodzin w trudnej sytuacji życiowej. Istotne jest również rozwijanie form mieszkalnictwa wspieranego i chronionego, które zapewniają bezpieczne środowisko, przy zachowaniu samodzielności mieszkańców.

Rozwój usług środowiskowych obejmuje również placówki dziennego pobytu, programy wsparcia seniorów, działania profilaktyczne i integracyjne oraz inicjatywy zwiększające dostępność opieki w miejscu zamieszkania. Podejście to umożliwi dostosowanie wsparcia do indywidualnych potrzeb mieszkańców, wspierając ich w samodzielnym funkcjonowaniu, ograniczając konieczność korzystania z instytucji całodobowych i wzmacniając lokalne więzi społeczne.

Realizacja tego celu przyczyni się do poprawy jakości życia osób wymagających wsparcia, wzmocnienia rodzinnych i środowiskowych form opieki, a także bardziej efektywnego wykorzystania zasobów gminy w zakresie pomocy społecznej.

Kierunki / propozycje działań:

- rozwój usług opiekuńczych i asystenckich świadczonych w miejscu zamieszkania,
- wsparcie asystentów osób z niepełnosprawnościami oraz asystentów rodziny,
- rozwój form zatrudnienia wspieranego dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- tworzenie i rozwój mieszkań chronionych oraz wspomaganych,
- realizacja programów wsparcia seniorów (m.in. Korpus Wsparcia Seniorów, Fundusz Solidarnościowy),
- rozwój placówek dziennego pobytu jako alternatywy dla opieki całodobowej,
- realizacja programów profilaktycznych i środowiskowych wspierających bezpieczne i samodzielne funkcjonowanie mieszkańców w środowisku lokalnym.

4. Cel strategiczny: Wzmocnienie lokalnych liderów i rozwój społeczności lokalnej

Aktywni liderzy lokalni stanowią istotny zasób Gminy Kętrzyn, odgrywając kluczową rolę w budowaniu kapitału społecznego, integracji mieszkańców oraz inicjowaniu działań służących rozwojowi lokalnej społeczności. Ich zaangażowanie przyczynia się do tworzenia więzi społecznych, wspiera lokalne inicjatywy i umożliwia skuteczniejsze reagowanie na potrzeby mieszkańców.

Aby w pełni wykorzystać potencjał liderów, niezbędne jest zapewnienie im systemowego wsparcia, obejmującego podnoszenie kompetencji, doradztwo merytoryczne oraz działania profilaktyczne zapobiegające wypaleniu społecznemu. Ważne jest również promowanie współpracy i wymiany doświadczeń między liderami, wspieranie projektów lokalnych oraz inicjatyw integrujących społeczność, które wzmacniają poczucie odpowiedzialności i aktywności obywatelskiej.

Rozwój lokalnych liderów oraz społeczności przyczynia się do zwiększenia udziału mieszkańców w życiu publicznym, wspiera podejmowanie samodzielnych inicjatyw i działań społecznych, a także umożliwia tworzenie trwałych struktur wspierających rozwój lokalny. Skuteczne wzmocnienie liderów lokalnych jest więc niezbędnym elementem strategii mającej na celu poprawę jakości życia mieszkańców i budowanie zrównoważonej, aktywnej społeczności gminnej.

Kierunki / propozycje działań:

- Szkolenia i podnoszenie kompetencji liderów lokalnych
- Działania przeciwdziałające wypaleniu społecznemu
- Integracja społeczności lokalnych
- Współpraca i wymiana doświadczeń między liderami
- Zwiększanie świadomości obywatelskiej
- Działania długofalowe, ciągłe (a nie jednorazowe, akcyjne).

5. Cel strategiczny: Wzmocnienie współpracy międzyinstytucjonalnej

Efektywna współpraca między instytucjami publicznymi, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami działającymi na rzecz społeczności lokalnej jest kluczowa dla skutecznego rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Kętrzyn. Obecnie niespójna komunikacja oraz brak skoordynowanych działań prowadzą do nakładania się terminów wydarzeń, powielania inicjatyw i ograniczenia efektywności podejmowanych działań.

Wzmocnienie współpracy międzyinstytucjonalnej wymaga wypracowania mechanizmów koordynacji, wspólnych celów strategicznych oraz harmonogramów działań, które pozwolą instytucjom lepiej planować interwencje i projekty społeczne. Istotne jest także budowanie kultury współpracy opartej na partnerstwie, wymianie doświadczeń i wzajemnym wspieraniu inicjatyw lokalnych, co umożliwi skuteczniejsze reagowanie na potrzeby mieszkańców, zapewnienie spójności działań oraz maksymalizację efektów podejmowanych projektów.

Skuteczna współpraca międzyinstytucjonalna zwiększa także transparentność działań, ułatwia przepływ informacji i pozwala na lepsze wykorzystanie zasobów dostępnych w gminie, co w efekcie przyczynia się do poprawy jakości życia mieszkańców i wzmacniania kapitału społecznego.

Kierunki / propozycje działań:

- Szkolenia i usprawnienie koordynacji działań
- Wypracowanie wspólnych celów i strategii
- Uzgadnianie wspólnych kierunków działań
- Wspólny harmonogram wydarzeń społecznych i kulturalnych
- Budowanie kultury współpracy między instytucjami.

6. Cel strategiczny: Ułatwienie dostępu poprzez eliminowanie barier strukturalnych, w szczególności transportowych

Dostęp do transportu publicznego jest kluczowym elementem umożliwiającym mieszkańcom Gminy Kętrzyn korzystanie z usług społecznych, edukacji, rynku pracy oraz oferty kulturalnej i rekreacyjnej. Obecnie brak regularnych połączeń oraz ograniczona liczba kursów znacząco utrudniają codzienne funkcjonowanie mieszkańców, ograniczając ich mobilność i dostęp do podstawowych zasobów społecznych.

Ułatwienie dostępu wymaga działań systemowych, obejmujących analizę potrzeb mieszkańców, planowanie regularnych i efektywnych połączeń, współpracę między gminą, miastem i powiatem oraz wykorzystanie dostępnych źródeł finansowania rozwoju transportu. Istotnym kierunkiem są nowoczesne formy transportu, w tym usługi door-to-door (D2D), które pozwalają na bezpieczny i bezpośredni przewóz osób z miejsca zamieszkania do wyznaczonego celu. Usługi te, dedykowane przede wszystkim seniorom i osobom z niepełnosprawnościami, wspierają proces deinstytucjonalizacji pomocy społecznej. Równie istotne jest upowszechnianie informacji o dostępnych liniach, harmonogramach kursów oraz zasadach korzystania z elastycznych form przewozu, co zwiększa świadomość mieszkańców i ułatwia codzienne korzystanie z transportu publicznego.

Działania w tym obszarze pozwolą zapewnić równy dostęp do edukacji, zatrudnienia, usług społecznych oraz aktywności kulturalnej, przyczyniając się do integracji społecznej i podniesienia jakości życia mieszkańców. Ułatwienie dostępu do transportu jest kluczowym czynnikiem umożliwiającym włączenie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zwiększenie efektywności działań podejmowanych w ramach polityki społecznej gminy.

Kierunki / propozycje działań:

- Zapewnienie regularności połączeń transportowych
- Wprowadzenie usług door-to-door dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami
- Współpraca z miastem w zakresie linii podmiejskich oraz z powiatem w ramach porozumień międzyinstytucjonalnych.
- Analiza rentowności kursów i realnego zapotrzebowania mieszkańców
- Upowszechnianie informacji o dostępnych liniach
- Współpraca z powiatem i zawieranie porozumień

- Pozyskiwanie dofinansowania (gmina–powiat–województwo) w ramach programów przeciwdziałania wykluczeniu komunikacyjnemu

4. Wskaźniki realizacji celów

Przyjęte cele strategiczne są priorytetowymi obszarami interwencji, w ramach których będą podejmowane działania, służące rozwojowi gminy w długofalowej perspektywie. Natomiast wskazane kierunki działań będą stanowić podstawę do opracowania i realizacji konkretnych działań/zadań. Wskaźniki są narzędziem niezbędnym do weryfikacji efektywności i celowości realizacji poszczególnych działań/zadań w ramach realizacji SRPS (proces monitoringu, ewaluacji). Umożliwiają dokonanie bieżącej oceny postępów w procesie wdrażania strategii. Warto wyodrębnić zestaw wskaźników ilościowych (policzalnych) i jakościowych (opis zmian jakościowych, które będą miały miejsce już w trakcie lub po zrealizowaniu zadania).

Lp.	Treść celu strategicznego	Wskaźniki
1.	Zwiększenie skuteczności pomocy społecznej oraz wsparcia rodziny	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba rodzin objętych pomocą społeczną • odsetek rodzin objętych pomocą społeczną w stosunku do liczby mieszkańców gminy • liczba osób korzystających długotrwale z pomocy społecznej. • liczba osób korzystających ze wsparcia rzeczowego zamiast świadczeń pieniężnych. • wysokość wydatków na zasiłki z pomocy społecznej, • średnia liczba rodzin przypadająca na jednego pracownika socjalnego, • liczba zawartych kontraktów socjalnych, • odsetek rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych objętych kontraktem socjalnym, • odsetek kontraktów socjalnych zakończonych realizacją założonych celów. • liczba rodzin objętych usługami społecznymi (opiekuńczymi, asystenckimi, specjalistycznymi), • liczba zatrudnionych asystentów rodziny, • liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, • liczba rodzin, u których dokonano okresowej oceny sytuacji rodziny, • liczba aktualizowanych indywidualnych planów pracy z rodziną. • liczba rodzin, u których nastąpiła poprawa funkcjonowania społecznego (w tym stabilizacja sytuacji bytowej oraz poprawa funkcji opiekuńczo-wychowawczej). • Liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego • Liczba dzieci skierowanych do pieczy zastępczej • Liczba dzieci, które powróciły z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych
2.	Przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja społeczno-	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób skierowanych do wykonywania prac społecznie-użytecznych • liczba osób zatrudnionych w ramach robót publicznych • liczba osób zatrudnionych w ramach prac interwencyjnych • liczba osób realizujących indywidualny program zatrudnienia socjalnego

	zawodowa mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej, • liczba świadczeń pieniężnych przyznawanych z powodu bezrobocia • liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą (regon) • liczba dofinansowań na rozpoczęcie/ rozwój działalności gospodarczej (LGD, PUP) • liczba projektów w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej • liczba osób uczestniczących w projektach
3.	Rozwój usług środowiskowych i wsparcia rodzin z uwzględnieniem deinstytucjonalizacji	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób objętych usługami opiekuńczymi świadczonymi w miejscu zamieszkania, • liczba osób objętych usługami sąsiedzkimi świadczonymi w miejscu zamieszkania, • liczba osób zatrudnionych na stanowisku opiekunki (w tym umowa zlecenie) • wysokość wydatków na usługi opiekuńcze • liczba zatrudnionych asystentów osób z niepełnosprawnościami, • liczba osób korzystających z usług asystenta osoby z niepełnosprawnością, • liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem asystenta. • liczba osób przebywających w DPS • wysokość wydatków za pobyt mieszkańców w DPS liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej • wysokość wydatków za pobyt dzieci w pieczy zastępczej • liczba dzieci, które powróciły z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych • liczba osób objętych zatrudnieniem wspieranym (np. ZAZ), • liczba mieszkań chronionych funkcjonujących na terenie gminy, • liczba osób korzystających z mieszkań chronionych, • liczba osób, które po pobycie w mieszkaniu chronionym uzyskały samodzielność mieszkaniową, • liczba osób objętych teleopieką • liczba placówek dziennego pobytu, • liczba osób korzystających z placówek dziennego pobytu, • liczba decyzji na usług transportowe • liczba zrealizowanych programów profilaktycznych, • liczba uczestników programów profilaktycznych, • liczba inicjatywy informacyjno- edukacyjnych realizowanych w środowisku lokalnym, • liczba sporządzonych Niebieskich Kart • liczba osób dotkniętych przemocą kierowanych do ośrodków wsparcia • liczba złożonych wniosków o leczenie odwykowe • liczba postępowań karnych wobec sprawców przemocy • liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego w Ośrodku Konsultacyjno-Psychoedukacyjnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie • liczba wizyt/konsultacji • koszt funkcjonowania Ośrodka Konsultacyjno-Psychoedukacyjnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie • wysokość wydatków na przeciwdziałanie przemocy domowej • liczba osób objętych działaniami GKRPA

		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób skierowanych do sądu rodzinnego • wysokość wydatków na przeciwdziałanie uzależnieniom
4.	<p>Wzmocnienie lokalnych liderów i rozwój społeczności lokalnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • liczba organizacji pozarządowych • liczba KGW • liczba zrealizowanych szkoleń dla liderów lokalnych, • liczba uczestników szkoleń i warsztatów podnoszących kompetencje obywatelskie, społeczne, organizacyjne i zarządcze, • liczba projektów wspólnych lub partnerskich zainicjowanych przez liderów. • liczba działań edukacyjnych i kampanii społecznych w zakresie obywatelskości i partycypacji, • liczba inicjatyw i projektów realizowanych w cyklicznie • liczba wydarzeń integracyjnych i inicjatyw społecznych skierowanych do mieszkańców, • liczba inicjatyw społecznych na rzecz seniorów (np. Kluby Seniora, Uniwersytet III Wieku) • liczba inicjatyw społecznych na rzecz osób z niepełnosprawnościami
5.	<p>Wzmocnienie współpracy międzyinstytucjonalnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • liczba szkoleń i warsztatów międzyinstytucjonalnych, • liczba opracowanych dokumentów strategicznych i programów z udziałem przedstawicieli różnych podmiotów • wspólny harmonogram wydarzeń społecznych i kulturalnych • liczba wydarzeń społecznych i kulturalnych realizowanych wspólnie przez instytucje,
6.	<p>Ułatwienie dostępu poprzez eliminowanie barier strukturalnych, w szczególności transportowych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • liczba linii o charakterze użyteczności publicznej realizowanych w ramach porozumienia województwo-powiat- gmina, • liczba linii podmiejskich w ramach organizacji publicznego transportu zbiorowego na terenie miasta i gminy • liczba kampanii informacyjnych dotyczących połączeń transportowych rozpowszechnionych wśród mieszkańców gminy, • liczba projektów transportowych finansowanych z programów zewnętrznych, • usługi transportowe dla dzieci i młodzieży do gminnych placówek edukacyjnych • liczba dzieci z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego objętych usługami transportowymi do placówek oświatowych • liczba umów zawartych z opiekunami/rodzicami na zwrot za dojazdy dzieci z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego do placówek oświatowych, dla których gmina nie jest w stanie zapewnić dowozu • liczba decyzji na usług transportowe • Liczba osób korzystających z usług D2D • Liczba przejazdów D2D wykonanych w danym okresie

W celu zapewnienia skutecznego monitorowania realizacji celu głównego Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kętrzyn wybrano ograniczony zestaw kluczowych wskaźników o charakterze przekrojowym. Wskaźniki te umożliwiają ocenę nie tylko skali podejmowanych działań, lecz przede wszystkim ich efektów w postaci trwałej poprawy funkcjonowania mieszkańców oraz skuteczności systemu wsparcia społecznego.

Wskaźnik nr 1: Liczba osób korzystających długotrwale z pomocy społecznej

Wskaźnik ten obrazuje skalę zależności mieszkańców od systemu pomocy społecznej oraz skuteczność podejmowanych działań aktywizujących, środowiskowych i integracyjnych. W perspektywie realizacji strategii zakłada się stopniowe ograniczanie liczby osób korzystających z pomocy społecznej w sposób długotrwały. Spadek tego wskaźnika będzie efektem wzmocnienia pracy socjalnej, wzrostu liczby zawieranych kontraktów socjalnych, rozszerzania oferty usług środowiskowych oraz współpracy z instytucjami rynku pracy. Jednocześnie zakłada się koncentrację długoterminowego wsparcia osób, które ze względu na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność wymagają stałej pomocy.

Za realizację działań odpowiada Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej we współpracy z innymi instytucjami wsparcia. Informacje o zmianach w zakresie tego wskaźnika będą pozyskiwane na podstawie corocznych sprawozdań GOPS oraz rejestrów świadczeniobiorców.

Wskaźnik nr 2: Liczba osób objętych usługami środowiskowymi

Wskaźnik obrazuje stopień rozwoju deinstytucjonalizacji oraz dostępność wsparcia świadczonego w miejscu zamieszkania mieszkańców. W perspektywie długoterminowej zakłada się systematyczny wzrost liczby osób korzystających z usług opiekuńczych, asystenckich, sąsiedzkich oraz innych form wsparcia środowiskowego. Zmiana ta będzie wynikiem rozwoju lokalnej oferty usług społecznych oraz przesuwania akcentu z pomocy instytucjonalnej i finansowej na wsparcie usługowe.

Za realizację działań odpowiada GOPS, gmina jako organizator usług oraz podmioty realizujące usługi na zlecenie gminy. Informacje o skali wsparcia będą pozyskiwane z decyzji administracyjnych, rejestrów usług oraz sprawozdań finansowych i merytorycznych GOPS.

Wskaźnik nr 3: Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia

Wskaźnik pozwala ocenić skuteczność działań z zakresu aktywizacji społeczno-zawodowej oraz współpracy pomiędzy systemem pomocy społecznej a instytucjami rynku pracy. Zakłada się stopniowy spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia, będący efektem rozwoju programów aktywizacyjnych, zatrudnieniowych i reintegracyjnych, w tym prac społecznie użytecznych, prac interwencyjnych, robót publicznych oraz działań CIS.

Działania realizowane będą przez GOPS we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy, CIS oraz innymi partnerami. Dane dotyczące zmian w zakresie tego wskaźnika będą pochodziły z rejestrów GOPS i PUP oraz sprawozdań z realizacji projektów aktywizacyjnych.

Wskaźnik nr 4: Liczba inicjatyw społecznych realizowanych w środowisku lokalnym

Wskaźnik ten mierzy poziom aktywności obywatelskiej, integracji społecznej oraz zaangażowania mieszkańców i lokalnych liderów w działania na rzecz społeczności. W perspektywie realizacji strategii zakłada się wzrost liczby inicjatyw społecznych o charakterze długofalowym i cyklicznym, realizowanych we współpracy mieszkańców, organizacji pozarządowych oraz instytucji publicznych. Rozwój tych inicjatyw będzie świadczył o wzmacnianiu kapitału społecznego gminy i trwałych mechanizmów współpracy lokalnej.

Za realizację działań odpowiada Urząd Gminy, GOPS, instytucje kultury, organizacje pozarządowe oraz liderzy lokalni. Dane będą pozyskiwane ze sprawozdań z realizacji zadań publicznych, informacji o inicjatywach lokalnych oraz dokumentacji konkursów i projektów.

Wskaźnik	Wartość bazowa 2025	Wartość docelowa 2035
Liczba osób korzystających długotrwale z pomocy społecznej.	399*	350
Liczba osób objętych usługami środowiskowymi.	29	40
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia.	180	160
Liczba inicjatyw społecznych realizowanych w środowisku lokalnym.	20	25

Tabela 35. Wskaźniki realizacji działań społecznych – wartości bazowe (2025) i docelowe (2035)

* wartość bazowa z OZPS za 2024 r.

VI. Realizacja Strategii

1. Monitoring, ewaluacja i aktualizacja

Proces monitoringu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kętrzyn będzie służył bieżącej ocenie realizacji zaplanowanych działań oraz identyfikacji osiągniętych rezultatów w odniesieniu do przyjętych celów strategicznych. Monitoring będzie prowadzony poprzez systematyczne gromadzenie, opracowywanie i analizowanie danych pozyskiwanych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań, w tym jednostek organizacyjnych gminy, GOPS, instytucji rynku pracy, organizacji pozarządowych oraz partnerów społecznych. Wskaźniki monitoringowe, obejmujące zmienne ilościowe i jakościowe, stanowiąc będą punkt odniesienia do oceny postępów w realizacji strategii. W obszarach trudnych do opisanego przy pomocy wskaźników policzalnych stosowane będą wskaźniki kontekstowe, pozwalające ocenić zmiany w dłuższej perspektywie czasowej.

Dane do monitoringu będą pozyskiwane m.in. z rejestrów i sprawozdań GOPS, danych statystycznych GUS, dokumentacji Urzędu Gminy, sprawozdań PUP, GKPRPA, projektów aktywizacyjnych oraz działań realizowanych przez organizacje pozarządowe. Monitoring umożliwi bieżącą ocenę realizacji kierunków działań, a w przypadku istotnych zmian społecznych – np. w wyniku nowelizacji przepisów prawnych lub nasilenia określonych problemów społecznych – pozwala wprowadzić konieczne korekty w planowaniu i wdrażaniu strategii. Informacje o realizacji Strategii opracowywane są corocznie przez GOPS i prezentowane w sprawozdaniach z działalności Ośrodka.

Ewaluacja, obejmująca system oceny i interpretacji danych monitoringowych, jest działaniem szerszym niż sam monitoring. Pozwala określić, czy planowane działania przynoszą oczekiwane efekty, identyfikować przyczyny ewentualnych trudności oraz wskazywać kierunki dalszego rozwoju polityki społecznej. W ramach procesu ewaluacji analizowany jest m.in. stopień realizacji celów i działań, efektywność poniesionych nakładów w relacji do uzyskanych korzyści, czynniki ograniczające skuteczność działań oraz propozycje zmian w zakresie celów i kierunków interwencji.

W pierwszym kwartale po zakończeniu roku kalendarzowego zespół odpowiedzialny za realizację Strategii przygotowuje sprawozdanie monitoringowe zawierające wnioski, sugestie oraz rekomendacje, które pozwolą ocenić skuteczność wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz wskazać ewentualną potrzebę jej korekty lub aktualizacji. Zmiany mogą dotyczyć w szczególności celów strategicznych, wskaźników realizacji, kierunków działań oraz priorytetów interwencji i będą poprzedzone konsultacjami z zespołem odpowiedzialnym za realizację Strategii oraz partnerami społecznymi i instytucjonalnymi. Przyjęte wnioski i rekomendacje będą wdrażane w formie zatwierdzonych aneksów lub aktualizacji dokumentu, tak aby Strategia zachowała elastyczność i pozostała skutecznym narzędziem realizacji polityki społecznej gminy, a informacje dotyczące jej realizacji przygotowywane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kętrzynie będą ujmowane w corocznych sprawozdaniach z działalności Ośrodka.

2. Informacja o wdrażaniu Strategii

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kętrzyn będzie udostępniony w formie pliku PDF, zapewniającego prawidłowe wyświetlanie treści i grafik we wszystkich popularnych przeglądarkach internetowych. Plik zostanie zamieszczony na stronie internetowej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kętrzynie, w dedykowanej zakładce „Przepisy krajowe i lokalne”, oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Kętrzyn jako załącznik do uchwały rady gminy przyjmującej dokument, co zapewni jego dostępność i pełną przejrzystość formalną.

W ramach wdrażania Strategii Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej będzie występował do partnerów społecznych i instytucjonalnych o przekazanie danych dotyczących realizowanych przez nich działań. Pozyskane informacje będą wykorzystywane do przygotowania corocznego sprawozdania dla Wójta i Rady Gminy Kętrzyn, zapewniając bieżący dostęp do informacji o realizacji Strategii i wspierając sprawną współpracę z partnerami.

3. Ramy finansowe i źródła finansowania

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kętrzyn wymaga zapewnienia środków finansowych umożliwiających podejmowanie działań zmierzających do osiągnięcia przyjętych celów, kierunków działań oraz priorytetów interwencji. Strategia ma charakter dokumentu planistycznego i kierunkowego, a jej realizacja uzależniona jest od możliwości finansowych gminy oraz od corocznych decyzji organów gminy podejmowanych w ramach procedury uchwalania budżetu i wieloletniej prognozy finansowej. Źródła finansowania działań Strategii mogą obejmować w szczególności środki własne gminy, dotacje z budżetu państwa, środki samorządu województwa, fundusze europejskie, środki partnerów i organizacji pozarządowych oraz fundusze celowe i programy grantowe.

Planowanie finansowe realizacji Strategii będzie oparte na analizie danych statystycznych dotyczących wydatków Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kętrzynie, z uwzględnieniem prognozowanych zmian kosztów oraz potencjalnych ryzyk finansowych, w tym inflacji oraz zmian przepisów prawa. Szacunkowe koszty realizacji działań będą określane w ujęciu rocznym, przy zachowaniu zasady priorytetyzacji wydatków oraz efektywnego wykorzystania dostępnych środków. Przewiduje się także systematyczne monitorowanie i kontrolę finansową, obejmujące sprawozdawczość oraz analizę efektywności ponoszonych nakładów, co umożliwi wprowadzanie ewentualnych korekt w zakresie realizacji Strategii, adekwatnie do faktycznie dostępnych środków finansowych.

Cel strategiczny	Ochrona zdrowia (dział 851)	Pomoc społeczna (dział 852)	Edukacyjna opieka wychowawcza (dział 854)	Rodzina (dział 855)	Poza budżetem GOPS śr. zew.
Zwiększenie skuteczności pomocy społecznej oraz wsparcia rodziny	X	X		X	X
Przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców		X			X
Rozwój usług środowiskowych i wsparcia rodzin z uwzględnieniem deinstytucjonalizacji		X	X	X	X
Wzmocnienie lokalnych liderów i rozwój społeczności lokalnej	X				X
Wzmocnienie współpracy międzyinstytucjonalnej					X
Ułatwienie dostępu poprzez eliminowanie barier strukturalnych, w szczególności transportowych		X			X

Tabela 36. Powiązanie celów strategicznych z obszarami finansowania i realizacji działań

Przedstawione w tabeli powiązania celów szczegółowych Strategii z działami klasyfikacji budżetowej mają charakter informacyjny i planistyczny. Nie stanowią one podstawy do powstania zobowiązań finansowych ani nie przesądzają o wysokości wydatków ponoszonych w poszczególnych latach budżetowych. Przypisanie celów do działów budżetowych ma na celu wyłącznie wskazanie obszarów, z których potencjalnie mogą być finansowane działania wynikające z realizacji Strategii.

Realizacja celów Strategii może wymagać zaangażowania środków z więcej niż jednego działu klasyfikacji budżetowej, co wynika z kompleksowego i przekrojowego charakteru działań społecznych. Ostateczny zakres rzeczowy i finansowy działań realizowanych w danym roku będzie każdorazowo uzależniony od decyzji organów gminy podejmowanych w ramach procedury uchwalania budżetu oraz wieloletniej prognozy finansowej.

Rok	Ochrona zdrowia (dział 851)	Pomoc społeczna (dział 852)	Edukacyjna opieka wychowawcza (dział 854)	Rodzina (dział 855)	Razem
2026	93.450	5.010.600	28.000	4.209.990	9.342.040
2027	96.250	5.160.920	28.840	4.336.290	9.622.300
2028	99.140	5.315.750	29.710	4.466.380	9.910.980
2029	102.110	5.475.220	30.600	4.600.370	10.208.300
2030	105.170	5.639.480	61.520	4.738.380	10.544.550
2031	108.320	5.808.660	32.470	4.880.530	10.829.980
2032	115.570	5.982.920	33.450	5.026.950	11.158.890
2033	119.040	6.162.410	34.460	5.177.760	11.493.670
2034	122.610	6.347.280	35.490	5.333.090	11.838.470
2035	126.290	6.537.700	36.560	5.493.080	12.193.630

Tabela 37. Planowane wydatki według działów budżetowych w latach 2026–2035 (w zł)

Wskazane w Strategii źródła finansowania obejmują środki pozostające w dyspozycji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kętrzynie oraz środki będące w dyspozycji innych jednostek organizacyjnych gminy, a także środki zewnętrzne. Strategia nie gwarantuje pozyskania środków zewnętrznych i nie stanowi podstawy do ubiegania się o nie w sposób automatyczny. Pozyskiwanie środków z funduszy zewnętrznych będzie uzależnione od spełnienia warunków określonych w odrębnych przepisach, programach i konkursach. Skuteczność strategii w obszarze usług społecznych będzie silnie zależać od poprawy mobilności, co wykracza poza kompetencje samego systemu pomocy społecznej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kętrzyn ma charakter dokumentu kierunkowego i planistycznego. Jej realizacja następować będzie w ramach obowiązujących przepisów prawa oraz w granicach środków finansowych zabezpieczonych corocznie w uchwale budżetowej gminy i wieloletniej prognozie finansowej.

4. Harmonogram wdrażania Strategii

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kętrzyn będzie prowadzona zgodnie z przyjętym harmonogramem, który określa zakres działań, podmioty odpowiedzialne za ich realizację oraz przewidywane terminy wykonania poszczególnych zadań. Harmonogram obejmuje cztery etapy: etap przygotowawczy, etap realizacyjny obejmujący realizację działań przypisanych do poszczególnych celów strategicznych, etap monitoringu i ewaluacji oraz etap aktualizacji Strategii.

Poszczególne działania będą realizowane w cyklach rocznych lub wieloletnich, w zależności od ich charakteru oraz dostępnych zasobów organizacyjnych i finansowych. Harmonogram może podlegać aktualizacji w trakcie realizacji Strategii, w odpowiedzi na zmieniające się potrzeby społeczne, priorytety rozwojowe gminy oraz możliwości finansowe, co pozwoli zachować elastyczność i skuteczność podejmowanych działań.

Etap I – Przygotowawczy obejmuje działania organizacyjne i formalne niezbędne do uruchomienia procesu realizacji Strategii, w tym powołanie zespołu odpowiedzialnego za jej wdrażanie oraz przyjęcie dokumentu przez właściwe organy gminy.

Zakres działań	Podmiot odpowiedzialny	Termin
Powołanie zespołu ds. opracowania Strategii	Wójt Gminy	III kw. 2025 r.
Opracowanie projektu Strategii	Zespół ds. Strategii	IV kw. 2025 r.
Przyjęcie Strategii uchwałą Rady Gminy	Rada Gminy Kętrzyn	I kw. 2026 r.

Etap II – Realizacyjny obejmuje wdrażanie działań zaplanowanych w ramach poszczególnych celów strategicznych. Działania te realizowane będą w sposób ciągły, we współpracy samorządu gminnego z instytucjami publicznymi, podmiotami ekonomii społecznej oraz organizacjami pozarządowymi.

Zakres działań	Podmiot odpowiedzialny	Termin
Cel strategiczny 1.		
Zwiększenie skuteczności pomocy społecznej oraz wsparcia rodziny		
Bardziej precyzyjne ukierunkowanie pomocy społecznej na rzeczywiste potrzeby rodzin	GOPS	2026–2035
Zwiększenie liczby kontraktów socjalnych	GOPS	wdrażanie na bieżąco
Wzmocnienie pracy socjalnej i pracy z rodziną	GOPS	wdrażanie na bieżąco
Zastępowanie świadczeń finansowych formami pomocy niefinansowej	GOPS	wdrażanie na bieżąco
Zwiększenie liczby asystentów rodziny i pracowników socjalnych	GOPS, Samorząd Gminny	wdrażanie na bieżąco
Cel strategiczny 2.		
Przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców		
Prace społecznie użyteczne	Samorząd Gminy, sołectwa, PUP, GOPS, KIS, CIS, pracodawcy	2026–2035
Prace interwencyjne	Samorząd Gminy, PUP, GOPS	wdrażanie na bieżąco
Roboty publiczne	Samorząd Gminy, PUP	wdrażanie na bieżąco

Indywidualne Programy Zatrudnienia Socjalnego (CIS)	CIS, GOPS	wdrażanie na bieżąco
Działania zmieniające postawy (przeciwdziałanie wyuczonej bezradności i dziedziczeniu biedy)	GOPS, KIS, CIS, NGO	wdrażanie na bieżąco
Cel strategiczny 3. Rozwój usług środowiskowych i wsparcia rodzin (deinstytucjonalizacja)		
Rozwój usług opiekuńczych i asystenckich w miejscu zamieszkania	Samorząd Gminny, GOPS, NGO	2026–2035
Wsparcie asystentów osób z niepełnosprawnościami i asystentów rodziny	GOPS, KIS	wdrażanie na bieżąco
Rozwój zatrudnienia wspieranego	KIS, CIS, ZAZ	wdrażanie na bieżąco
Tworzenie i rozwój mieszkań chronionych i wspomaganych	Samorząd Gminny, PCPR	wdrażanie na bieżąco
Programy wsparcia seniorów (m.in. Korpus Wsparcia Seniorów)	Samorząd Gminny, GOPS	wdrażanie na bieżąco
Placówki dziennego pobytu jako alternatywa dla opieki całodobowej	Samorząd Gminny, GOPS	wdrażanie na bieżąco
Programy profilaktyczne i środowiskowe	GOPS, GKRPA, szkoły, NGO	wdrażanie na bieżąco
Cel strategiczny 4. Wzmocnienie lokalnych liderów i rozwój społeczności lokalnej		
Szkolenia i podnoszenie kompetencji liderów lokalnych	Samorząd Gminy, GOK, szkoły, KIS, CIS, NGO	2026–2035
Działania przeciwdziałające wypaleniu społecznemu	Samorząd Gminy, NGO	wdrażanie na bieżąco
Integracja społeczności lokalnych	Samorząd Gminy, GOK, NGO	wdrażanie na bieżąco
Współpraca i wymiana doświadczeń liderów	Samorząd Gminy, NGO	wdrażanie na bieżąco
Zwiększanie świadomości obywatelskiej	Samorząd Gminy, szkoły	wdrażanie na bieżąco
Cel strategiczny 5. Wzmocnienie współpracy międzyinstytucjonalnej		
Szkolenia i usprawnienie koordynacji działań	Samorząd Gminy, GOK, KIS, PCPR, PUP, ZAZ, CIS	2026–2035
Wypracowanie wspólnych celów i strategii	Samorząd Gminy, instytucje partnerskie	wdrażanie na bieżąco
Uzgadnianie wspólnych kierunków działań	Samorząd Gminy, instytucje partnerskie	wdrażanie na bieżąco
Wspólny harmonogram wydarzeń społecznych i kulturalnych	Samorząd Gminy, GOK	wdrażanie na bieżąco
Budowanie kultury współpracy	wszystkie podmioty	wdrażanie na bieżąco
Cel strategiczny 6. Ułatwienie dostępu poprzez eliminowanie barier strukturalnych (transport)		
Zapewnienie regularności połączeń transportowych	Samorzady: gminny, miejski, powiatowy; GOPS; przewoźnicy	2026–2035

Wprowadzenie usług door-to-door dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami	Samorząd Gminny	wdrażanie na bieżąco
Współpraca z miastem w zakresie linii podmiejskich	Samorzady: gminny i miejski	wdrażanie na bieżąco
Współpraca z powiatem w zakresie linii	Samorzady: gminny i powiatowy	wdrażanie na bieżąco
Analiza rentowności kursów i zapotrzebowania mieszkańców	Samorzady, przewoźnicy	wdrażanie na bieżąco
Upowszechnianie informacji o dostępnych liniach	Samorząd Gminny, GOPS	wdrażanie na bieżąco
Porozumienia i pozyskiwanie dofinansowania w ramach programów przeciwdziałania wykluczeniu komunikacyjnemu	Samorzady	wdrażanie na bieżąco

Etap III – Monitoring i ewaluacja strategii służą bieżącej ocenie postępów jej realizacji oraz identyfikacji efektów podejmowanych działań. Wyniki monitoringu stanowią podstawę do formułowania rekomendacji oraz ewentualnych zmian w Strategii.

Zakres działań	Podmiot odpowiedzialny	Termin
Bieżące gromadzenie danych	Zespół ds. Strategii, GOPS, Samorząd Gminny	2026–2035
Przygotowywanie sprawozdań rocznych	Zespół ds. Strategii, GOPS, Samorząd Gminny	I kwartał po zakończeniu każdego roku kalendarzowego
Analiza efektów działań i rekomendacje dotyczące aktualizacji Strategii	Zespół ds. Strategii, GOPS, Samorząd Gminny	corocznie

Etap IV – Aktualizacja Strategii będzie prowadzona w oparciu o wnioski wynikające z monitoringu i ewaluacji oraz w odpowiedzi na zmieniające się uwarunkowania społeczne, prawne i finansowe, w celu zachowania aktualności i skuteczności dokumentu.

Zakres działań	Podmiot odpowiedzialny	Termin
Identyfikacja przesłanek do wprowadzenia zmian (zmiany społeczne, prawne i finansowe)	Zespół ds. Strategii, GOPS, Samorząd Gminny	2026–2035
Analiza wniosków wynikających z monitoringu i ewaluacji Strategii	Zespół ds. Strategii, GOPS, Samorząd Gminny	corocznie
Opracowanie propozycji zmian i aktualizacji zapisów Strategii	Zespół ds. Strategii, GOPS	według potrzeb
Wprowadzanie zmian w dokumentach strategicznych	Zespół ds. Strategii, GOPS, Samorząd Gminny	2026–2035
Zatwierdzenie zmian przez właściwe organy gminy	Samorząd Gminny	zgodnie z obowiązującymi procedurami

VII. Spis tabel i rysunków

1. Spis tabel

Tabela 1. Sołectwa Gminy Kętrzyn wraz z wchodzącymi w ich skład miejscowościami	8
Tabela 2. Potencjał kadrowy kluczowych instytucji systemu wsparcia społecznego w Gminie Kętrzyn	11
Tabela 3. Dochody Gminy Kętrzyn w latach 2016–2024 według kategorii źródeł finansowania (zaokrąglone do pełnych zł).....	14
Tabela 4. Dochody Gminy Kętrzyn w latach 2016–2024 według działów budżetowych i wybranych wskaźników.....	15
Tabela 5. Wydatki Gminy Kętrzyn w latach 2016–2024 według działów budżetowych i wybranych wskaźników.....	16
Tabela 6. Dane demograficzne Gminy Kętrzyn w latach 2016–2024.....	17
Tabela 7. Struktura wiekowa ludności Gminy Kętrzyn w latach 2016–2024	19
Tabela 8. Sytuacja na rynku pracy w Gminie Kętrzyn w latach 2016–2024 (bezrobocie)	21
Tabela 9. Struktura bezrobocia w Gminie Kętrzyn według grup wiekowych w latach 2016–2024	23
Tabela 10. Zatrudnienie w Gminie Kętrzyn w latach 2022–2024 – struktura ludności w wieku produkcyjnym, pracujących oraz charakterystyka zatrudnienia.....	25
Tabela 11. Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Kętrzyn w latach 2016–2024 według wybranych sekcji działalności oraz dynamiki rejestracji	25
Tabela 12. Gospodarka mieszkaniowa w Gminie Kętrzyn w latach 2016–2024.....	27
Tabela 13. Zasoby gminne w obszarze mieszkalnictwa w Gminie Kętrzyn w latach 2016–2024	28
Tabela 14. Zakres i koszty usług dla osób wymagających wsparcia w Gminie Kętrzyn w latach 2016–2024	30
Tabela 15. Świadczenia finansowe dla osób wymagających wsparcia w Gminie Kętrzyn w latach 2016–2024.....	31
Tabela 16. Korzystanie z pomocy społecznej w Gminie Kętrzyn w latach 2016–2024	32
Tabela 17. Gospodarstwa domowe korzystające ze świadczeń finansowych w Gminie Kętrzyn w latach 2016–2024.....	33
Tabela 18. Zasiłki okresowe w Gminie Kętrzyn w latach 2016–2024	33
Tabela 19. Zasiłki celowe w Gminie Kętrzyn w latach 2016–2024	34
Tabela 20. Dożywianie dzieci w szkołach na terenie Gminy Kętrzyn w latach 2016–2024 – zakres wsparcia oraz poniesione nakłady finansowe	35
Tabela 21. Skala pomocy żywnościowej realizowanej przez magazyn żywności w latach 2016–2024 .	35
Tabela 22. Skala i wartość świadczeń finansowych dla rodzin z dziećmi w latach 2016–2024	36
Tabela 23. Wsparcie rodziny i piecza zastępcza w gminie w latach 2016–2024.....	37
Tabela 24. Przeciwdziałanie przemocy domowej w latach 2017–2024 – działania i koszty.....	38
Tabela 25. Przeciwdziałanie uzależnieniom w gminie w latach 2016–2024 – działania i koszty.....	39
Tabela 26. Obszary wsparcia rodzin i osób według wskazań ankietowanych.....	41
Tabela 27. Sposoby wzmacniania aktywności i integracji mieszkańców według wskazań ankietowanych	43
Tabela 28. Działania wspierające zdrowy styl życia i profilaktykę według wskazań ankietowanych	45
Tabela 29. Działania na rzecz poprawy sytuacji zawodowej mieszkańców według wskazań ankietowanych	46

Tabela 30. Działania poprawiające jakość życia osób z niepełnosprawnościami według wskazań ankietowanych	48
Tabela 31. Działania poprawiające jakość życia osób starszych według wskazań ankietowanych	49
Tabela 32. Działania na rzecz ograniczania instytucjonalizacji usług społecznych według wskazań ankietowanych	51
Tabela 33. Działania zwiększające dostępność mieszkańców do usług według wskazań ankietowanych	52
Tabela 34. Opinie mieszkańców dotyczące kluczowych problemów społecznych i potrzeb w gminie – wyniki badania ankietowego (w %)	55
Tabela 35. Wskaźniki realizacji działań społecznych – wartości bazowe (2025) i docelowe (2035)	69
Tabela 36. Powiązanie celów strategicznych z obszarami finansowania i realizacji działań	72
Tabela 37. Planowane wydatki według działów budżetowych w latach 2026–2035 (w zł)	73

2. Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie Gminy Kętrzyn na tle kraju, województwa i powiatu	7
Rysunek 2. Ludność Gminy Kętrzyn w latach 2016–2024 z podziałem na kobiety i mężczyzn	17
Rysunek 3. Ubytek ludności Gminy Kętrzyn w latach 2016–2024 z przyczyn naturalnych i migracyjnych	18
Rysunek 4. Liczba mieszkańców Gminy Kętrzyn z podziałem na grupy wiekowe w latach 2016–2024	19
Rysunek 5. Struktura wieku mieszkańców Gminy Kętrzyn w latach 2016–2024 (udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w %)	20
Rysunek 6. Liczba osób w wieku produkcyjnym oraz skala bezrobocia w Gminie Kętrzyn w latach 2016–2024	22
Rysunek 7. Struktura bezrobocia w Gminie Kętrzyn według płci w latach 2016–2024	23
Rysunek 8. Struktura bezrobocia w Gminie Kętrzyn według grup wiekowych w latach 2016–2024	24
Rysunek 9. Skala bezrobocia oraz udział osób długotrwale bezrobotnych w Gminie Kętrzyn w latach 2016–2024	24
Rysunek 10. Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Kętrzyn w latach 2016–2024 według rodzaju działalności	26
Rysunek 11. Obszary wymagające wzmocnienia aktywności rodzin i osób według liczby wskazań i oceny ważności respondentów	41
Rysunek 12. Sposoby wzmocnienia aktywności i integracji mieszkańców według liczby wskazań i oceny ważności respondentów	43
Rysunek 13. Formy wsparcia zdrowia i profilaktyki wskazywane przez respondentów	45
Rysunek 14. Proponowane działania na rzecz poprawy sytuacji zawodowej mieszkańców	47
Rysunek 15. Proponowane działania poprawiające jakość życia osób z niepełnosprawnościami	48
Rysunek 16. Proponowane działania poprawiające jakość życia osób starszych	50
Rysunek 17. Proponowane działania ograniczające instytucjonalizację usług społecznych	51
Rysunek 18. Proponowane działania zwiększające dostępność mieszkańców do usług	53